

Circular 2/2021, de 30 d'abril, sobre el tractament de la competència territorial en l'ordre jurisdiccional civil

1. Introducció i delimitació metodològica. 2. Intervenció del Ministeri Fiscal en les qüestions de competència. 3. Regles generals sobre competència territorial. 3.1. Determinació del fur aplicable. 3.2. Caràcter dispositiu de les normes sobre competència territorial. 3.3. Fur general de les persones físiques. 3.4. Fur general de les persones jurídiques. 3.5. Acumulació d'accions. 3.6. Acumulació de demandats. 4. Regles específiques sobre competència territorial. 4.1. Processos en què el i la fiscal té la qualitat de part o d'intervinent. 4.1.1. Processos sobre la capacitat de les persones. 4.1.1.1. Competència per conèixer de les demandes sobre capacitat. 4.1.1.2. Competència per als procediments sobre qüestions relatives a la tutela, la curatela i la guarda de fet. 4.1.1.2.1. Competència per al procediment d'execució de mesura cautelar. 4.1.1.2.2. Competència per al procediment per a nomenament de tutor. 4.1.1.2.3. Competència per al procediment per a canvi de tutor. 4.1.1.2.4. Competència per disposar de béns. 4.1.1.2.5. Competència per adoptar una mesura de control en protecció de la persona amb discapacitat. 4.1.1.3. Competència per a l'internament involuntari. 4.1.2. Processos per a la protecció de drets fonamentals. 4.1.3. Processos matrimonials. 4.1.3.1. Marc general. 4.1.3.2. Demanda de mesures provisionals prèvies sobre guarda i custòdia i aliments de fills menors. 4.1.3.3. Procediments de nul·litat, separació i divorci contenciosos. 4.1.3.4. Procediment per a la modificació de mesures definitives. 4.1.3.5. Procediment per a adopció de mesures urgents prèvies a la demanda de modificació de mesures. 4.1.3.6. Mesures paternofilials, sobre guarda i custòdia i aliments d'un menor. 4.1.3.7. Sol·licitud d'eficàcia civil de sentència canònica de nul·litat matrimonial. 4.1.4. Procediments sobre menors. 4.1.4.1. Procediments d'oposició a mesures de protecció de menors. 4.1.4.2. Procediments sobre sostracció internacional de menors. 4.1.4.3. Procediment per autoritzar l'entrada a domicilis i altres llocs per a l'execució forçosa de les mesures de protecció de menors. 4.1.4.4. Procediments sobre adopció. 4.1.4.5. Procediment per adoptar mesures urgents sobre fill menor. 4.1.4.6. Procediment per autoritzar l'ingrés a centres de menors amb problemes de conducta. 4.1.4.7. Procediment ordinari per a la privació de la pàtria potestat. 4.1.5. Concurs de creditors. 4.1.6. Processos de filiació. 4.1.7. Judici d'aliments. 4.1.8. Disposicions generals sobre jurisdicció voluntària. 4.2. Processos en què el o la fiscal no té la qualitat de part o d'intervinent. 4.2.1. Judici verbal. 4.2.2. Procés canviari. 4.2.3. Procediment per adoptar diligències preliminars. 4.2.4. Procés monitori. 4.2.5.

Procediment per a la liquidació del règim econòmic matrimonial. 4.2.6. Procediments d'execució. 4.2.6.1. Disposicions generals. 4.2.6.2. Execució de títols no judicials. 4.2.6.3. Execució d'interlocutòries de quantia màxima. 4.2.6.4. Execució de títol judicial estranger. 4.2.6.5. Execució de laude arbitral. 4.2.6.6. Execució de béns pignorats o hipotecats. 4.2.7. Procediment per a l'exercici del dret de rectificació. 5. Normes especials. 5.1. Demandes contra resolucions de la DGRN (actual Direcció General de Seguretat Jurídica i Fe Pública). 5.2. Demandes dirigides contra l'Estat. 5.3. Competència per conèixer de mesures cautelars en general. 6. Furs especials per raó de l'acció exercida. 6.1. Fur de les accions reals sobre béns immobles. 6.2. Fur de les demandes sobre presentació i aprovació dels comptes d'administradors de béns aliens. 6.3. Fur de les demandes sobre obligacions de garantia o complement d'unes altres anteriors. 6.4. Fur per a qüestions hereditàries. 6.4.1. Disposició general. 6.4.2. Nomenament d'administrador a herència jacent. 6.4.3. Divisió d'herència. 6.4.4. Acció per a atorgament i signatura d'escriptura pública de quadern particional. 6.4.5. Successió en títols nobiliaris. 6.4.6. Autorització per acceptar i renunciar l'herència. 6.4.7. Autorització per a la partició de l'herència. 6.5. Fur per a accions derivades d'arrendaments d'immobles i de desnonament. 6.6. Fur de les accions relatives a propietat horitzontal. 6.7. Fur de les accions d'indemnització dels danys i perjudicis derivats de la circulació de vehicles de motor. 6.7.1. Règim general. 6.7.2. Reclamació per danys a vehicle arrendat. 6.7.3. Acció directa de perjudicat contra l'asseguradora del causant de l'accident. 6.7.4. Acció de repetició entre asseguradores. 6.7.5. Acció de repetició contra l'assegurat. 6.7.6. Acció directa de l'assegurat contra la seva companyia. 6.7.7. Acció d'asseguradora i assegurat contra el propietari de l'altre vehicle causant de l'accident i la seva asseguradora. 6.7.8. Accions de repetició d'assegurador contra concessionari d'autopista. 6.7.9. Acció de repetició del Consorci de Compensació d'Assegurances. 6.7.10. Acció del prestador d'assistència sanitària contra l'assegurança del causant de l'accident. 6.7.11. Acció directa dels perjudicats davant l'asseguradora en sinistre de circulació produït en un altre país de la UE. 6.7.12. Acció subrogatòria contra el causant de l'accident i la seva asseguradora. 6.8. Fur de les accions d'impugnació d'acords socials. 6.9. Fur de les demandes sobre infraccions de la propietat intel·lectual. 6.10. Fur en matèria de competència deslleial. 6.11. Fur en matèria de patents i marques. 6.12. Fur de les accions sobre clàusules de condicions generals de la contractació. 6.13. Fur de les terceries de domini o de millor dret. 6.14. Fur de les accions derivades del contracte d'agència. 6.15 Fur de les accions en matèria d'assegurances. 6.16. Fur de les accions en matèria de vendes a terminis de béns mobles corporals i contractes destinats al seu finançament. 6.17. Fur de les accions en matèria de contractes de prestació de serveis o relatius a béns mobles la celebració dels

quals hagi estat precedida d'oferta pública. 6.18. Fur residual de les accions individuals de consumidors o usuaris. 6.18.1. Idees generals. 6.18.2. Cessions de crèdit de consumidors a empreses mercantils. 6.18.3. Transport aeri. 6.18.4. Demandes de clients contra establiments hotelers. 6.19. Jura de comptes. 6.20. Justícia gratuïta. 6.21. Exequàtur. 7. Qüestions de procediment. 7.1. Moment processal per plantejar d'ofici la competència. 7.2. Especialitats quan concorren diversos furs. 7.3. Canvi de domicili: *perpetuatio iurisdictionis*. 7.4. Audiència de parts. 7.5. La declinatòria. 7.6. Òrgan competent per resoldre els conflictes negatius de competència. 7.7. Recursos en matèria de competència territorial. 8. Qüestions organitzatives internes. 9. Clàusula de vigència. 10. Conclusions

1. Introducció i delimitació metodològica

Ha estat tradicional atribuir al Ministeri Fiscal la funció de vigilància del compliment de les normes que delimiten la competència en les diferents ordres jurisdiccionals. Aquesta assignació funcional té remots antecedents i ja es recollia en l'article 838.3 de la Llei provisional sobre organització del poder judicial de 1870.

L'article 3.8 de la Llei 50/1981, de 30 de desembre, de l'Estatut orgànic del Ministeri Fiscal (d'ara endavant EOMF), disposa que "correspon al Ministeri Fiscal [...] mantenir la integritat de la jurisdicció i competència dels jutges i tribunals promovent els conflictes de jurisdicció i, si s'escau, les qüestions de competència que resultin procedents, i intervenir en les promogudes per altres".

En una aproximació general pot dir-se que darrere la necessitat de respectar les normes de competència hi ha interessos públics i socials entroncats amb el dret fonamental al jutge ordinari predeterminat per la llei.

La regulació de la competència territorial es recull en el llibre I, títol II, capítol II, secció II, articles 50 a 60 de la LEC de 2000.

En principi, segons es desprèn de l'article 54 LEC, les normes sobre competència territorial tenen naturalesa dispositiva. La LEC reconeix, seguint els seus precedents, un àmbit d'operativitat a l'autonomia de la voluntat mitjançant

l'atribució d'efectes a la submissió de les parts (expressa o tàcita) en configurar-la com a criteri preferent en la determinació de la competència territorial.

Aquest reconeixement té les arrels en la concepció que sempre que es respectin les normes de competència objectiva i funcional l'interès públic queda salvaguardat, i és indiferent que conegui un o un altre òrgan del mateix ordre i rang, per la qual cosa s'ha de partir d'una norma general que la considera prorrogable.

Tanmateix, en l'àmbit de la competència territorial, el camp aparentment ampli de l'autonomia de la voluntat es veu limitat en incorporar la Llei furs imperatius en nombroses matèries que poden sintetitzar-se en els següents: en processos relatius a accions reals sobre béns immobles; en processos sobre qüestions hereditàries; en processos de protecció de drets fonamentals; en procediments sobre arrendaments d'immobles; sobre propietat horitzontal; sobre danys ocasionats per la circulació de vehicles de motor; en procediments sobre impugnació d'acords socials; en propietat industrial; competència deslleial; patents i marques; en procediments sobre condicions generals de contractació; en terceries de domini o millor dret; en assegurances; en venda a terminis de béns mobles, contractes destinats al seu finançament i els contractes sobre prestació de serveis o béns mobles quan la celebració dels quals hagi estat precedida d'oferta pública i en procediments relatius a consumidors i usuaris i assimilats.

A més, s'exclou la *prorrogatio fori* amb caràcter general per al judici verbal —un dels dos processos declaratius ordinaris instaurats per la LEC— així com per als procediments especials, en els termes que s'exposaran en aquesta Circular.

L'article 54.1 LEC introdueix igualment una clàusula genèrica en què es remet a les altres previsions que les lleis puguin introduir establint altres supòsits d'imperativitat de la competència territorial. Aquesta clàusula comprèn el fur privilegiat de l'Estat i assimilats, el fur per a l'exercici del dret de rectificació i el fur previst per al concurs de creditors.

En realitat, la imperativitat del fur en els processos de família, verbals, monitori, execució ordinària i canviària fa que des d'un punt de vista quantitatiu la gran majoria dels procediments se sotmetin al que en teoria és l'excepció. Pot dir-se que en la pràctica la competència territorial en el procés civil és molt més imperativa que dispositiva.

Aquesta publicació dels furs territorials obeeix a diferents justificacions: la naturalesa pública dels interessos en conflicte, la conveniència de promoure la distribució equitativa d'assumpes entre els jutjats, la necessitat de promoure l'economia processal i procurar evitar les dilacions indegudes, la necessitat d'especialització, la seguretat del trànsit mercantil o la finalitat de facilitar la immediació judicial o la protecció del dret a la tutela judicial efectiva de la part més feble de la relació jurídica debatuda. És un comú denominador de totes les justificacions el fet que a darrere seu hi ha un interès públic que exigeix preservar en aquests casos el respecte a les normes de competència territorial.

La Circular 1/2001, de 5 d'abril, relativa a la incidència de la nova Llei d'enjudiciament civil en la intervenció del fiscal en els processos civils va abordar de forma perifèrica la competència territorial, de forma meritòria, tenint en compte que faltava experiència pràctica. Transcorreguts més de vint anys de la publicació de la LEC, es fa necessari revisar-ne els postulats i completar-los, ja que s'han mostrat insuficients per resoldre els dubtes interpretatius que la pràctica ha posat de manifest.

La finalitat d'aquest document és servir d'ajuda als i a les fiscals a l'hora de dictaminar sobre competència, tenint en compte que han d'intervenir en tots els procediments en què el jutge plantegi d'ofici la qüestió. La dispersió de criteris i la casuística fan molt complexa la tasca de trobar la solució correcta a cada conflicte.

Si el o la fiscal, davant els dubtes del jutjat sobre la seva competència, emet un dictamen fonamentat i rigorós, les possibilitats que arribi a plantejar-se indegudament una qüestió de competència disminuiran exponencialment, i, amb això, les dilacions que necessàriament generen aquests incidents.

Com esmenta la ITS de 29 de novembre de 2016 (rec. 1001/2016), els conflictes de competència “dilaten la resolució de la sol·licitud formulada, amb greu perjudici per als interessats”.

Les xifres de conflictes de competència territorial que anualment s'assoleixen, d'acord amb les estadístiques del CGPJ i de la Fiscalia General de l'Estat, són extraordinàriament altes, havent-se calculat la mitjana de durada afegida del procés en aquests casos en deu mesos i mig, quan els ha de resoldre el TS.

Un elevat nombre de conflictes que es plantegen en la pràctica són perfectament evitables, ja que la qüestió que es debat ja ha estat resolta pel Tribunal Suprem, que ha anat generant una amplíssima doctrina sobre els furs territorials.

Amb aquesta Circular no es pretén estudiar tots els supòsits —ja que això comportaria una extensió desmesurada— sinó exposar els àmbits que generen majors problemes i les solucions clarament assentades, donant resposta a supòsits dubtosos, sistematitzant les matèries, ordenant els criteris i facilitant un índex detallat, de manera que la consulta sigui el més senzilla possible per als i per a les fiscals que hagin de dictaminar.

2. Intervenció del Ministeri Fiscal en les qüestions de competència

La intervenció del Ministeri Fiscal només està prevista quan el jutjat, una vegada presentada la demanda, adverteixi la possible falta de competència territorial, sempre que aquesta estigui determinada de conformitat amb normes de caràcter imperatiu (article 58 LEC).

Pel que fa a la intervenció del fiscal en les qüestions de competència plantejades a instància de part, la Circular 1/2001 disposava que “convé tenir present que la LEC no preveu aquesta intervenció, però tampoc l'exclou expressament. No tindria sentit pràctic transmetre als i a les fiscals una idea de necessarietat de la intervenció del fiscal, costi el que costi, en totes les declinatòries que els litigants puguin promoure en el futur, ja que el coneixement pel Ministeri Fiscal de

l'existència mateixa de la declinatòria està sempre condicionat pel fet que el mateix jutge o tribunal li traslladi la sol·licitud. És previsible que en aquest punt, com en tants altres, sorgeixin interpretacions disperses que es tradueixin en una petició d'informe o en la inexigència d'aquest, en funció del criteri que se subscrigui sobre el paper del i de la fiscal en aquesta matèria. Els i les fiscals, en qualsevol cas, han d'emetre el dictamen sobre competència sempre que se'ls ho requereixi, per a la qual cosa cerquen la necessària uniformitat, tant en el contingut com en la procedència, fent valer, si és necessari, els recursos autoritzats per la llei per dissipar dubtes que afectin d'una manera tan directa un espai funcional històric”.

Doncs bé, després de l'experiència aplicable de la LEC, es pot mantenir que és majoritària l'exegesi de les disposicions sobre competència de conformitat amb la qual només es dona intervenció al Ministeri Fiscal quan la qüestió de competència es planteja d'ofici (sigui o no part en el procés principal) i quan es planteja a instància de part (només si és part en el procediment).

En aquest nou context els i les fiscals han de partir del fet que no han de dictaminar les qüestions de competència plantejades a instància de part en procediments en què no ha d'intervenir, llevat que per mitjà de la declinatòria s'al·legui la infracció d'un fur imperatiu.

En efecte, encara que segons el que diu l'article 59 LEC pugui semblar que la declinatòria només permet reaccionar en els supòsits en què la competència territorial és disponible per les parts, per evitar la submissió tàcita, és cert que, quan es dona un fur imperatiu i l'òrgan jurisdiccional no produeix el control d'ofici, res no impedeix que el demandat denunciï a través de la declinatòria la falta de competència (argument *a minore ad maius*).

Doncs bé, cal partir del fet que en els supòsits en què a través de la declinatòria (article 59 LEC) es denunciï la infracció d'un fur imperatiu té lloc una idèntica justificació per a la intervenció del fiscal que la que existeix quan se li sol·licita un dictamen en el curs del control d'ofici del jutjat (article 58 LEC). Per tant, en aquests supòsits, encara que es tracti de processos en què el Ministeri Públic no

intervé, si el jutjat, malgrat la inexistència d'una expressa previsió, en dona trasllat al o a la fiscal, aquest ha d'emetre un dictamen sobre competència territorial.

Consegüentment, el o la fiscal ha de dictaminar tant quan se li doni trasllat en el curs del control d'ofici (en tots els procediments civils) com quan se li doni trasllat en virtut d'una declinatòria plantejada per part legítima, sempre que sigui part en el procediment i encara que no ho sigui, si el fur que s'invoca com a infringit és de naturalesa imperativa.

El o la fiscal pot —i ha de— promoure una declinatòria en els processos en què sigui part legítima, si tot i donar-se un fur imperatiu el jutjat no ha activat el control d'ofici.

Els i les fiscals, a l'hora de dictaminar davant de supòsits dubtosos, han de tenir sempre present el dret a un procés sense dilacions indegudes, optant per l'alternativa més respectuosa envers el respecte al dret a la tutela judicial efectiva. El TS utilitza sovint aquesta pauta exegètica (veg. ITS de 18 de setembre de 2018, rec. 128/2018).

3. Regles generals sobre competència territorial

3.1. Determinació del fur aplicable

Per determinar la norma de competència concreta cal consultar les disposicions dels articles 50 i següents de la LEC.

Els articles 50 (fur de les persones físiques) i 51 (fur de les persones jurídiques) estableixen les normes generals en funció de la qualitat personal, i l'article 52 estableix els furs especials en funció de l'acció exercitada o del procediment incoat. Per determinar el fur aplicable cal consultar en primer lloc les previsions de l'article 52 LEC com a *lex specialis*. Si no resulta aplicable al cas concret, cal determinar la competència de conformitat amb la *lex generalis* representada pels furs personals dels articles 50 i 51.

Cal tenir en compte que existeixen furs especials imperatius no compresos en l'article 52, tal com adverteix el mateix article 54.1 LEC. Alguns d'aquests els recull la LEC, i d'altres, les lleis especials. Tots seran analitzats en aquesta Circular.

A l'hora de dictaminar sobre la competència, el *prius* lògic és determinar quin tipus de procediment s'ha incoat i quina és la naturalesa de l'acció exercitada. Amb aquesta qualificació es pot determinar quin és el fur aplicable i si aquest és imperatiu o facultatiu.

Quan, a causa de no donar-se un fur especial —ni per l'acció exercida ni pel procediment seguit—, sigui necessària l'aplicació directa dels furs personals (articles 50 i 51), s'està davant d'un supòsit de determinació de la competència de conformitat amb furs dispositius.

3.2. Caràcter dispositiu de les normes sobre competència territorial

Com s'ha exposat, per regla general, les normes sobre competència territorial són dispositives; és a dir, tal com estableix l'apartat primer de l'article 54 LEC, "només s'apliquen en defecte de submissió expressa o tàcita de les parts als tribunals d'una determinada circumscripció".

La competència territorial en la jurisdicció civil només és imperativa en els casos expressament previstos en la Llei.

Això determina que el primer que han d'examinar els i les fiscals quan un jutjat civil doni trasllat per a dictamen sobre competència és si s'ha d'aplicar alguna norma que estableixi un fur territorial imperatiu.

Si no hi ha norma de competència imperativa, és improcedent el plantejament de qüestió per part de l'òrgan jurisdiccional, per la qual cosa el dictamen de Fiscalia ha de ser en el sentit que no escau qüestionar-se d'ofici la seva competència.

El jutjat només pot plantejar-se d'ofici la seva competència quan siguin aplicables les regles establertes en els números 1r i 4t a 15è de l'apartat 1 i en els apartats 2 i 3 de l'article 52 LEC o quan una norma atribueixi expressament caràcter imperatiu al fur corresponent.

En aquest sentit, *ad exemplum*, ITS de 21 de gener de 2020 (rec. 258/201911); de setembre de 2018 (rec. 142/2018) i de 9 d'octubre de 2018 (rec. 170/2018).

Quan no s'està davant d'un supòsit en què la competència territorial estigui fixada per la llei en virtut de regles imperatives "només podria apreciar-se la falta de competència territorial en virtut de declinatòria proposada dins el termini i en la forma escaient pel mandat o per part legítima" (*ad exemplum* ITS de 17 de novembre de 2020, rec. 147/2020; de 3 de març de 2020, rec. 317/2019; de 25 de juny de 2019, rec. 137/2019).

A aquest efecte és indiferent que el contracte del qual deriva la reclamació contingui una clàusula de submissió expressa (veg. en aquest sentit ITS de 26 de febrer de 2019, rec. 26/2019, i de 6 de juny de 2018, rec. 91/2018). És a dir, el jutjat no pot qüestionar la seva competència d'ofici pel fet que les parts hagin pactat la submissió a uns concrets tribunals, ja que en aquests casos la submissió tàcita continua sent possible (veg. ITS de 18 de gener de 2017, rec. 1032/2016).

Si el procediment es tramita com a judici verbal, el jutjat sempre ha de controlar d'ofici la seva competència. Si es tramita com a judici ordinari, només podrà fer-ho si esdevé aplicable un específic fur imperatiu.

Així, per exemple, no és d'apreciar fur imperatiu en una demanda de judici ordinari en què s'insta amb caràcter principal el venciment anticipat d'un préstec hipotecari per impagament de quotes amb reclamació de quantitat dinerària (ITS de 21 de maig de 2019, rec. 85/2019; ITS d'11 de setembre de 2018, rec. 142/2018). Tampoc no es dona fur imperatiu en una demanda de judici ordinari de reclamació de les quantitats lliurades a compte amb motiu de la compra d'un habitatge, dirigida contra les entitats dipositàries (ITS de 9 d'octubre de 2018,

rec. 170/2018), ni en demanda de judici ordinari d'anul·labilitat per vici del consentiment prestat i subsidiària de resolució contractual amb reclamació de danys i perjudicis d'un contracte (ITS d'11 de desembre de 2018, rec. 217/2018). No està sotmesa a fur imperatiu una demanda de judici ordinari en què s'exerceix una acció de reclamació de quantitat per deficient prestació sanitària en hospitals (ITS de 18 de desembre de 2018, rec. 223/2018). Tampoc no ho està una acció de responsabilitat civil extracontractual a tramitar per la via del judici ordinari (ITS de 7 de gener de 2014, rec. 179/2013), ni una demanda de judici ordinari per a la resolució d'un contracte de compravenda amb indemnització de danys i perjudicis (ITS de 3 de març de 2020, rec. 317/2019). No està sotmesa a fur imperatiu una demanda de judici ordinari en reclamació d'una quantitat dinerària per danys i perjudicis (ITS de 18 de febrer de 2020, rec. 276/2019), ni una demanda de judici ordinari en què s'exercia acció de nul·litat d'un procediment d'execució hipotecària (ITS de 18 de febrer de 2020, rec. 297/2019), ni una acció de compliment d'un contracte de préstec de finançament entaulada per l'entitat de crèdit (ITS de 17 de desembre de 2019, rec. 175/2019). Tampoc no ho està l'acció exercida per una empresa a través del judici ordinari de condemna pecuniària derivada de la prestació d'uns serveis de transport (ITS de 10 de desembre de 2019, rec. 269/2019), ni una acció de retracte de crèdit litigiós a l'empara de l'article 1535 CC (ITS de 19 de novembre de 2019, rec. 219/2019). No ho està un judici ordinari a partir d'una acció de condemna dinerària per incompliment d'un contracte de préstec entre particulars (ITS de 29 d'octubre de 2019, rec. 186/2019). No s'aprecia fur imperatiu en una demanda de judici ordinari contra un banc en què exercia acció de cancel·lació de dades existents en la Central d'Informació de Riscos del Banc d'Espanya (ITS de 4 de juny de 2019, rec. 57/2019).

Com s'ha exposat *supra*, en els assumptes que hagin de decidir-se pel judici verbal no és vàlida la submissió expressa ni la tàcita, per la qual cosa si no esdevé aplicable cap dels furs de l'article 52 la competència ha de fixar-se tenint en compte els furs generals de les persones físiques (article 50 LEC) o de les persones jurídiques (article 51 LEC), depenent de la qualitat del demandat. Sigui quina sigui la pretensió exercida en aquesta classe de judici, la competència territorial es determina sempre de forma imperativa (veg. *ad exemplum* ITS de

10 de març de 2020, rec. 233/2019; de 2 de juliol de 2019, rec. 79/2019). Els procediments que han de tramitar-se per la via del judici verbal estan enumerats en l'article 250 LEC.

També són furs imperatius els que s'han establert per al procés monitori (article 813.2 LEC); el judici canviari (article 820.3 LEC) i el procés d'execució (article 545.3 LEC).

Igualment són furs imperatius els que s'han establert per als processos sobre la capacitat de les persones (article 756 LEC); processos matrimonials i de menors (article 769.4 LEC); oposició a les resolucions administratives en matèria de protecció de menors i procediment per determinar la necessitat d'assentiment en l'adopció (article 779 LEC) i els que s'han establert en cada cas per als expedients de jurisdicció voluntària, de conformitat amb l'article 2.2 de la Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la jurisdicció voluntària (d'ara endavant LJV).

Quan la competència territorial estigui establerta per algun dels furs imperatius, el lletrat de l'Administració de justícia ha d'examinar la competència territorial immediatament després de presentar la demanda i, prèviament a l'audiència del Ministeri Fiscal i de les parts presentades, si entén que el tribunal no té la competència territorial per conèixer de l'assumpte, ha de donar compte al jutge perquè resolgui el que sigui procedent mitjançant una interlocutòria, i, si escau, ha de trametre les actuacions al tribunal que consideri territorialment competent. Si són aplicables furs electius, cal atènyer-se al que manifesti el demandant després del requeriment que se li ha de dirigir a aquest efecte (veg. article 58 LEC).

Succeeix que a vegades els jutjats es plantegen la seva falta de competència indegudament, malgrat que no sigui aplicable cap fur imperatiu. En aquests casos el dictamen de Fiscalia ha de posar de manifest aquest plantejament improcedent de la qüestió, ja que en aquests casos "la falta de competència territorial només es pot apreciar quan el demandat o qui pugui ser part legítima en el judici proposin dins el termini i en la forma escaient la declinatòria" (veg. article 59 LEC).

3.3. Fur general de les persones físiques

Apareix regulat en l'article 50 LEC. La regla general es recull en l'apartat primer, conformement amb el qual "llevat que la Llei disposi una altra cosa, la competència territorial correspon al tribunal del domicili del demandat, i si no el té en el territori nacional és jutge competent el de la seva residència en aquest territori".

Els apartats segon i tercer estableixen especialitats per a qui no tinguin domicili ni residència a Espanya i per a empresaris i professionals.

En principi, aquesta norma no incorpora un fur imperatiu, per la qual cosa el jutjat no pot promoure competència pel mer fet de considerar que el demandat no té el domicili en el seu partit judicial.

Només quan per raó del procediment —*v. gr.* el judici verbal— no pertoca submissió expressa ni tàcita és procedent el plantejament d'ofici de la qüestió i la inhibició si la demanda es presenta en un jutjat en el partit judicial del qual no està domiciliat el demandat. La qüestió dels canvis de domicili del demandat s'analitzarà *infra* (epígraf 7.3).

Amb caràcter general s'ha d'atendre al lloc on es resideix amb habitualitat, que equival a domicili real, ja que materialitza la voluntat de permanència en un determinat lloc (ITS de 14 de setembre de 2016, rec. 923/2016; i de 27 de maig de 2014, rec. 53/2014). Una cosa és el veïnatge administratiu determinat, per exemple, a través del padró municipal o de les dades de l'Agència Tributària, i una altra de diferent és el lloc on la persona resideix amb un cert caràcter d'habitualitat (ITS de 10 de maig de 2017, rec. 43/2017; i de 29 de novembre de 2016, rec. 1001/2016).

En relació amb el fur del domicili, cal partir de tres idees bàsiques:

1) La prevalença de la residència habitual per sobre de la temporal o esporàdica,

a l'efecte de determinar la competència territorial, ha estat reiterada pel TS (ITS d'11 de juny de 2019, rec. 17/2019; de 30 de novembre de 2016, rec. 1057/2016; i de 9 de febrer de 2010, rec. 328/2009). Així, *ad exemplum*, l'estada accidental en un hospital no suposa l'alteració del domicili (ITS d'11 de setembre de 2018, rec. 141/2018).

2) Si resulta desconegut el domicili del demandat, cal atènyer-se, a l'efecte de determinar la competència territorial, a l'últim que es conegui (ITS de 3 de març de 2020, rec. 16/2020; de 24 de setembre de 2013, rec. 148/2013; d'1 d'octubre de 2008, rec. 126/2008).

3) La inhibició a favor d'un altre jutjat que s'entengui competent, ja que el domicili del demandat consta en el seu partit judicial, no es pot disposar sobre simples manifestacions, sinó que necessita justificació documental (ITS de 3 de març de 2020, rec. 16/2020; d'11 de gener de 2017, rec. 1091/2017; de 8 de gener de 2016, rec. 1058/2016; i de 16 de novembre de 2016, rec.1037/2016).

El domicili laboral o professional no serveix per fonamentar la competència. En aquest sentit la ITS de 29 de setembre de 2020 (rec. 9/2020) declara que “examinades les actuacions, no consta un domicili del demandat en el partit judicial de Tarazona, on es va inhibir el jutjat de Tudela, ja que, com indica aquest últim tribunal, el lloc en què desenvolupa l'activitat professional el demandat és un criteri que l'article 155 LEC reserva per a la pràctica d'actes de comunicació i no per fixar la competència territorial. A més, atesa la condició de treballador temporal del demandat, tampoc no es podria afirmar que a la localitat de Borja faci una activitat laboral que no sigui de caràcter ocasional”.

El fet de trobar-se el demandat vivint fora d'Espanya determina l'aplicació de l'article 50.2 LEC, que estableix que “[...] qui no tingui domicili ni residència a Espanya pot ser demandat en el lloc en què es trobi dins el territori nacional o en el de la seva última residència en aquest i, si tampoc no pot determinar-se així la competència, en el lloc del domicili de l'actor [...]”. La ITS de 5 de febrer de 2019 (rec. 225/2018) aplica aquesta previsió.

En supòsits dubtosos el TS s'ha decantat pel domicili més acreditat. En la ITS de 13 de gener de 2016 (rec. 176/2015) opta pel partit judicial que és l'únic lloc on la demandada "ha estat localitzada en una ocasió [...] i, a més, ella mateixa ha assenyalat com el seu domicili actual".

A vegades el TS dona per acreditat com a domicili el que apareix en el contracte que motiva el litigi: "encara que en la investigació domiciliària apareix un canvi de residència al municipi d'Agoncillo, la citació realitzada en aquest domicili ha resultat negativa, per la qual cosa no està comprovat que el demandat tingui o tingués al moment de presentar la demanda un domicili diferent del que apareix en el contracte de préstec [...] que coincideix amb el que s'assenyala a la demanda, per la qual cosa cal atènyer-se a l'efecte de competència territorial al domicili del contracte que coincideix amb el que es consigna a la demanda (ITS de 12 de febrer de 2019, rec. 239/2018).

Les estades en centres penitenciaris no serveixen per fixar la competència atès el caràcter transitori d'aquesta localització, sinó que cal tenir en compte el domicili o residència habitual (ITS de 14 de febrer de 2012, rec. 249/2011).

3.4. Fur general de les persones jurídiques

La regla general l'estableix l'article 51 LEC: "Llevat que la Llei disposi una altra cosa, les persones jurídiques són demandades en el lloc del seu domicili. També poden ser demandades en el lloc on la situació o relació jurídica a què es refereixi el litigi hagi nascut o hagi de tenir efectes, sempre que en aquest lloc tinguin un establiment obert al públic o un representant autoritzat per actuar en nom de l'entitat".

L'apartat segon estableix especialitats per als ens sense personalitat.

Novament, aquesta norma per si sola no suposa un fur imperatiu que exceptuï el que preveu amb caràcter general l'article 54 LEC, que regula el caràcter dispositiu de les normes de competència territorial, en el sentit que "les regles atributives de la competència territorial només s'apliquen en defecte de

submissió expressa o tàcita de les parts als tribunals d'una determinada circumscripció". El jutjat no pot promoure competència pel mer fet de considerar que el demandat no té el seu domicili en el seu partit judicial.

Quan, per raó del procediment —*v. gr.* el judici verbal— no pertoqui submissió expressa ni tàcita, si la demanda es presenta en un jutjat en el partit judicial del qual no està domiciliat el demandat, és procedent la inhibició. Igualment, és procedent la inhibició en el mateix supòsit quan un fur imperatiu reenvii al fur del domicili.

En principi, el domicili de la persona jurídica és el que com a tal consti en el corresponent registre. En el cas d'adreçar-se contra entitats mercantils regulars, el domicili d'aquestes és el que consta al registre mercantil (ITS de 2 d'abril de 2019, rec. 274/2018; d'11 d'octubre de 2006, rec. 130/2006; de 6 de juny de 2002, rec. 5/2002; de 28 de febrer de 2005, rec. 110/2004).

No es pot determinar la competència d'acord amb el domicili de l'administrador de la societat demandada sense que es pugui confondre a tal efecte el domicili de l'entitat realment demandada i el del seu representant legal, sense perjudici que se li pugui traslladar, a través d'un auxili judicial, la demanda i requerir el pagament (ITS d'11 de febrer de 2020, rec. 4/2020; de 17 de juny de 2015, rec. 81/2015 i de 16 de març de 2005, rec. 8/2005).

El que és determinant, per tant, és el domicili social inscrit de la demandada tal com apareix en la certificació del registre mercantil (ITS d'11 de febrer de 2020, rec. 331/2019). No obstant això, a vegades, el TS, quan el domicili registral no coincideix amb el centre d'operacions de la persona jurídica, ha admès ambdós com a domicili a l'efecte de fixar la competència (veg. ITS de 5 d'abril de 2017, rec. 40/2017).

Així, en la ITS de 14 de juny de 2017 (rec. 53/2017) es declara que, atès que el fur aplicable és el que es preveu en l'article 51 LEC, "el jutjat de Móstoles entén que cal atènyer-se al lloc on radica el domicili social de l'entitat demandada, que és Santander; ara bé, el que designa l'entitat bancària en la documental que

consta en les actuacions és el situat a Boadilla del Monte, que pertany al partit judicial de Móstoles, lloc en què es va presentar la demanda, on l'entitat bancària té centre real i efectiu d'operacions, i que és domicili apte perquè pugui ser demandada l'entitat bancària, d'acord amb els articles 9 i 10 de la Llei de societat de capitals i en consonància amb la doctrina d'aquesta sala recollida en relació amb una altra entitat bancària en interlocutòria de Ple de data 16 de març de 2016, conflicte núm. 40/2016, que ha d'entendre's aplicable, en aquest supòsit, al Banco Santander, SA".

En relació amb Bankia, veg. ITS de 16 de març de 2016 (rec. 40/2016), que admet com a domicilis Madrid i València.

Tampoc no es pot confondre el domicili de les societats i empreses mercantils amb el de les seves sucursals, sense perjudici que aquest pugui servir als efectes de ser citada (ITS de 2 de febrer de 2004, rec. 44/2003; de 28 de febrer de 2005, rec. 110/2004).

Perquè pugui demandar-se en el partit judicial on l'entitat té un establiment obert al públic és necessari que consti que la relació jurídica ha nascut o ha de tenir efectes en aquest partit (ITS de 4 de febrer de 2020, rec. 266/2019; i 4 de febrer de 2020, rec. 309/2019).

A vegades el TS utilitza el criteri de la notorietat (*notoria non egent probationem*) per donar per acreditat que el demandat disposa d'un establiment obert al públic fora del seu domicili (veg. ITS de 25 de febrer de 2020, rec. 320/2019, en relació amb el BBVA a Alacant).

En relació amb el fur alternatiu de l'establiment obert al públic, és especialment interessant la ITS de 10 de desembre de 2019 (rec. 228/2019), en què es declara en relació amb una acció de responsabilitat extracontractual per danys ocasionats en el vehicle del demandant per la ruptura d'una canonada propietat de la demandada que "resulta competent per conèixer del litigi, en aplicació de l'article 51.1 LEC, fur electiu per al demandant, el tribunal del partit judicial en el qual es va produir el sinistre, en el qual va néixer, en conseqüència, la relació

jurídica entre les parts i en el qual l'entitat demandada, a més de tenir un establiment obert al públic en aquesta ciutat, hi desenvolupa tota la seva activitat. Aquesta solució troba, a més, suport en una interpretació de les normes sobre competència ajustada al principi constitucional de tutela judicial efectiva, ja que evita que el demandant hagi de desplaçar-se a un lloc diferent i llunyà d'on es van produir els fets al·legats com a base de la responsabilitat que exigeix”.

El canvi de domicili de la societat demandada després de la presentació de la demanda no afecta la competència (ITS de 23 de febrer de 2004, rec. 39/2003; i de 28 de setembre de 2004, rec. 44/2004).

Si abans d'admetre's la demanda a tràmit el demandant desisteix pel que fa a un dels ens demandats, no es produeixen efectes de litispendència en relació amb la fixació de la competència territorial en funció del domicili (ITS de 18 de febrer de 2020, rec. 240/2019). Per contra, el desistiment pel que fa a un dels ens demandats després d'admesa la demanda no altera la competència territorial ja que ja s'han produït els efectes de litispendència (ITS de 18 de febrer de 2020, rec. 351/2019; i de 26 de febrer de 2019, rec. 262/2018).

3.5. Acumulació d'accions

Quan s'exerceixin conjuntament diverses accions davant una o diverses persones és tribunal competent el del lloc corresponent a l'acció que sigui fonament de les altres (criteri qualitatiu); si no, el que hagi de conèixer del major nombre de les accions acumulades (criteri numèric) i, en últim terme, el del lloc que correspongui a l'acció més important quantitativament (criteri quantitatiu). Aquests criteris, establerts en l'article 53 LEC, s'apliquen subsidiàriament, de manera que el d'aplicació preferent és el qualitatiu. Cal entendre per acció fonamentadora de les altres la que tendeix a aconseguir la fi essencial del litigi, sent antecedent o base de les altres que, per al seu èxit o complement, se li agreguin.

No poden prendre's en consideració uns altres criteris, com serien concretament els de prosperabilitat de les diferents accions, ja que això impediria utilitzar regles

objectivables i precises per fixar la competència territorial. Tampoc no pot utilitzar-se el criteri de la major o menor extensió amb què es justifiqui en la demanda l'exercici de cadascuna de les accions acumulades (ITS de 25 d'octubre de 2017, rec. 106/2017).

A l'hora de determinar quina acció és fonament de les altres s'ha considerat per exemple que l'acció de responsabilitat civil extracontractual contra l'autor dels danys és fonament de l'acció que acumuladament s'entaula contra l'asseguradora del responsable civil (ITS de 12 de març de 2019, rec. 272/2018). L'acció de nul·litat del contracte de targeta, amb fonament en la Llei Azcárate, es considera principal respecte a una acció acumulada de nul·litat de la clàusula d'interès remuneratori per manca d'informació i transparència (ITS de 24 de novembre de 2020, rec. 188/2020).

3.6. Acumulació de demandats

L'apartat segon de l'article 53 LEC disposa que quan hi hagi diversos demandats i, de conformitat amb les regles establertes en aquest article i en els anteriors, pugui correspondre la competència territorial als jutges de més d'un lloc, la demanda es pot presentar davant de qualsevol d'ells, a elecció del demandant.

Per tant, en aquests casos ha d'analitzar-se prèviament si pot determinar-se la competència de conformitat amb els criteris de l'apartat primer de l'article 53. Si no només estem davant una acumulació subjectiva, sinó davant una acumulació objectivo-subjectiva, és d'aplicació preferent l'apartat primer de l'article 53 LEC. Així, per exemple, si l'acció dirigida contra un dels demandats és fonament de l'acció dirigida contra l'altre, és competent el que hagi de ser-ho per conèixer de l'acció principal.

En aquest sentit es pot esmentar la ITS de 25 de setembre de 2003 (rec. 19/2003), que declara que "no es tracta de l'exercici d'una acció única contra diversos demandats (acumulació subjectiva), la qual estaria regulada per l'apartat 2 de l'article 53, sinó que ens trobem davant una acumulació objectivo-subjectiva, ja que s'han interposat diverses accions (de resolució contractual i

d'indemnització de perjudicis) contra diversos subjectes [...], a la qual ha de ser aplicat el primer dels criteris de competència que enumera l'apartat 1 del precepte esmentat, en ser evident que existeix una acció fonamental, que és la de resolució contractual i una altra subordinada, la indemnitzatòria dels perjudicis que d'aquesta resolució dimanen. Ja centrat el precepte aplicable, cal recórrer a l'article 51, que assenyala com a fur de les persones jurídiques el lloc del seu domicili”.

Aquesta disposició s'ha d'aplicar tant si els demandats són diverses persones físiques o diverses jurídiques, com si són persones físiques i jurídiques. En tots aquests casos —quan no pugui determinar-se la competència de conformitat amb les regles de l'article 53.1— l'actor pot presentar la demanda davant qualsevol dels jutges territorialment competents per a cadascun dels demandats.

4. Regles específiques sobre competència territorial

4.1. Processos en què el i la fiscal té la qualitat de part o d'intervinent

4.1.1. Processos sobre la capacitat de les persones

4.1.1.1. Competència per conèixer de les demandes sobre capacitat

L'article 756 LEC atribueix la competència territorial al jutjat del lloc de residència en què resideixi la persona a què es refereixi la declaració que se sol·liciti.

La filosofia subjacent a aquest fur es manté en el Projecte de Llei per la qual es reforma la legislació civil i processal per al dono suport a les persones amb discapacitat en l'exercici de la seva capacitat jurídica de 2020, actualment en tramitació. Aquests processos canvien profundament i passen a denominar-se processos sobre l'adopció de mesures judicials de suport a les persones amb discapacitat. El projectat apartat tercer de l'article 756 LEC disposa que “és competent per conèixer de les demandes sobre l'adopció de mesures de suport a persones amb discapacitat i sobre declaració de prodigalitat el jutge de primera instància del lloc en què resideixi la persona a què es refereixi la sol·licitud i, si

escau, el que va conèixer del previ expedient de jurisdicció voluntària". Aquest mateix fur de residència de la persona afectada es preveu per a uns altres expedients de jurisdicció voluntària, com l'expedient de revisió de mesures (en el projectat article 42 bis c) LJV) i l'expedient per a l'obtenció d'autoritzacions judicials (en el projectat article 62 LJV).

És doctrina del TS que el lloc de la residència de la persona amb discapacitat determina la competència territorial, sobre la base del que disposa l'article 756 LEC, fur que també és aplicable als supòsits de representació i assistència dels quals ja ha estat declarada judicialment modificada la capacitat (52.5 LEC), precepte que, de conformitat amb la doctrina reiterada, exclou l'aplicació als procediments sobre tutela i relatius a la capacitat de les persones, del principi de la *perpetuatio iurisdictionis* consagrat en l'article 411 LEC (ITS de 22 d'octubre de 2019, rec. 180/2019; d'11 de juny de 2019, rec. 17/2019; de 17 de juliol de 2018, rec. 116/2018; de 13 de juliol de 2016, rec. 938/2016; de 22 de març de 2017, rec. 22/2017, entre altres molts).

L'exclusió de l'aplicació del principi de la *perpetuatio iurisdictionis* suposa que el canvi de residència després de la presentació de la demanda afecta la determinació de la competència territorial.

L'estada transitòria de la persona amb discapacitat en un centre hospitalari o sanitari no determina, sense més ni més, que la seva residència sigui a la localitat on es troba aquest centre. La competència no pot quedar subjecta a circumstàncies de caràcter temporal, cosa que podria provocar una peregrinació de l'assumpte de jutjat en jutjat, incompatible amb el dret a un procés sense dilacions. Només excepcionalment, quan l'ingrés sigui molt prolongat, està justificat que la competència correspongui al jutjat del lloc on estigui ingressada (ITS d'11 de juny de 2019, rec. 17/2019). En el cas analitzat en aquesta interlocutòria es declara la competència del jutjat corresponent a l'establiment hospitalari al qual es va traslladar la persona amb discapacitat, ja que es preveia que es prolongaria de manera indefinida. En aquesta mateixa línia ha de destacar-se la ITS de 30 de novembre de 2016 (rec. 1057/2016).

Com es recorda en la ITS de 13 de juliol de 2016 (rec. 938/2016), la Sala “a vegades ha resolt de conformitat amb les circumstàncies del cas declarant la competència d'un lloc diferent al de la residència. Aquesta decisió ha estat adoptada per raons d'eficàcia i economia processal, quan el procediment estava en un estat molt avançat, i en atenció fonamentalment al principi de protecció de l'incapaç”.

De conformitat amb aquesta doctrina, es pot produir *perpetuatio iurisdictionis* si ja s'han practicat les diligències principals. No obstant això, ha d'analitzar-se cada cas en concret i valorar el que sigui més convenient per a la protecció de la persona la capacitat de la qual s'enjudicia. Així, per exemple, en la ITS de 19 de febrer de 2019 (rec. 267/2018) es declara la competència del jutjat del partit al qual s'havia traslladat la demandada sense atendre l'al·legació que el jutjat del domicili anterior havia practicat l'exploració i l'informe forense. La mateixa solució s'adopta en la ITS d'11 de juny de 2019 (rec. 17/2019) malgrat que el jutjat del domicili anterior havia practicat l'exploració i l'informe forense i a més havia nomenat defensor judicial.

En aquest punt és interessant fer al·lusió a la previsió del Projecte de Llei de 2020: el projectat apartat quart de l'article 756 LEC disposa que “si abans de la celebració de la vista es produeix un canvi de la residència habitual de la persona a què es refereixi el procés, s'han de trametre les actuacions al jutjat corresponent en l'estat en què es trobin”. És destacable que la norma sobre competència territorial per a aquests procediments es perfila més, ja que es precisa que els canvis de residència de la persona amb discapacitat determinen el corresponent canvi de competència amb el límit de la celebració de la vista, per la qual cosa en aquell moment es produeix la *perpetuatio iurisdictionis*.

4.1.1.2. Competència per als procediments sobre qüestions relatives a la tutela, la curatela i la guarda de fet

L'article 43 LJV regula la competència per al coneixement de les qüestions relatives a la tutela, la curatela i la guarda de fet: “1. És competent per al coneixement d'aquest expedient el jutjat de primera instància del domicili o, si

no, de la residència del menor o persona amb capacitat modificada judicialment.

2. L'òrgan judicial que hagi conegut d'un expedient sobre tutela, curatela o guarda de fet és competent per conèixer de totes les incidències, tràmits i adopció de mesures posteriors, sempre que el menor o persona amb capacitat modificada judicialment resideixi en la mateixa circumscripció. En cas contrari, per conèixer d'alguna d'aquestes incidències, cal demanar un testimoniatge complet de l'expedient al jutjat que anteriorment va conèixer d'aquest, el qual l'ha de trametre durant els deu dies següents a la sol·licitud".

La competència correspon al jutge del lloc on resideixi el tutelat o tutelada, novament amb exclusió del principi de la *perpetuatio iurisdictionis* consagrat en l'article 411 LEC. Aquesta doctrina està en línia amb els furs aplicats en la Llei 15/2015 de jurisdicció voluntària en relació amb les persones amb capacitat modificada judicialment, que, pel que fa a totes les qüestions relatives a la tutela, la curatela i la guarda de fet, estableix, en l'article 43, la competència per al coneixement de l'expedient del jutjat de primera instància del domicili o, si no, de la residència del menor o persona amb capacitat modificada judicialment. És a dir, preval l'interès de la persona amb capacitat modificada o per modificar, apropant el procediment al seu lloc de residència o domicili (ITS de 22 d'octubre de 2019, rec. 180/2019; 13 de desembre de 2017, rec. 196/2017, de 10 d'abril de 2012, rec. 27/2012; Acord de 16 de desembre de 2008).

L'exercici de la tutela és més efectiu sota el control del jutjat de la residència de la persona amb discapacitat i, a més, possibilita l'accés efectiu d'aquesta a la justícia, de conformitat amb l'article 13 de la Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat (ITS de 4 de febrer de 2020, rec. 350/201911; de setembre de 2012, rec. 80/2012; d'11 de setembre de 2012, rec. 80/2012).

Aquest criteri s'aplica també a l'aprovació dels comptes anuals del tutelat (ITS de 22 d'octubre de 2019, rec. 185/2019).

4.1.1.2.1. Competència per al procediment d'execució de mesura cautelar

L'execució i control de la mesura cautelar disposada en un procediment sobre la

provisió de suports a les persones amb discapacitat correspon al jutjat de la residència d'aquesta persona, criteri més d'acord amb el principi de protecció de la persona amb discapacitat i d'aplicació per la nova regulació de la jurisdicció voluntària (ITS de 3 de novembre de 2016, rec. 941/2016; de 13 de juliol de 2016, rec. 938/2016).

4.1.1.2.2. Competència per al procediment per a nomenament de tutor

El lloc de la residència del tutelat determina la competència territorial per al nomenament de tutor o tutora, segons el que disposa l'article 43.1 LJV, cosa que coincideix amb el que establia l'article 63.1 LEC de 1881 fins a la seva derogació per aquesta llei (ITS de 4 d'octubre de 2017, rec. 140/2017).

4.1.1.2.3. Competència per al procediment per a canvi de tutor

El criteri atributiu de competència que predomina en la LJV en aquells expedients en què estiguin en joc els drets de menors i persones amb capacitat modificada judicialment és el del seu domicili o, si no, el de la seva residència. És competent el jutjat on el tutelat o tutelada té la seva residència habitual, encara que sigui diferent del que va declarar modificada la capacitat del sotmès a tutela (ITS de 4 d'abril de 2018, rec. 213/2017).

La ITS de 27 d'octubre de 2020 (rec. 156/2020) declara que “en aquest cas, sembla no existir controvèrsia entre els jutjats en conflicte pel que fa al fet que la persona la capacitat de la qual va modificar el jutjat de Saragossa resideix avui dia al partit d'Alcalá de Henares. El que planteja aquest jutjat és que la modificació de la persona del tutor no pot fer-se en l'expedient de modificació de la capacitat, sinó que s'hauria d'haver repartit a Saragossa un expedient de jurisdicció voluntària i examinar en aquest la competència d'Alcalá [...]. És cert que, des d'un punt de vista processal, hauria estat més adequat el plantejament del jutjat d'Alcalá, però hi ha un fet incontrovertit i és que les actuacions, d'una manera o una altra, s'haurien d'haver tramès a Alcalá de Henares. Per aquesta raó, i tenint en compte els interessos que es ventilen en aquest assumpte —un canvi en la persona del tutor, que requereix certa urgència—, resulta més d'acord

amb l'esperit de la norma i de la doctrina d'aquesta sala, exposada en el fonament segon, declarar la competència del jutjat d'Alcalá de Henares, sense perjudici que aquest òrgan arbitri els mecanismes processals que estimi més adequats per a la tramitació del canvi de la persona del tutor”.

4.1.1.2.4. Competència per disposar de béns de la persona amb discapacitat

L'article 62 LJV, en el capítol dedicat a l'autorització per a la realització d'actes de disposició de béns de persones amb capacitat modificada judicialment, atorga la competència per conèixer de l'expedient al jutjat de primera instància del domicili o, si no, de la residència de la persona amb la capacitat modificada.

4.1.1.2.5. Competència per adoptar una mesura de control en protecció de la persona amb discapacitat

En relació amb una sol·licitud d'autorització judicial per a l'establiment d'una mesura de localització i control d'una persona amb capacitat modificada judicialment a fi d'evitar riscos per a la seva integritat física i mental, es disposa atribuir la competència territorial al jutjat de primera instància de la localitat on té el seu domicili la persona respecte de la qual es pretén la mesura de protecció (ITS de 30 de novembre de 2016, rec. 1057/2016).

4.1.1.3. Competència per a l'internament involuntari

L'atribució de competència per autoritzar l'internament no pot resoldre's mitjançant l'aplicació de les regles contingudes en els articles 61, 410 i 411 LEC, que són alienes al que constitueix l'objecte específic de la concreta decisió que cal adoptar, sinó de conformitat amb la regla general de competència territorial establerta en l'article 763.1 LEC, que atribueix la competència territorial per autoritzar l'internament involuntari a favor del jutge on resideixi la persona afectada, i per ratificar la mesura —en el cas d'internament urgent—, al jutjat del lloc en el qual radiqui el centre on aquest s'ha produït (ITS de 25 de febrer de 2020, rec. 348/2019; de 7 d'abril de 2016, rec. 253/2016; i de 2 de desembre de

2015, rec. 200/2015).

Ja la Circular 9/2015, de 22 de desembre, sobre la intervenció del Ministeri Fiscal en la nova Llei de la jurisdicció voluntària, recordava “la doctrina del Tribunal Suprem sobre la competència territorial per al seguiment i control de l'internament en els casos de canvi de centre, que s'atorga al jutjat del lloc on s'ha traslladat l'afectat, i no al que va dictar la resolució en què autoritzava l'internament (així, interlocutòries de 27 de març de 2012, rec. 41/2012; d'11 de maig de 2010, rec. 359/2009; i d'11 de desembre de 2008, rec. 204/2008)”.

4.1.2. Processos per a la protecció de drets fonamentals

L'article 52.1.6 LEC disposa que en matèria de dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge i, en general, en matèria de protecció civil de drets fonamentals, és competent el tribunal del domicili del demandant, i, si no el té en territori espanyol, el tribunal del lloc on s'hagi produït el fet que vulneri el dret fonamental que es tracti.

La norma acull el fur del domicili del demandant (veg. ITS de 17 de juliol de 2018, rec. 151/2018). El fur s'inspira en la protecció de la persona que pateix l'ofensa, en particular per evitar desequilibris quan la demandada és una empresa de comunicació.

Ens trobem davant una norma processal sobre atribució de competència territorial la finalitat de la qual és clarament protectora del perjudicat per tractar-se de la denúncia de fets de tal rellevància que afecten els drets fonamentals, la qual exclou l'aplicació normal del fur propi del domicili de la part demandada (STS núm. 26/2014, de 31 de gener).

La STS núm. 26/2014, de 31 de gener, aborda un supòsit en què eren diversos els demandants i un d'ells tenia domicili a Sevilla, per la qual cosa considera que “la competència territorial dels jutjats de Sevilla per conèixer de la demanda és inqüestionable, ja que la competència territorial pot correspondre al jutge del domicili de qualsevol d'ells, i no hi ha raó per la qual l'òrgan competent hagi de

ser el de la ciutat on resideix l'altre demandant, ni cap motiu pel qual els actors no puguin optar, en cas de ser diversos, pels tribunals del domicili d'un d'ells”.

En interpretar aquest fur imperatiu la ITS de 10 de maig de 2017 (rec. 50/2017) conclou declarant la competència de Madrid ja que “el demandant tenia el seu domicili a Madrid en el moment de presentar la demanda, lloc on treballava i tenia la seva residència habitual, independentment del fet que constés encara empadronat en una altra localitat i hagués trigat a empadronar-se a Madrid”.

En la ITS de 19 d'octubre de 2010 (rec. 337/2010), dictada en un conflicte de competència en un procediment de protecció del dret a l'honor, per determinar el domicili (i, per tant, la competència) es parteix del que figura en el poder que s'adjunta a la demanda.

No pot identificar-se com a domicili, a l'efecte de determinar la competència en aquests procediments, el domicili del despatx en què el demandant presta els seus serveis (ITS de 28 de gener de 2020, rec. 305/2019).

En relació amb la sol·licitud per part d'una empresa amb domicili social a Barcelona d'unes diligències preliminars dirigides contra Google Spain SL i Google Ireland Limited, a fi que facilitin l'adreça IP d'un lloc web i de diferents usuaris per presentar una demanda de protecció del dret a l'honor, la ITS de 24 de setembre de 2019 (rec. 146/2019) declara que l'òrgan competent per conèixer de les diligències preliminars sol·licitades és el jutjat de primera instància de la ciutat en què té el domicili l'entitat que pretén demandar la protecció del dret a l'honor.

En aquesta línia, la ITS de 2 d'abril de 2019 (rec. 8/2019) va resoldre un conflicte de competència en què s'havien sol·licitat unes diligències preliminars per a l'exhibició d'uns documents per presentar una demanda de protecció del dret a l'honor, per la indeguda inclusió de determinades dades del sol·licitant en un fitxer de morosos. Per al TS, “sol·licitada la pràctica de diligències preliminars, l'article 257.1 LEC estableix que la competència la determina el domicili de la persona que, si escau, hagi de declarar, exhibir o intervenir d'una altra manera

en les actuacions que es disposen per preparar el judici. Afegeix que en els casos dels números 6è, 7è, 8è i 9è de l'apartat 1 de l'article anterior és competent el tribunal davant del qual hagi de presentar-se la demanda determinada. Doncs bé, atès que en aquest cas el sol·licitant pretén l'exhibició de documentació per presentar una demanda de protecció a l'honor per la seva inclusió indeguda en un fitxer de morosos —que, de conformitat amb l'article 52.1.6 LEC, hauria de presentar-se en el domicili del demandant—, tal supòsit s'enquadraria dins l'ordinal 9è de l'apartat 1 de l'article 256 LEC, i, per tant, és competent el tribunal davant del qual hagi de presentar-se la demanda determinada”.

4.1.3. Processos matrimonials

4.1.3.1. Marc general

Els furs generals estan regulats en l'article 769 LEC, els quals distingeix segons si el procediment és contenciós o de mutu acord. L'apartat quart disposa que el tribunal ha d'examinar d'ofici la seva competència i la nul·litat dels acords de les parts que s'oposin al que disposa aquest article.

4.1.3.2. Demanda de mesures provisionals prèvies sobre guarda i custòdia i aliments de fills menors

L'article 771.1 LEC incorpora una regla competencial específica: “el cònjuge que es proposi demanar la nul·litat, la separació o el divorci del seu matrimoni pot sol·licitar els efectes i les mesures a què es refereixen els articles 102 i 103 del Codi civil davant el tribunal del seu domicili”.

La ITS de 29 de novembre de 2016 (rec. 1001/2016) explica la *ratio* d'aquest fur: “En la tramitació parlamentària de la LEC es va introduir una esmena que pretenia fixar el fur competencial territorial per a les mesures provisionals en el jutjat competent per al procediment principal (de manera similar a com determina la mateixa LEC en l'article 723 per a les mesures cautelars). Tanmateix, l'esmena no va ser acceptada i l'article 771.1 va fixar un fur territorial diferent dels previstos amb caràcter general en l'article 769 LEC, prenent en consideració la

immediatesa i la facilitat que suposaria per al sol·licitant acudir al jutjat del seu propi domicili [...] quan l'article 771.1 LEC atribueix la competència territorial per conèixer de les mesures provisionals prèvies a la demanda de nul·litat, separació o divorci al tribunal del domicili del cònjuge que formuli la sol·licitud, estableix un fur específic que s'aparta dels furs generals que per als processos matrimonials i de menors estableix l'article 769 [...]. El jutjat competent no és el del domicili familiar, ni el del domicili del demandat o dels menors, sinó el del cònjuge que sol·liciti l'adopció d'aquestes mesures. [...] El legislador ja va tenir en compte la possibilitat que les mesures provisionals les disposés un jutjat diferent del competent per conèixer del procés principal [...]. D'altra banda, no falten opinions doctrinals que advoquen per aquesta interpretació de l'article 771.1 LEC basada en la idea d'atorgar facilitats a qui es vegi en la necessitat de demanar les mesures, per a la sol·licitud de les quals no se li exigeix ni tan sols la intervenció d'un procurador i un advocat. Aquest fur competencial en res no influeix en el procés principal, que, ja sí, s'ha de substanciar en algun dels llocs previstos en l'article 769 LEC [...]. Cal no oblidar el caràcter d'aquestes mesures provisionals prèvies a la demanda, que no pretenen regular d'una manera estable les relacions entre els cònjuges i d'aquests amb els fills menors, sinó que es limiten a les previstes en els articles 102 i 103 del Codi civil i que a més queden sense efecte si dins els trenta dies següents a comptar des que es van adoptar inicialment no es presenta la demanda davant del jutge que, de conformitat amb l'article 769 LEC, sigui competent [...]. El que s'ha exposat porta a considerar que el fur especial de l'article 771.1 LEC ha d'interpretar-se d'acord amb les especials facilitats que han de concedir-se a qui planteja la demanda davant d'una peremptòria necessitat de regular provisionalment una situació familiar generada després de la separació de fet. Les possibles dificultats derivades de l'allunyament del jutjat competent respecte de l'últim domicili familiar en què hagi pogut quedar residint l'altre cònjuge i els fills menors poden resoldre's [...] bé perquè no presenti especials dificultats el desplaçament al jutjat del cònjuge demandat i els fills, per la proximitat del jutjat amb el domicili en què resideixen, o bé perquè s'utilitzi el sistema de videoconferència per a la pràctica de les proves personals, previst en l'article 229 LOPJ per a les "declaracions, interrogatoris, testimonis, acaraments, exploracions, informes, ratificació dels pericials i vistes".

El fur de l'article 771.1 LEC també es considera aplicable a la sol·licitud de mesures provisionals prèvies a la demanda sobre guarda i custòdia i aliments de fill menor quan no hi hagi cap vincle matrimonial (ITS de 26 de febrer de 2019, rec. 34/2019, i Ple de 6 de febrer de 2017, rec. 1070/2016).

En tots els supòsits de mesures provisionals prèvies (hi hagi matrimoni o no) cal tenir present que “encara que el jutjat davant del qual se sol·liciti l'adopció d'aquestes mesures pot examinar d'ofici la seva competència territorial [...] no es pot admetre cap declinatòria fonamentada en falta de competència territorial [...], segons estableix l'apartat segon de l'article 725 LEC, encara que el jutjat davant del qual es formula la sol·licitud de mesures prèvies es consideri territorialment incompetent, no obstant això, quan les circumstàncies del cas ho aconsellin ha d'ordenar en prevenció aquelles mesures cautelars que resultin més urgents, com poden ser les previstes en l'article 158 del Codi civil, i trametre posteriorment les actuacions al tribunal que resulti competent” (ITS Ple de 29 de novembre de 2016, rec. 1001/2016).

El TS dona criteris específics per interpretar el concepte de domicili en aquest procediment: “És relativament freqüent que, en les crisis matrimonials, un dels cònjuges abandoni el domicili conjugal i passi a residir en un altre domicili diferent, generalment un lloc al qual l'uneixi algun vincle (segona residència, domicili d'algun familiar, etc.). Per tant, en aquests casos de crisi matrimonial, el caràcter d'“habitualitat” a l'hora de determinar el domicili d'una persona ha de ser interpretat d'una forma més àmplia i menys rigorosa que en uns altres supòsits, i no s'ha d'exigir una prova exhaustiva sobre aquest caràcter habitual [...]. Una interpretació diferent vulneraria la lògica i la finalitat de l'article 771.1 LEC, consistent a facilitar que el cònjuge que ha sortit del domicili familiar pugui sol·licitar aquestes mesures provisionals prèvies a la demanda, de caràcter urgent. Això és incompatible amb l'exigència que porti residint un llarg temps en aquest lloc o que el canvi de residència consti en registres oficials [...]. Per això, l'apreciació de situacions de frau de llei per alteracions capritxoses del domicili del cònjuge sol·licitant, que l'hagi allunyat artificialment del lloc en què continua residint l'altre cònjuge i els fills menors, ha de ser excepcional i tenir bases

sòlides” (ITS de 29 de novembre de 2016, rec. 1001/2016).

4.1.3.3. Procediments de nul·litat, separació i divorci contenciosos

L'article 769.1 LEC estableix furs successius per determinar la competència territorial en els processos matrimonials. En el paràgraf primer d'aquest precepte es disposa que “llevat que es disposi altrament de manera expressa, és tribunal competent per conèixer dels procediments a què es refereix aquest capítol el jutjat de primera instància del lloc del domicili conjugal. En cas que els cònjuges resideixin en diferents partits judicials, és tribunal competent, a elecció del demandant, el de l'últim domicili del matrimoni o el de residència del demandat”.

El TS ha anat donant pautes per a l'exegesi d'aquest fur:

És doctrina reiterada que, si els cònjuges resideixen en partits diferents, els furs alternatius de l'article 769.1 LEC són enterament electius (ITS de 24 de setembre de 2019, rec. 170/2019; i de 20 de desembre de 2017, rec. 194/2017).

L'article 769.1 LEC estableix diversos furs successius per fixar la competència territorial en els processos matrimonials. Havent quedat acreditat de conformitat amb el permís de residència a Espanya que l'últim domicili conjugal es trobava a la localitat de Getafe, domicili pel qual el demandant ha optat en presentar-hi la demanda, és procedent declarar la competència territorial del Jutjat de Primera Instància de Getafe per conèixer d'aquest procediment (ITS4 de juliol de 2018, rec. 131/2018). I en la mateixa línia per estar suficientment acreditat l'últim domicili del matrimoni per la documental aportada per la part actora (ITS de 29 d'octubre de 2013, rec. 144/2013; i 5 de juny de 2012, rec. 100/2012).

La ITS de 24 de setembre de 2019 (rec. 170/2019) considera acreditat que els cònjuges resideixen en partits judicials diferents, que no consta el lloc de domicili de la demandada i sí que consta que l'últim domicili comú del matrimoni “tal com afirma el demandant en la demanda, i així consta en la inscripció del matrimoni del Registre Civil”, i per tals raons s'atribueix la competència territorial al jutjat de primera instància d'aquest últim domicili.

Més enllà de la constància real del domicili conjugal, que segons la part demandant es trobava a Parla, el fet cert és que el domicili del demandat, després de l'esbrinament domiciliari practicat, es troba també en aquesta localitat. Per aquesta raó, correspon declarar la competència territorial a favor del jutjat de Primera Instància i Instrucció de Parla (ITS de 5 de novembre de 2019, rec. 201/2019).

Resulta acreditat que el domicili que la parella va fer constar en la declaració conjunta de l'IRPF va ser a la ciutat de Santander, sense que el domicili de les empreses de l'actor, puguin resultar determinant perquè aquestes no fixen el domicili de les persones, com tampoc la certificació d'empadronament aportada per la muller, atesa la seva antiguitat i referir-se únicament a la demandada (ITS de 2 de juliol de 2019, rec. 135/2019).

Per a la ITS de 16 de febrer de 2021 (rec. 290/2020) “en aquest cas consta que ambdós cònjuges resideixen en domicilis diferents, amb la qual cosa el demandant pot optar per fixar l'àmbit competencial, pel lloc de l'últim domicili del matrimoni o el de residència de la demandada. Tanmateix, la demanda va ser dirigida al Jutjat de Primera Instància núm. 28 de Madrid fonamentant la competència d'aquest Jutjat en el fet que havia conegut prèviament de la demanda de separació dels cònjuges. No obstant això, de l'examen de les actuacions no resulta cap dada acreditativa que l'últim domicili conjugal radiqués a Madrid atès que quan es va dictar la sentència de separació -al·legada pel demandant com a fonament de la competència territorial dels jutjats d'aquesta capital- els cònjuges ja residien en domicilis diferents. Per tant, en no quedar suficientment provat que l'últim domicili conjugal estigués ubicat a la ciutat de Madrid és procedent atribuir la competència al tribunal del domicili de la demandada”.

Com a fur residual s'estableix en l'article 769.1 paràgraf 2n *in fine*: “els que no tinguessin domicili ni residència fixos podran ser demandats, en el lloc en què es trobin o en el de la seva última residència, a elecció del demandant, i si tampoc no pogués determinar-se així la competència, correspondrà aquesta al domicili

de l'actor". S'aplica aquest fur en la ITS de 19 de febrer de 2019 (rec. 227/2018): "en no quedar suficientment provat que l'últim domicili conjugal estigués ubicat en la localitat de [...] i trobar-se la demandada fora d'Espanya, residint als Estats Units, resulta d'aplicació l'article 769.1, paràgraf 2a LEC in fine, per la qual cosa el fur competencial correspon al jutjat del domicili de la part actora".

4.1.3.4 Procediment per a la modificació de mesures definitives

De conformitat amb l'apartat primer de l'article 775 LEC, "el Ministeri Fiscal, havent-hi fills menors o incapacitats i, en qualsevol cas, els cònjuges, podran sol·licitar del tribunal que va acordar les mesures definitives, la modificació de les mesures convingudes pels cònjuges o de les adoptades en defecte d'acord, sempre que hagin variat substancialment les circumstàncies tingudes en compte en aprovar-les o acordar-les".

Aquest fur és interpretat per la ITS Ple de 27 de juny de 2016 (rec. 815/2016): "no pot desconèixer-se que, davant la virtualitat indubtable del fur de proximitat, mantenir la competència del jutjat que va adoptar les mesures la modificació de les quals es pretén aporta també avantatges i que els inconvenients que provoca no són insalvables. En primer lloc, aquest fur de competència aporta un factor de qualitat en la decisió de canvi de les mesures, ja que és el jutjat que les va adoptar el que es troba en millor posició per valorar si les circumstàncies tingudes en compte en la resolució inicial han patit una modificació rellevant. En segon lloc, l'atribució unívoca i exclusiva de la competència a aquest jutjat és una norma clara i precisa que garanteix la seguretat jurídica i evita conflictes de competència com els que han estat tan freqüents en l'aplicació de l'article 769 LEC, al mateix temps que evita possibles fraus de llei per alteracions capritxoses del domicili del progenitor custodi".

En el mateix sentit es pronuncien les ITS de 21 de gener de 2020 (rec. 306/2019); i de 20 de juliol de 2016 (rec. 71/2013).

La ITS de 17 de setembre de 2019 (rec. 125/2019) afegeix a aquests raonaments que "el legislador ja ha ponderat els avantatges i els inconvenients

d'una solució que, una vegada convertida en dret positiu, no pot ser obviada pels òrgans judicials que apliquen la norma, per exigències bàsiques del principi de legalitat”.

Quan el procés de modificació de mesures que es promou afecta només a fills grans el TS ha declarat que “clarament, resulta aplicable, pel que fa a la competència territorial, el núm. 1 de l'article 769 LEC” (ITS de 10 de setembre de 2013, rec. 71/2013).

En un supòsit en què les mesures que es pretenien modificar es van dictar en un país estranger, després de declarar la competència internacional dels òrgans jurisdiccionals espanyols, a la vista de la impossibilitat d'aplicar l'article 775 LEC en haver estat dictada la sentència de divorci per un òrgan jurisdiccional de Romania, s'atribueix la competència per al coneixement de l'assumpte al jutjat de primera instància del domicili de la menor, en aplicació de l'article 769.3 LEC (ITS de 17 de setembre de 2019, rec. 125/2019).

Quan es promouen diligències preliminars per preparar una futura demanda de modificació de mesures d'un previ procediment de separació, divorci o mesures sobre fills menors d'edat, “no és aplicable l'article 775.1 LEC, ja que no estem davant una demanda de modificació de mesures, sinó davant una sol·licitud de diligències preliminars formulada a l'empara de l'article 256.1.2n LEC, i del resultat de la qual dependrà la presentació o no de la demanda de modificació de mesures. Per aquesta raó, la competència correspon als jutjats del domicili de la persona que hagi d'exhibir els documents” (ITS de 3 de novembre de 2016, rec. 1046/2016).

4.1.3.5 Procediment per a adopció de mesures urgents prèvies a la demanda de modificació de mesures

Serà competent el jutjat que ho sigui per conèixer de la demanda principal (ITS de 27 de maig de 2015, rec. 68/2015)

4.1.3.6 Mesures paternofilials, sobre guarda i custòdia i aliments d'un menor

L'apartat tercer de l'article 769 LEC disposa per a aquests casos que serà competent el jutjat de primera instància del lloc de l'últim domicili comú dels progenitors. En el cas de residir els progenitors en diferents partits judicials, serà tribunal competent, a elecció del demandant, el del domicili del demandat o el de la residència del menor.

Aquest règim especial de competència troba el seu fonament en la circumstància que la tutela dels interessos dels menors -com la dels incapacitats- s'obtindrà més fàcilment davant els jutjats dels seus propis domicilis, evitant-los els dispendis i trastorns que generalment sol comportar el fet de sostenir el litigi en punts allunyats d'aquest (ITS de 19 de novembre de 2013, rec. 176/2013).

La competència territorial per conèixer de les mesures paternofilials, sobre guarda i custòdia i aliments d'un menor, de conformitat amb l'article 769.3 LEC, ve determinada, atès que els progenitors resideixen en diferents partits judicials, als jutjats del domicili de la part demandada o de la residència d'aquest menor a elecció del demandant (ITS de 3 de març de 2020, rec. 16/2020; de 19 de novembre de 2019, rec. 213/2019; i de 27 de novembre de 2018, rec. 211/2018).

Per bé que, certament, l'article 771 LEC resulta ser el precepte específic a l'empara del qual es formula la demanda, el fet cert és que, com diu el fiscal, no és aplicable, ja que no es presenta cap prova que acrediti el matrimoni entre el demandant i la demandada, ni es justifica una convivència entre ambdós, i cal atènyer-se al que disposa l'article 769.3 LEC (ITS de 3 de desembre de 2013, rec. 186/2013).

Plantegen problemes els supòsits d'itinerància del menor. La ITS de 7 de maig de 2019 (rec. 54/2019) ofereix una solució: acreditat el caràcter itinerant de la residència del menor, que és traslladat a diferents poblacions és procedent declarar la competència del jutjat de primera instància respecte la competència del qual es van aquietar les parts ja que davant aquest òrgan va ser on es va

presentar la demanda, es va contestar, es va practicar una prova pericial psicosocial de la realitat familiar del menor i la conveniència o no de les mesures sol·licitades, i les parts van comparèixer a l'acte del judici.

4.1.3.7 Sol·licitud d'eficàcia civil de sentència canònica de nul·litat matrimonial

S'aplica el fur de l'article 769.1 LEC (jutjat de primera instància del lloc del domicili conjugal i, en cas de residir els cònjuges en diferents partits judicials, el de l'últim domicili del matrimoni o el de residència del demandat). L'opció correspon al demandant (ITS de 12 de febrer de 2019, rec. 7/2019).

4.1.4 Procediments sobre menors

4.1.4.1 Procediments d'oposició a mesures de protecció de menors

De conformitat amb l'article 779 LEC, *serà competent per conèixer d'aquests el jutjat de primera instància del domicili de l'entitat pública.*

La disposició final 22a de la LO 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, aclareix que les entitats públiques protectores són les designades per les comunitats autònomes i les ciutats de Ceuta i Melilla, d'acord amb les seves respectives normes d'organització.

Serà, doncs, fur aplicable el del domicili de l'òrgan que, en virtut de les normes autonòmiques d'atribució de competències, hagi dictat la resolució contra la qual es recorre, que pot ser una Conselleria del Govern autonòmic, una Direcció General o una Delegació Provincial de la Conselleria competent. En aquests supòsits no pot aplicar-se el fur supletori que l'article 779 LEC introdueix amb l'expressió “i, si no n'hi ha”, ja que si s'està impugnant una resolució administrativa, sempre hi haurà una entitat pública que l'hagi dictat.

Sobre la base d'aquestes disposicions, la ITS de 25 de juny de 2019 (rec. 88/2019) declara que “en consideració al fur competencial aplicable, domicili de

l'entitat pública, tant a Santa Cruz com a Las Palmas, existeix Delegació de la Conselleria del govern autonòmic que té atribuïdes les competències en matèria d'affers socials, però com que la resolució de desemparament a què en aquest procediment s'oposa la mare dels menors ha estat dictada per la Direcció General de Protecció a la Infància i el Menor del Govern de les Canàries amb seu a Las Palmas de Gran Canaria, la competència territorial ha de ser assumida pel Jutjat de Primera Instància [...] d'aquesta localitat, davant la qual cosa la mare va formular l'oposició i en ser precisament l'entitat amb seu en aquesta ciutat la que s'ha ocupat de la protecció dels menors”.

4.1.4.2 Procediments sobre sostracció internacional de menors

De conformitat amb l'apartat segon de l'article 778 quáter LEC, “en aquests processos, serà competent el jutjat de primera instància de la capital de la província, de Ceuta o Melilla, amb competències en matèria de dret de família, en la circumscripció del qual es trobi el menor que hagi estat objecte d'un trasllat o retenció il·lícites, si n'hi hagués i, si no n'hi ha, al que per torn de repartiment correspongui. El tribunal examinarà d'ofici la seva competència”.

La interpretació d'aquest fur és analitzada en l'epígraf 8.4.2 de la Circular 6/2015, de 17 de novembre, sobre aspectes civils de la sostracció internacional de menors, el contingut de la qual ara ha de donar-se per reproduït.

4.1.4.3 Procediment per autoritzar l'entrada en domicilis i altres llocs per a l'execució forçosa de les mesures de protecció de menors

De conformitat amb l'article 778 ter apartat primer LEC, “l'entitat pública haurà de sol·licitar al jutjat de primera instància amb competència en el lloc on radiqui el seu domicili, autorització per a l'entrada en domicilis i altres edificis i llocs l'accés al qual requereixi el consentiment del seu titular o ocupant, quan això sigui necessari per a l'execució forçosa de les mesures adoptades per ella per a la protecció d'un menor. Quan es tracti de l'execució d'un acte confirmat per una resolució judicial, la sol·licitud s'ha d'adreçar a l'òrgan que l'hagi dictat ”.

4.1.4.4 Procediments sobre adopció

Els pronunciaments de la Circular 1/2001 sobre la competència territorial en matèria d'adopció han de considerar-se superats després de la publicació de la LJV que disposa en l'article 33 que en els expedients sobre adopció, serà competent el jutjat de primera instància corresponent a la seu de l'entitat pública que tingui encomanada la protecció de l'adoptant i, si no n'hi ha, el del domicili de l'adoptant.

De conformitat amb l'article 779 LEC, en els supòsits dels articles 179 CC (processos per excloure a l'adoptant dels drets i deures derivats de l'adopció, de manera anàloga i per les mateixes causes previstes per a la privació de la pàtria potestat) i 180 CC (procés d'extinció de l'adopció a petició del progenitor que sense culpa seva no hagués intervingut en l'expedient d'adopció) serà competent el tribunal del domicili de l'adoptant.

En relació amb una demanda d'expedient de jurisdicció voluntària d'una persona adoptada per obtenir accés a documents d'un hospital que pogués facilitar informació del seu part i de la identitat dels seus pares biològics, de conformitat amb la previsió de l'article 180. 3 CC, la ITS de 2 de març de 2016 (rec. 189/2015) declara competent el jutjat del domicili de la demandant, que estava en localitat diferent a la de l'hospital. El TS considera que “no estem davant un supòsit de protecció de drets fonamentals a què seria aplicable el que disposa l'article 52 regla 6a LEC, sinó simplement davant la petició de consulta de llibres i arxius de l'hospital en què va néixer per tal de conèixer la identitat dels seus pares biològics, consulta per a la qual l'Hospital exigeix autorització judicial, sense que es disposi per a tal supòsit que el jutjat competent sigui el del lloc on s'hagi de produir l'exhibició”.

4.1.4.5 Procediment per adoptar mesures urgents sobre fill menor

De conformitat amb la LJV, i ja sigui, la tramitació de la sol·licitud per la via de la Secció relativa a “De la intervenció judicial en els casos de desacord en l'exercici de la pàtria potestat”, ja sigui la Secció de “De les mesures de protecció relatives

a l'exercici inadequat de la potestat de guarda o d'administració dels béns del menor o persona amb capacitat modificada judicialment", en ambdós casos, de conformitat amb l'article 86, en el primer supòsit, i de conformitat amb l'article 87 de la LJV, en el segon, "serà competent el jutjat de primera instància del domicili o, si no n'hi ha, de la residència del menor o persona amb capacitat modificada judicialment" (ITS de 9 de març de 2016, rec. 34/2016).

4.1.4.6 Procediment per autoritzar l'ingrés en centres de menors amb problemes de conducta

La qüestió és abordada en l'epígraf 4.2 de la Circular 2/2016, de 24 de juny, sobre l'ingrés de menors amb problemes de conducta en centres de protecció específics, el contingut del qual ara ha de donar-se per reproduït.

4.1.4.7 Procediment ordinari per a la privació de la pàtria potestat

El criteri a aplicar és el fur competencial previst en l'article 769.3 LEC, conforme ha sostingut la Sala Primera reiteradament, entre d'altres, en ITS de 26 de febrer de 2019 (rec. 81/2018); de 2 de març de 2016 (rec. 244/2015); de 7 d'octubre de 2014 (rec. 124/2014); de 14 de maig de 2013 (rec. 200/2012); de 13 de novembre de 2012 (rec. 200/2012); de 2 d'octubre de 2012 (rec. 146/2012).

En un supòsit d'ignorat domicili del demandat, la ITS de 9 de maig de 2018 (rec. 76/2018) va declarar que "l'article 769 de la Llei d'enjudiciament civil, per tal d'atribuir la competència per conèixer dels processos a què es refereix el capítol IV del títol primer del llibre quart, estableix diferents criteris, segons si aquests tenen per objecte situacions de crisi matrimonial o versin exclusivament sobre guarda i custòdia o aliments relatius a fills menors; en aquests últims, i, en el cas de residir els progenitors en diferents partits judicials, l'apartat 3r del precepte citat, concedeix al demandant l'alternativa d'optar entre el tribunal del domicili del demandat o el de la residència del menor. De conformitat amb el que s'exposa, en el supòsit examinat en residir els progenitors en diferents partits judicials i la menor al costat de la seva mare a la localitat de Saragossa, i havent optat la demandant pel domicili de residència del menor amb la presentació de la

demanda és procedent, d'acord amb el Ministeri Fiscal, declarar competent per al coneixement de la causa a què es fa referència, el Jutjat de Primera Instància núm. 13 de Saragossa”.

4.1.5 Concurs de creditors

L'article 10.1 de la Llei 22/2003, de 9 juliol, concursal (d'ara endavant LC), disposa en el seu incís primer que la competència per declarar i tramitar el concurs correspon al jutge del mercantil en el territori del qual tingui el deutor el centre dels seus interessos principals.

El mateix article 10.1 paràgraf segon LC, prenent-ho del preàmbul del Reglament CE 1346/2000, dona un concepte legal del que ha d'entendre's per centre dels interessos principals del deutor: “per centre dels interessos principals s'entendrà el lloc on el deutor exerceix de manera habitual i reconeixible per tercers l'administració de tals interessos. En cas de deutor persona jurídica, es presumeix que el centre dels seus interessos principals es troba al lloc del domicili social. Serà ineficaç a aquests efectes el canvi de domicili efectuat durant els sis mesos anteriors a la sol·licitud del concurs.”

A l'efecte del còmput del termini de sis mesos ha de tenir-se present la ITS d'11 de març de 2009 (rec. 195/2008): “l'incís últim del paràgraf segon de l'article 10.1 de la Llei concursal, tendent a evitar que la competència territorial pugui ser determinada per la voluntat del mateix deutor, ha de ser interpretat en el sentit que el terme inicial per computar el termini de sis mesos és la data de publicació del canvi de domicili social en el Butlletí Oficial del Registre Mercantil, no la data de l'acord social corresponent, atesa l'evident transcendència per a tercers que per la seva pròpia naturalesa té la declaració de concurs”.

L'apartat quart de l'article 10 LC aclareix que es tracta d'un fur imperatiu.

La *ratio* del fur és clara: es tracta de facilitar l'objecte del procés, ubicant-lo en el lloc on el concursat ha exercit la seva activitat i impedit que el concurs es tramiti d'esquena als creditors i que un canvi de domicili del deutor pugui entorpir les reclamacions d'aquests.

La Instrucció 1/2013, de 23 de juliol, sobre la intervenció del fiscal en el procés concursal, encara que no aborda qüestions relatives a la competència territorial assenyalava que “hauran igualment de conèixer les seccions civils de les qüestions de competència que poguessin plantejar-se”.

Interpreten aquest fur especial les ITS de 18 de gener de 2017 (rec. 1019/2016); de 21 de maig de 2013 (rec. 56/2013) i de 25 de maig de 2010 (rec. 200/2010).

El centre dels interessos principals del deutor determinant de la competència pot no coincidir amb l'estatutari de la societat deutora, i el preferent és aquell. En aquest sentit es pronuncia la ITS de 6 d'abril de 2010 (rec. 404/2009) que declara que “en aquest cas serà jutjat competent el del lloc on el deutor sol·licitant i persona jurídica tingui el centre dels seus interessos principals; i de la documentació que consta en les actuacions es desprèn que el centre principal d'administració dels seus interessos no coincideix amb l'estatutari sinó que, almenys avui dia, radica a Àvila, on la part sol·licitant del concurs apareix que feia de manera habitual i reconeixible per tercers l'administració d'aquests interessos, i han de considerar-se tercers, els contractants i ara creditors, mai els administradors de la societat sol·licitant del concurs per la qual cosa el jutjat competent serà el de Primera Instància núm. 1 de la localitat esmentada. El que d'altra banda afavorirà la personació dels creditors i afavorirà l'actuació de l'administració concursal, en trobar-se gairebé la totalitat dels béns de la sol·licitant a la ciutat d'Àvila”. En el mateix sentit, la ITS de 16 de febrer de 2021 rec. 282/2020, que declara que “la presumpció que el centre d'interessos principals d'una persona jurídica és el seu domicili social ha d'entendre's *iuris tantum*, per la qual cosa hi pot haver prova en contrari”.

De conformitat amb la ITS de 21 de maig de 2013 (rec. 56/2013), “aquest conflicte de competència territorial ha de resoldre's a favor del Jutjat Mercantil núm. 11 de Saragossa [...] partint de la documental aportada, resulta que el centre dels seus interessos principals es troba a Saragossa ja que és en aquesta localitat on es trobaven els locals oberts al públic, aquí prestaven el seu treball els empleats de la societat, a més que el major nombre de creditors es troben en

aquesta, mentre que a Logronyo només es troba el domicili de l'administrador únic i s'han celebrat juntes d'accionistes”.

El que determina l'atribució de competència no és el desenvolupament de l'activitat fixada com a objecte social, sinó quin sigui el centre administratiu de l'entitat (ITS de 16 de febrer de 2021, rec. 282/2020).

L'incís segon de l'article 10.1 LC disposa que “si el deutor tingués a més a Espanya el seu domicili i el lloc d'aquest no coincidís amb el centre dels seus interessos principals, serà també competent, a elecció del creditor sol·licitant, el jutge del mercantil en el territori del qual radiqui aquell”. Complint-se ambdues premisses, el fur, mantenint el seu caràcter imperatiu, faculta el creditor per triar entre dues opcions.

La ITS de 25 de maig de 2010 (rec. 1213/2009) declara que la norma sobre el domicili del deutor com a fur electiu no és aplicable analògicament al concurs voluntari: “l'esperit i finalitat de la norma competencial és el de facilitar a creditors, en general a tercers, el coneixement de l'existència d'un procediment judicial de concurs del deutor, de manera que aquesta facilitat serà garantida si el concurs es tramita en el partit judicial corresponent al lloc en què radiqui el centre dels interessos principals del deutor [...] ja que altrament, i admetent l'aplicació analògica de la norma competencial al supòsit del concurs voluntari, de manera que aquest pogués optar pel lloc del seu domicili quan aquest fos diferent al del centre dels seus interessos principals, suposaria que el procediment concursal es tramités en lloc que pogués ser no conegut per creditors, en la mesura en què en aquest lloc no s'han centrat les operacions mercantils, comercials o d'una altra ordre entre el deutor i tercers, quan el que es pretén a través del conjunt de la legislació concursal és facilitar el coneixement i accés de creditors al procediment judicial, a l'efecte de garantir l'efectivitat dels seus crèdits davant la massa concursal”.

De conformitat amb la ITS de 21 de juliol de 2020 (rec. 108/2020), “la competència territorial per a la declaració de concurs l'estableix l'article 10.1 de la Llei concursal. Aquest precepte, entre altres aspectes, estableix que la

competència per declarar i tramitar el concurs correspon al jutge del mercantil en el territori del qual tingui el deutor el centre dels seus interessos principals, i per centre dels interessos principals s'entendrà el lloc on el deutor exerceix de manera habitual i reconeixible per tercers l'administració de tals interessos. En cas de deutor persona jurídica, es presumeix que el centre dels seus interessos principals es troba al lloc del domicili social. [...] En aquest conflicte, atès que es tracta d'un concurs voluntari no escau aplicar el domicili del deutor com a fur electiu al del centre d'interessos, ni el fet d'assolir-se un acord extrajudicial de pagament en l'actual domicili del sol·licitant del concurs pot condicionar la competència”.

Ha de tenir-se present que l'article 8.1 LC atribueix al jutge del concurs la competència exclusiva i excloent per conèixer de “les accions civils amb transcendència patrimonial que s'adrecin contra el patrimoni del concursat a excepció de què s'exerceixin en els processos sobre capacitat, filiació, matrimoni i menors”, i l'article 8.3 LC preveu la competència exclusiva i excloent del jutge del concurs “per a qualsevol execució de béns i drets de contingut patrimonial del concursat” i que de conformitat amb l'article 50.1 LC “els jutges de l'ordre civil i de l'ordre social davant qui es presenti demanda de què hagi de conèixer el jutge del concurs de conformitat amb el que preveu aquesta llei s'han d'abstenir de conèixer i prevenir les parts que utilitzin del seu dret davant el jutge del concurs. Si s'admeten a tràmit les demandes, s'ha d'ordenar l'arxivament de totes les actuacions i no tindran validesa les actuacions que s'hagin practicat”.

De conformitat amb aquestes disposicions, la ITS de 16 de juliol de 2019 (rec. 157/2019) en resultar acreditat que el concurs va ser declarat en data anterior a l'admissió a tràmit del judici canviari declara que “el jutjat no hauria d'haver admès a tràmit la demanda, ja que no tenia competència objectiva, sinó que al contrari, de conformitat amb el que disposa l'article 50.1 LC, havia d'abstenir-se de conèixer, disposar l'arxivament de les actuacions i advertir la part actora que havia de presentar la demanda davant el jutjat mercantil que coneixia del concurs. En no fer-ho així, les actuacions dutes a terme són nul·les i per tant no podia declarar-se incompetent territorialment qui no tenia competència objectiva ab initio”. Per això el TS davant el conflicte de competència territorial declara

competent el jutjat que va admetre a tràmit el judici canviar "sense perjudici que aquest actui de conformitat amb el que disposa l'article 50.1 LC".

Al contrari, els judicis declaratius en què el deutor sigui part i es trobin en tramitació al moment de la declaració de concurs, continuaran fins a la fermesa de la sentència per aplicació de l'article 51.1 LC (ITS de 22 de novembre de 2011, rec. 196/2011, i de 12 de febrer de 2009, rec. 212/2008).

Aquesta regla té al seu torn una excepció, establerta en el paràgraf segon de l'article 51.1 LC: "s'acumularan d'ofici al concurs, sempre que es trobin en primera instància i no hagi finalitzat l'acte de judici o la vista, tots els judicis per reclamació de danys i perjudicis a la persona jurídica concursada contra els seus administradors o liquidadors, de fet o de dret, i contra els auditors".

Quan la demanda dirigida contra el patrimoni del concursat és posterior a l'aprovació del conveni, no opera l'atribució de competència exclusiva i excloent prevista en l'article 8 de la Llei 22/2003 a favor del jutge del concurs. Tot això sense perjudici que el crèdit que pogués reconèixer-se en una hipotètica sentència estimatòria, de ser anterior a la declaració de concurs, quedarà afectat per aquest i, en concret, per l'extensió dels efectes del conveni prevista en l'article 143.1 (ITS de 14 de maig de 2012, rec. 178/2011).

En relació amb la comunicació notarial d'obertura de les negociacions tramesa al jutjat no escau plantejar conflictes de competència. L'article 242 bis LC disposa que "el notari, una vegada constatada la suficiència de la documentació aportada i la procedència de la negociació de l'acord extrajudicial de pagaments haurà de comunicar, d'ofici, l'obertura de les negociacions al jutjat competent per a la declaració de concurs". El TS considera que es tracta d'una mera comunicació notarial que no predetermina en absolut la competència per a la tramitació d'un eventual concurs posterior i que no exigeix per part del jutjat la tramitació de cap procés. Les regles de competència territorial del concurs, previstes en l'article 10 LC amb caràcter imperatiu, s'aplicaran si i només si el concurs és declarat amb posterioritat, per la qual cosa al jutjat receptor de la comunicació notarial no li correspon fer una anàlisi prospectiva de la futura competència en cas de concurs

i és suficient el mer registre i el compliment del que disposa —d'estar en aquest cas— per l'article 5 bis de la LC (ITS de 29 de març de 2017, rec. 9/2017).

La ITS de 18 de gener de 2017 (rec. 1019/2016) declara que “es poden integrar els articles 242.1 i 232.3 LC, en relació amb l'article 10.1 LC, i entendre que la competència territorial per conèixer del concurs consecutiu d'un deutor persona natural no comerciant que se sol·liciti «per la impossibilitat d'assolir un acord extrajudicial de pagaments o pel seu incompliment», correspon al jutjat del domicili del deutor, llevat que s'acrediti que no coincideix amb el centre dels seus interessos principals, en aquest cas la competència correspondrà al jutge on es trobi ubicat aquest centre dels interessos principals del deutor”.

Quan concorrin pluralitat de deutors tindrà preferència el domicili del deutor amb major passiu (ITS de 14 de gener de 2014, rec. 199/2013).

El Reial decret legislatiu 1/2020, de 5 de maig, pel qual s'aprova el text refós de la Llei concursal, va entrar en vigor el passat 1 de setembre de 2020.

La matèria analitzada no pateix modificacions d'entitat, excepte en la numeració dels articles. La competència objectiva per als jutges del mercantil s'assigna en l'article 44.1, amb l'excepció de la competència per als jutges de primera instància per declarar i tramitar el concurs de creditors d'una persona natural que no sigui empresari, prevista en l'article 44.2.

La competència territorial passa a regular-se en l'article 45 i es manté el fur del jutge en el territori del qual tingui el deutor el centre dels seus interessos principals, la presumpció que el deutor persona jurídica té el centre dels seus interessos al lloc del domicili social, la ineficàcia del canvi de domicili durant els sis mesos anteriors i la possibilitat de demandar davant el jutge del domicili del deutor, si tant aquest com el centre dels seus interessos principals radica en territori espanyol.

L'examen d'ofici de la competència territorial passa a regular-se en l'article 50.

L'article 52.2 considera la jurisdicció del jutge del concurs exclusiva i excloent per a les execucions relatives a crèdits concursals o contra la massa sobre els béns i drets del concursat integrats o que s'integrin en la massa activa, sigui quin sigui el tribunal o l'autoritat administrativa que l'hagi ordenat, sense més excepcions que les previstes en aquesta llei.

L'article 142 regula la prohibició d'inici d'execucions i constreyniments.

De conformitat amb l'article 136.1.1a, des de la declaració de concurs i fins a la data d'eficàcia del conveni o, si no s'hagués aprovat conveni o l'aprovat s'hagués incompleert, fins a la conclusió del procediment [...] els jutges de l'ordre civil i de l'ordre social no han d'admetre a tràmit les demandes que es presentin en què s'exercitin accions que siguin competència del jutge del concurs i han de prevenir les parts que utilitzin del seu dret davant aquest últim.

L'article 137 regula la continuació de judicis declaratius en tramitació i el 138 l'acumulació dels judicis declaratius en tramitació en què s'hagin exercitat accions de responsabilitat contra els administradors i assimilats.

L'article 583 regula la comunicació de l'obertura de negociacions.

4.1.6 Processos de filiació

Els processos de filiació (article 748.2n LEC) no tenen previsió legal específica pel que fa a la competència territorial. En tractar-se d'assumpes que han de decidir-se pel judici verbal, que és el procés a què es remet l'article 753.1 LEC, ha de concloure's que no serà vàlida la submissió expressa ni tampoc la tàcita, segons resulta del que disposa l'article 54.1 LEC. En defecte de fur especial, haurà d'aplicar-se el fur general relatiu al domicili o residència del demandat (article 50 LEC).

Per tant, en aquests processos la demanda imperativament es regeix pel fur del domicili del demandat (ITS de 8 de juny de 2019, rec. 128/2019; de 15 de gener de 2019, rec. 220/2018; de 27 de maig de 2014, rec. 53/2014; de 24 de setembre

de 2013, rec. 148/2013).

4.1.7 Judici d'aliments

La conclusió de la Consulta 3/2005, de 2 de desembre, sobre la intervenció del Ministeri Fiscal en el judici d'aliments de l'article 250.1.8è de la Llei d'enjudiciament civil quan s'insta a favor de menors d'edat, va ser la que "el Ministeri Fiscal ha d'intervenir en els procediments de reclamació d'aliments que segueixin els tràmits del judici verbal de l'article 250.1.8è LEC, sempre que la pretensió s'exerciti a favor de menors d'edat o incapaços, en consideració a l'interès públic afectat la salvaguarda dels quals té encomanada".

L'article 250.1.8è LEC disposa que "es decidiran en judici verbal, sigui quina sigui la seva quantia, les demandes següents: [...] les que sol·licitin aliments deguts per disposició legal o per un altre títol".

En aquests procediments, a falta d'un fur especial, s'aplicarà el fur del domicili del demandat amb caràcter imperatiu (veg. en aquest sentit ITS de 4 de febrer de 2020, rec. 247/2019).

La ITS de 5 de febrer de 2019 (rec. 253/2018) resol un conflicte sorgit arran d'una demanda de judici verbal de reclamació d'aliments formulada pel pare demandant a favor del fill comú dels litigants, major d'edat, davant la mare. El TS considera que es tracta d'una reclamació autònoma d'aliments davant un progenitor a favor d'un fill major d'edat, nascut d'una unió de fet, i l'acció de petició d'aliments a favor de fills grans no està compresa en els "processos matrimonials" que regula el llibre IV LEC, que, per decisió expressa del legislador, en relació amb les parelles no casades només té en compte les qüestions que afectin els fills menors (articles 748.4t, 769.3 i 770.6.a LEC). No estem davant una mesura complementària a la tramitació d'un procediment dirigit a posar fi a una relació de parella sobre guarda i custòdia d'uns altres fills menors que, per raons d'economia processal, justifiqui la tramitació conjunta d'aquesta petició. Ni en un posterior procediment de modificació de mesures en relació amb aquest fill. Per consegüent, la reclamació d'aliments, d'acord amb l'article

250.1.8è LEC, s'ha de decidir pel judici verbal, sigui quina sigui la quantia. I de conformitat amb el que disposa l'article 54.1 LEC, resulta aplicable el fur general relatiu al domicili o residència del demandat (article 50 LEC).

Pel que fa a les demandes interposades per l'advocat de l'Estat en aplicació del Reglament (CE) núm. 4/2009 del Consell, de 18 de desembre de 2008, relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i execució de les resolucions i cooperació en matèria d'obligacions d'aliments, el fur aplicable serà el del domicili del demandat (veg. ITS de 10 de juny de 2015, rec. 79/2015), sense perjudici que sigui també simultàniament aplicable el fur de l'Estat (el domicili del demandat determinaria la capital de província en què ha de presentar-se la demanda).

4.1.8 Disposicions generals sobre jurisdicció voluntària

S'aborda la competència territorial en aquests expedients en la Circular 9/2015, de 22 de desembre, sobre la intervenció del Ministeri Fiscal en la nova Llei de la jurisdicció voluntària, el contingut de la qual ha de donar-se ara per reproduït (epígraf 2.6). Sense perjudici d'això, es farà referència a alguns d'aquests expedients en uns altres epígrafs d'aquesta Circular, per la connexió que guarden amb matèries que recomanen un tractament específic unificat.

Ha de destacar-se que aquests expedients es regeixen sempre per furs imperatius i que en cas que el jutjat no es consideri competent, ha de remetre-ho al que consideri que ho sigui (article 16.3 LJV), llevat que es tractés d'un acte de conciliació, expedient que es regeix pel que disposa l'article 140 LJV, de conformitat amb que si després de la realització dels esbrinaments corresponents sobre el domicili o residència, aquests fossin infructuosos o el requerit de conciliació sigui localitzat en un altre partit judicial, és procedent donar per acabat l'expedient i reservar al sol·licitant de la conciliació el dret a promoure novament l'expedient davant el jutjat competent (veg. ITS de 30 de novembre de 2016, rec. 1036/2016).

És d'interès fer referència a l'expedient de consignació judicial, sotmès a un fur

especial que conté l'article 98.2 LJV, que disposa que “serà competent el jutjat de primera instància corresponent al lloc on hagi de complir-se l'obligació i, si pogués complir-se en diferents llocs, qualsevol d'ells a elecció del sol·licitant. Si no, serà competent el que correspongui al domicili del deutor”. La ITS de 24 de gener de 2018 (rec. 202/2017) declara que “davant tal falta de determinació del lloc concret en què ha de ser complerta l'obligació, el que sigui oportú és acudir al fur subsidiari que preveu l'article 98.2 LJV (domicili del deutor) que, a més, coincideix amb la regla general sobre el lloc del pagament continguda en l'article 1171 CC”. La ITS de 29 de setembre de 2020 (rec. 136/2020), en relació amb una consignació per part d'una asseguradora en concepte d'indemnització per accident, declara que “el lloc on passa el sinistre no té rellevància a l'efecte de determinar la competència territorial en aquest expedient de jurisdicció voluntària. Davant aquesta falta de determinació del lloc concret en què ha de ser complerta l'obligació, el que és procedent és acudir al fur subsidiari que preveu l'article 98.2 LJV (domicili del deutor) que, a més, coincideix amb la regla general sobre el lloc del pagament continguda en l'article 1171 CC”. També en relació amb un expedient de consignació judicial, la ITS de 15 de desembre de 2020 (rec. 240/2020) declara que “en aquest cas les parts van acordar que el compliment de l'obligació es faria en el compte obert per l'arrendador en una sucursal de Bancaja situada a Elx, per la qual cosa concorre el fur principal indicat en les normes citades. Aquestes no fan referència al lloc on es troba situada la finca arrendada”.

4.2 Processos en què el/la fiscal no té la qualitat de part o d'intervinent

4.2.1 Judici verbal

Com ja s'ha exposat, en el judici verbal no és vàlida la submissió expressa ni tampoc la tàcita, segons resulta del que disposa l'article 54.1 LEC. La competència territorial es determina —sigui quina sigui la pretensió exercitada en el judici verbal— sempre de forma imperativa d'acord amb els furs legalment establerts per a cada cas: en primer lloc, el fur especial que correspongui de conformitat amb les previsions de l'article 52 LEC; i, si no, els furs generals relatius al domicili o residència del demandat (article 50 LEC per a les persones

físiques i article 51 per a les persones jurídiques i ens sense personalitat) —*ad exemplum* ITS de 16 de juliol de 2019 (rec. 151/2019); de 25 de juny de 2019 (rec. 123/2019)—.

4.2.2 Procés canviari

De conformitat amb l'article 820 LEC, és competent per al judici canviari el jutjat de primera instància del domicili del demandat.

L'article 820 LEC estableix per al judici canviari una regla de competència territorial de caràcter imperatiu, en què es determina que serà competent per al seu coneixement el jutge de primera instància del domicili del demandat, fur imperatiu que ha de ser apreciat d'ofici i que exclou, per consegüent, la submissió expressa i tàcita (ITS de 10 de novembre de 2020, rec. 144/2020; de 10 de setembre de 2019, rec. 171/2019; de 9 de juliol de 2019, rec. 114/2019; i de 9 d'octubre de 2018, rec. 113/2018).

Quan es tracta d'un judici canviari contra diversos demandats amb domicilis diferents, és aplicable l'article 820 LEC, que estableix que serà competent el domicili de qualsevol d'ells i l'article 53 LEC que atribueix aquesta elecció al demandant, per consegüent la demanda podrà presentar-se davant qualsevol d'ells a elecció del demandant (ITS de 29 d'octubre de 2013, rec. 161/2013).

El domicili transcendent a l'efecte de determinar la competència és el que tenia el demandat en el moment de presentar-se la demanda (veg. ITS de 22 de novembre de 2011, rec. 180/2011; i de 28 de setembre de 2010, rec. 386/2010).

El fur es determina pel domicili social del demandat. No té transcendència, a aquests efectes, que el requeriment de pagament es faci a persona que té domicili en lloc diferent i que les accions de la societat anònima siguin de titularitat de persona amb un altre domicili (ITS de 12 de novembre de 2004, rec. 74/2004).

Domicili de les societats mercantils és el que consti al Registre Mercantil (ITS de

18 de maig de 2016, rec. 153/2016; i de 17 de gener de 2014, rec. 205/2013). I només, si és impossible conèixer el domicili social, podrà tenir-se en compte el domicili fiscal per fixar la competència (ITS de 25 de maig de 2010, rec. 171/2010). Això s'aplica tant per al judici canviari com per al procés monitori contra les societats mercantils, sense perjudici que es tingui en compte el domicili fiscal descobert per a la citació a termini i citació de l'entitat demandada (ITS d'1 d'octubre de 2019, rec. 129/2019).

En relació amb l'expedient per pèrdua de pagaré, “de conformitat amb els articles 84 a 87 de la Llei 19/1985, canviària i del xec, i en concret de l'article 85, que per remissió de l'article 96 de la mateixa Llei, és aplicable al pagaré, i atès que l'article 85 citat, en el seu paràgraf primer, en la redacció donada per l'article setè de la Llei 13/2009 [...] estableix que serà tribunal competent el de la localitat fixada en la lletra per al seu pagament” (ITS de 14 de maig de 2013, rec. 10/2013).

4.2.3 Procediment per adoptar diligències preliminars

De conformitat amb l'article 257 LEC, és competent per resoldre sobre les peticions i sol·licituds a què es refereix l'article anterior el jutge de primera instància o del mercantil, quan sigui procedent, del domicili de la persona que, si escau, hagi de declarar, exhibir o intervenir d'altra manera en les actuacions que es disposaran per preparar el judici. En els casos dels números 6è, 7è, 8è i 9è de l'apartat 1 de l'article anterior, és competent el tribunal davant el que hagi de presentar-se la demanda determinada. Si, en aquests casos, se sol·licitessin noves diligències, arran del resultat de les fins llavors practicades, podran instar-se del mateix tribunal o bé del que, arran dels fets descoberts en la diligència anterior, resultaria competent per conèixer de la mateixa pretensió o de noves pretensions que poguessin eventualment acumular-se.

L'apartat segon de l'article 257 LEC estableix una regla de procediment competencial singular: no s'admetrà declinatòria en les diligències preliminars, però el jutge a què se sol·licitin ha de revisar d'ofici la seva competència i si entén que no li correspon conèixer de la sol·licitud, s'abstindrà de conèixer indicant al

sol·licitant el jutjat de primera instància a què ha d'acudir. Si aquest s'inhibeix en la seva competència, decidirà el conflicte negatiu el tribunal immediat superior comú, segons el que preveu l'article 60 d'aquesta Llei.

La interpretació d'aquest fur imperatiu ha generat una rica casuística que pot consultar-se en les ITS de 26 de març de 2019 (rec. 15/2019); de 16 d'octubre de 2018 (rec. 155/2018); de 2 de juny de 2009 (rec. 109/2009); de 10 de desembre de 2013 (rec. 184/2013); de 29 de març de 2016 (rec. 243/2015) i de 25 de maig de 2010 (rec. 129/2010).

A l'efecte d'il·lustrar com funciona aquest fur en la seva regla general i en les seves excepcions és de ressaltar la ITS de 26 de març de 2019 (rec. 15/2019) que declara que “en aquest cas, ens trobem davant la sol·licitud de diligències preliminars consistents en l'exhibició de documentació, supòsit, a l'efecte de competència territorial, regulat en l'article 257.1 de la LEC, que estima òrgan competent territorialment el jutge de primera instància del domicili de la persona que si és el cas hagi de declarar, exhibir o intervenir d'altra manera en les diligències que es disposessin per preparar el judici; des d'aquest punt de vista seria competent el jutjat de Madrid ja que en aquesta localitat té el seu domicili l'entitat de qui se sol·licita l'exhibició de documentació. Tanmateix, aquesta regla té diversos supòsits excepcionals, recollits en el citat precepte legal, per als quals s'atribueix la competència al jutjat del lloc on hagi de presentar-se la demanda, entre les quals figuren les peticions de diligències i esbrinaments que, per a la protecció de determinats drets, prevegin les corresponents lleis especials [número 9è de l'apartat 1 de l'article 256 LEC]. I en aquest cas es té en compte aquest últim supòsit ja que la relació que vincula les parts és la pròpia d'un contracte d'agència per la qual cosa des de la perspectiva de la competència territorial serà competent el jutjat davant el que hagi de presentar-se la demanda, per a la determinació de la qual haurà d'acudir-se a la Llei 12/1992, de 27 de maig, reguladora del contracte d'agència i les disposicions de les quals contenen una important norma de caràcter processal (disposició addicional) en què s'estableix que: La competència per al coneixement de les accions derivades del contracte d'agència correspondrà al jutge del domicili de l'agent i serà nul qualsevol pacte en contrari.”

En un supòsit en què el demandant sol·liciti l'exhibició de documentació derivada de contracte d'assegurança, en la seva qualitat de consumidor, es considera que tal supòsit s'enquadra dins l'ordinal 9è de l'apartat 1 de l'article 256 LEC, i per tant és competent el tribunal davant el que hagi de presentar-se la demanda determinada. I sent l'acció a exercitar pel futur demandant una acció individual de consumidor derivat d'un contracte d'assegurança resulta d'aplicació el que disposa l'article 52.2 LEC i l'article 90.2 del text refós de la Llei general per a la defensa de consumidors i usuaris, que determina que la competència del tribunal del domicili de l'assegurat, comprador o prestatari o el del domicili de qui hagi acceptat l'oferta, respectivament, o el que correspongui de conformitat amb les normes dels articles 50 i 51, a elecció del demandant (ITS d'11 de setembre de 2018, rec. 124/2018).

D'especial interès és la ITS d'1 de març de 2017 (rec. 16/2017): “atès que en aquest cas la sol·licitant pretén l'exhibició de documentació per tal de presentar una demanda en exercici d'acció derivada un contracte de prestació de serveis de telefonia mòbil, en la seva qualitat de consumidor, tal supòsit s'enquadra dins l'ordinal 9è de l'apartat 1 de l'article 256 de la LEC, i per tant és competent el tribunal davant el que hagi de presentar-se la demanda determinada. I sent l'acció a exercitar pel futur demandant una acció individual de consumidor derivat d'un contracte de prestació de serveis de telefonia mòbil resulta d'aplicació el que disposa l'article 52.2 de la LEC i l'article 90.2 del text refós de la Llei general per a la defensa de consumidors i usuaris, els quals es refereixen, a aquests efectes, a la preferència del domicili del consumidor o usuari”.

En supòsits de sol·licitud de pràctica de diligència preliminar d'exhibició de documents per a preparació de demanda contra entitat bancària, quan la sucursal ha desaparegut, és de ressaltar la ITS Ple de 29 de març de 2016 (rec. 243/2015): “atès que la localitat en què la relació jurídica ha de tenir efectes és Huelva, lloc on Bankia té la sucursal més propera al domicili del demandant i en què es troba la documentació a exhibir després del tancament de l'oficina de Lepe, no escau sinó concloure que la competència correspon als jutjats d'aquesta localitat”.

Quan es pretén l'exhibició o entrega del document en relació amb una persona jurídica no és imperatiu presentar la sol·licitud en el partit judicial del domicili del demandat sinó que també pot presentar-se en el partit on té establiment obert al públic quan les relacions del demandant amb l'entitat s'han dut a terme en aquesta sucursal. Per al TS “qualsevol altra solució vulneraria irremeiablement el dret a la tutela judicial efectiva de la demandant, que per poder aconseguir la mera exhibició d'un document es veuria obligat, després d'haver presentat la seva sol·licitud a Alacant, per ser l'única sucursal oberta de la demandada propera al seu domicili a haver d'adreçar-se a un jutjat de Madrid, que és domicili social de la demandada, situació que els tribunals han d'evitar” (veg. ITS de 26 de febrer de 2019, rec. 12/2019; de 22 de febrer de 2017, rec. 3/2017 i 13 de gener de 2016, rec. 174/2015).

En general, quan la demanda de diligències preliminars s'adreça contra una persona jurídica, l'article 51 LEC permet que pugui ser demandada “en el lloc on la relació jurídica hagi de tenir efectes, sempre que en aquest lloc tingui establiment obert al públic” (ITS 29 de setembre de 2020, rec. 115/2020; de 19 de febrer de 2019, rec. 268/2018 i 20 d'abril de 2016, rec. 33/2016).

En un supòsit en què el demandat tenia el seu domicili a l'estranger, la ITS de 20 de setembre de 2004 (rec. 38/2004) resol el següent: “sent estranger el suposat responsable dels fets, preval —enfront la normativa sancionada en els articles 50 i següents LEC— la projecció preferent del Reglament de la CEE 44/2001 del Consell de 22-12-2000, l'article 5-3 del qual prescriu que davant eventuais reclamacions contra ciutadans d'un altre país, podran ser demandats davant el jutjat nacional on es van produir els fets, prevalença, doncs, del fur *locus commissi factis* que se sobreposa al del domicili de l'actor, cosa que, d'altra banda, es cohonesta amb el fonament sociològic que, per la condició d'estranger del destinatari de l'acció, la seva tutela es dispensarà de millor manera davant la jurisdicció del lloc dels fets, que davant la del domicili de l'actor, per complet desvinculada o aliena a aquesta estrangeria territorial de l'afectat”.

En els casos en què les diligències preliminars se sol·licitin contra més d'una

persona, el sol·licitant podrà triar el jutjat del domicili de qualsevol d'elles (ITS de 19 de febrer de 2019, rec. 268/2018; i de 18 de maig de 2016, rec. 189/2016).

4.2.4 Procés monitori

En relació amb la competència territorial en el procés monitori, aquesta es fixa de manera imperativa per l'article 813 LEC. Aquest precepte estableix que és exclusivament competent per al procés monitori el jutjat de primera instància del domicili o residència del deutor o, si no són coneguts, el del lloc en què el deutor pugui ser trobat a l'efecte del requeriment de pagament pel tribunal, llevat que es tracti de la reclamació de deute a què es refereix el número 2 de l'apartat 2 de l'article 812, en aquest cas serà també competent el jutjat del lloc on es trobi la finca, a elecció del sol·licitant.

En qualsevol cas, no seran aplicables les normes sobre submissió expressa o tàcita contingudes a la secció II del capítol II del títol II del llibre I.

Si, després de la realització dels esbrinaments corresponents pel secretari judicial sobre el domicili o residència, aquests són infructuosos o el deutor és localitzat en un altre partit judicial, el jutge ha de dictar interlocutòria donant per acabat el procés, fent constar tal circumstància i reservant al creditor el dret a instar novament el procés davant el jutjat competent.

El fonament d'aquest fur imperatiu és el de reforçar el dret a la tutela judicial efectiva i de defensa del deutor, facilitant-li l'accés a l'òrgan jurisdiccional, tenint en compte la naturalesa i fins d'aquest procés especial, tendent a aconseguir una tutela ràpida de certs drets de crèdit.

De l'aplicació del criteri legal precedent es col·legeix que el legislador ha establert un règim especial de regles per a l'apreciació d'ofici de la incompetència territorial en el procés monitori, diferenciat del general comprès en el llibre I LEC, per virtut del qual, en supòsits d'incompetència territorial, el jutge ha de dictar interlocutòria que doni per acabat el procés i reservi al creditor el dret a instar novament el procés davant el jutjat competent, sense necessitat d'activar el tràmit de l'article 58 LEC ni de resoldre la inhibició a favor del jutjat competent. Cert és que la redacció de l'últim paràgraf de l'article 813 LEC només té en compte tal previsió

per a supòsits d'incompetència territorial sobrevinguda i no inicial, però no existeixen raons que justifiquin un tractament diferent quan de la mera lectura de la petició inicial ja es constata, sense necessitat de cap esbrinament, que el deutor està localitzat en un altre partit judicial (ITS de 18 de febrer de 2020, rec. 26/2020; i 9 de desembre de 2015, rec.171/2015).

Quan el jutjat davant el que es presenta la sol·licitud admet la pretensió i es declara competent territorialment —per aplicació del que disposa l'article 813 LEC— no està fixant indegudament la seva competència, encara que s'hagi determinat erròniament el lloc on es troba el deutor, sinó que tal declaració de competència territorial és correcta en consideració a les dades contingudes en la petició, que resulten essencials per a l'obertura del procediment. En aquest cas de falta de localització del deutor en el domicili assenyalat, es pot fins i tot admetre que s'intenti un primer esbrinament de domicili de manera que si n'apareix un altre diferent al subministrat, però dins el mateix partit judicial, s'intenti el requeriment; però si tampoc aquest resulta efectiu o el domicili descobert pertany a diferent partit judicial, no haurà de posar-se en marxa el mecanisme previst en l'article 58 LEC per negar ara una competència territorial que ja es va declarar correctament de conformitat amb la llei, sinó que el que serà procedent serà l'arxivament de les actuacions amb devolució al creditor de la documentació aportada perquè, si això interessa al seu dret, pugui iniciar-lo novament en el lloc que consideri oportú o acudir directament al procés declaratiu; solució aplicable amb caràcter general al procés monitori, excepte el cas diferent dels deutes derivats del règim de propietat horitzontal que, de conformitat amb el que disposa l'article 815.2 LEC, té un règim especial pel que fa a la localització del deutor (ITS Ple de 5 de gener de 2010, rec. 178/2009; de 19 de novembre de 2019, rec. 270/2019).

En cas que hi hagi diversos demandats podrà promoure's el monitori davant el jutjat del domicili de qualsevol d'ells a elecció del demandant (ITS de 26 de gener de 2010, rec. 371/2009; i de 8 de setembre de 2009, rec. 210/2009).

Davant un supòsit en què el demandat és una persona sense domicili ni residència estable, atès que pel seu treball itinerant varia constantment de

parador, el TS conclou que és procedent declarar territorialment competent per conèixer del judici monitori el jutjat en la localitat del qual té el seu domicili l'empresa en què treballa el demandat i pot ser perfectament practicada la diligència processal exigida en el procés que es tracta (ITS d'1 d'abril de 2005, rec. 17/2005).

En la ITS de 12 de setembre de 2005 (rec. 78/2005) es planteja si ha de prevaler el domicili del deutor fixat en el contracte que dona lloc a la petició de procés monitori i en què s'ha practicat amb eficàcia el requeriment, o el que resulta de la seva estada en un centre penitenciari en situació de presó preventiva iniciada amb anterioritat a la presentació d'aquella però coneguda en aquest procés amb posterioritat. El TS considera que “la residència en aquest establiment té un caràcter accidental que no pot prevaler, a l'efecte de determinar l'habitualitat, davant les característiques del que apareix com el seu domicili en el contracte de finançament i en què ha tingut lloc la pràctica del requeriment”.

Un supòsit especial de monitori és el que se segueix per deutes de comunitat de propietaris; en aquest cas es preveu com a fur electiu el lloc on radiqui la finca. En aquest sentit, “a més del jutge del domicili o residència del deutor o del lloc on aquest pugui ser trobat, serà també competent el del lloc on es trobi la finca, a elecció del sol·licitant. En conseqüència, presentada per l'actor la seva petició a Madrid, ha d'entendre's que en qualsevol cas va optar pel lloc de la finca, en exercici de la facultat d'elecció atorgada per la norma (ITS de 27 de març de 2012, rec. 11/2012; i de 23 de febrer de 2010, rec. 438/2009).

Si la suma reclamada no excedeix els límits del judici verbal, en cas d'oposició la competència territorial correspondrà al jutjat que va conèixer del monitori (veg. ITS de 12 de febrer de 2019, rec. 248/2018; i de 29 de juny de 2016, rec. 749/2016). Aquesta regla és també d'aplicació quan el procediment se segueix en reclamació de deutes de comunitat de propietaris: si el monitori es va plantejar davant els jutjats del domicili del deutor, el procés verbal ulterior ha de seguir vinculat competencialment a tal jutjat, i aquest no pot inhibir-se a favor del jutjat del lloc on es trobi la finca (ITS de 16 de desembre de 2015, rec. 158/2015).

Si la suma reclamada excedeix els límits del judici verbal, en cas d'oposició deixarà d'aplicar-se la vinculació competencial amb el jutjat que va tramitar el monitori inicial (ITS d'1 de juny de 2016, rec. 453/2016), passant a regir-se aquest segon procés per les seves pròpies regles (vid. ITS de 3 de novembre de 2016, rec. 979/2016).

La determinació de la competència territorial que, de manera imperativa, s'efectua en l'article 813 LEC a favor del jutjat del domicili del demandat, sense distingir la posició jurídica o condició que exerceixin cadascuna de les parts en la relació base de la reclamació, fa inaplicable al cas les previsions contingudes en l'article 52.2 LEC —fur del consumidor— (ITS d'11 de febrer de 2016, rec. 182/2015).

Quan un jutjat s'inhibeix indegudament per no tenir el deutor el seu domicili en el partit judicial, la solució al conflicte de competència consisteix a declarar la competència del jutjat de primera instància que no havia d'inhibir-se, sense perjudici que adopti la resolució procedent —arxiu reservant al creditor el dret a instar novament el procés davant el jutjat competent— (ITS de 16 de juliol de 2019, rec. 136/2019).

4.2.5. Procediment per a la liquidació del règim econòmic matrimonial

De conformitat amb l'article 807 de la LEC, «és competent per conèixer del procediment de liquidació el jutjat de primera instància que conegui o hagi conegut del procés de nul·litat, separació o divorci, o aquell davant del qual se segueixin o s'hagin seguit les actuacions sobre dissolució del règim econòmic matrimonial per alguna de les causes que preveu la legislació civil.»

La interlocutòria del TS de 17 d'abril de 2012 (rec. 47/2012) interpreta la norma: «cal atènyer-se al criteri de l'article 769.1 de la LEC, que estableix diversos furs successius per fixar la competència territorial en els processos matrimonials, i en el primer paràgraf determina que "en cas que els cònjuges resideixin en diferents partits judicials, és tribunal competent, a elecció del demandant [...], el de l'últim

domicili del matrimoni o el de residència del demandat". Atès que la part demandant ha seleccionat l'últim domicili dels consorts, que acredita que va ser a Valladolid, han d'estimar-se aplicables els furs de competència de l'article 769.1 de la LEC, per la qual cosa s'ha de concloure que la competència correspon al jutjat de Valladolid.» En el mateix sentit es manifesta la interlocutòria del TS de 8 de gener de 2013 rec. 228/2012).

4.2.6. Procediments d'execució

4.2.6.1. Disposicions generals

L'article 545 de la LEC, en el primer apartat, estableix un fur imperatiu: «si el títol executiu consisteix en resolucions judicials, resolucions dictades per secretaris judicials a les quals aquesta Llei reconeix caràcter de títol executiu o transaccions i acords judicialment homologats o aprovats, és competent per dictar la interlocutòria que contingui l'ordre general d'execució i despatx d'aquesta el tribunal que va conèixer de l'assumpte en primera instància o en el qual es va homologar o es va aprovar la transacció o acord.»

En els següents apartats, l'article 545 de la LEC desglossa una sèrie d'especialitats en la determinació del fur d'execució.

Existeix consens a trobar el fonament de la improrrogabilitat d'aquest fur en la conveniència de facilitar una distribució equitativa d'assumpes entre els diferents òrgans jurisdiccionals.

La doctrina general es recull en l'Acord de 16 de desembre de 2008, de conformitat amb el qual la competència territorial en processos d'execució ve determinada per normes imperatives. En conseqüència, és examinable d'ofici (article 546 de la LEC) i també a instància de part mitjançant declinatòria (article 547 de la LEC).

En relació amb aquesta matèria, els conflictes de competència es resolen de conformitat amb l'article 546.2 de la LEC, que estableix un límit temporal rígid:

«Una vegada despatxada execució, el tribunal no pot, d'ofici, revisar la seva competència territorial.»

Aquest límit temporal és destacat pel TS (interlocutòries del TS de 10 de desembre de 2019, rec. 232/2019; de 9 de juliol de 2013, rec. 26/2012, i de 4 de desembre de 2012, rec. 205/2012). En aquesta línia, la interlocutòria del TS de 26 de novembre de 2013 (rec. 24/2013) declara que «la interlocutòria per la qual es declarava territorialment incompetent va ser dictada després d'haver despatxat execució, i en aquest cas –una vegada despatxada l'execució– la falta de competència territorial només pot ser apreciada quan l'executat proposa dins el termini i en la forma escaient la declinatòria.»

La revisió de la competència en aquests casos té unes normes procedimentals especials de conformitat amb l'article 546.1 de la LEC: «Abans de despatxar execució, el tribunal ha d'examinar d'ofici la seva competència territorial i si, d'acord amb el títol executiu i altres documents que s'adjuntin a la demanda, entén que no és territorialment competent, ha de dictar interlocutòria en què s'abstingui de despatxar execució i indiqui al demandant el tribunal davant el qual ha de presentar la demanda. Aquesta resolució pot ser objecte de recurs d'acord amb el que disposa l'article 552». L'article 552.2 de la LEC estableix que «la interlocutòria que denegui el despatx de l'execució és directament apel·lable, i l'apel·lació s'ha de substanciar només amb el creditor. El creditor també pot intentar, a elecció seva, recurs de reposició previ al d'apel·lació».

Això determina que, en aquests casos, el jutjat al qual és repartida la demanda d'execució no pot dictar interlocutòria d'inhibició. Si no es considera territorialment competent, ha de dictar interlocutòria en què s'abstingui de despatxar execució i indiqui al demandant el tribunal davant el qual havia de presentar la demanda d'execució. Si no ho fa així, i s'inhibeix, «ha provocat un conflicte improcedent i ha modificat el règim de recursos establert en l'article 546.1 de la LEC, del qual s'ha privat l'executant», per la qual cosa en aquests casos escau tornar les actuacions al jutjat que s'inhibeix (veg. interlocutòria del TS de 19 de març de 2019, rec. 254/2018).

4.2.6.2 Execució de títols no judicials

Per a les demandes d'execució de títol no judicial regeix un fur imperatiu, segons es dedueix del que disposa l'article 546 de la LEC, per bé que aquest fur és de caràcter electiu per al demandant en l'execució, de manera que pot optar per sol·licitar-la al jutjat de primera instància del domicili del demandat, al del lloc de compliment de l'obligació, segons el títol, o al de qualsevol altre en què es trobin béns de l'executat que puguin ser embargats, com estableix l'article 545, apartat 3r, de la LEC. Aquest mateix apartat 3r, afegeix al respecte que «si hi ha diversos executats, és competent el tribunal que, d'acord amb el paràgraf anterior, ho sigui respecte de qualsevol executat, a elecció de l'executant».

La interlocutòria de 21 de gener de 2020 (rec. 289/2019) analitza un supòsit en què l'acció exercida no és d'execució hipotecària, sinó d'execució ordinària en virtut de títol no judicial de reconeixement de deute i constitució d'hipoteca, enumerat en l'article 517.2.4t de la LEC. El TS considera que tractant-se de l'execució de títol no judicial regeix un fur imperatiu, segons es dedueix del que disposa l'article 546 de la LEC.

No pot qüestionar la competència del jutjat escollit per l'executant d'entre les opcions legals: «la part executant va presentar la demanda executiva davant els jutjats de Madrid, a l'empara del que disposa l'article 545.3r de la LEC i va informar que escollia aquest fur considerant que la demandada té béns embargables en aquesta ciutat; en conseqüència, en ser una elecció legal la que s'ha fet, correspon la competència territorial per al coneixement de l'assumpte al jutjat de primera instància de Madrid» (interlocutòries del TS de 9 d'octubre de 2018, rec. 144/2018, i d'1 de juny de 2016, rec. 654/2016).

Els jutjats sí que poden controlar si el domicili que el demandant identifica com del demandat està mínimament acreditat: la ITS de 18 de novembre de 2014 (rec. 137/2014) basa la seva resolució en el fet que «no s'aporta cap prova que justifiqui on es troba en realitat el domicili de la societat executada, i el que s'indica en la demanda no correspon amb el que s'indica en la pòlissa».

En aquests casos també és aplicable l'article 546.2 de la LEC, per la qual cosa, una vegada despatxada execució, el tribunal no pot revisar d'ofici la seva competència territorial (interlocutòria del TS de 2 d'abril de 2013, rec. 28/2013, i de 10 de gener de 2012, rec. 207/2011).

La interlocutòria de 17 de novembre de 2020 (rec. 176/2020) declara a aquest efecte que «la competència per conèixer de l'execució de títol no judicial es regeix pel fur imperatiu que estableix l'article 545.3 de la LEC, amb caràcter electiu per al demandant d'execució, que pot optar per sol·licitar-la davant el jutjat de primera instància del domicili del demandat, el del lloc de compliment de l'obligació, segons el títol, o el de qualsevol lloc en què es trobin béns de l'executat que puguin ser embargats [...]. L'examen de la competència territorial, de conformitat amb el títol executiu i altres documents adjunts a la demanda, l'ha de fer d'ofici el tribunal abans de despatxar execució, i l'article 546.2 de la LEC determina que, una vegada despatxada execució, el tribunal no pot revisar d'ofici la seva competència territorial».

A l'efecte de la competència, el TS qualifica com a acció executiva basada en títols no judicials ni arbitrals una demanda que es basa i fonamenta en la pòlissa de contracte mercantil intervinguda notarialment el caràcter de títol executiu de la qual es troba reconegut en l'article 517.2.5è de la LEC, «sense que el fet que s'acompanyi a aquesta demanda laude arbitral que determina, després de la corresponent liquidació, l'import de la pòlissa esmentada que és objecte de reclamació, pugui estimar-se raó suficient per excloure-la del seu àmbit d'aplicació». Per això «resulta aplicable l'article 545.3 de la LEC, ja que en aquest cas el lloc de compliment de l'obligació, segons consta en la pòlissa de contracte mercantil l'execució de la qual es sol·licita, és Barcelona, circumstància en virtut de la qual la part executant, fent ús de l'elecció que li autoritza l'article 545.3 esmentat, ha presentat la seva demanda davant el jutjat de Barcelona» (interlocutòria del TS de 6 de març de 2012, rec. 240/2011).

4.2.6.3 Execució de les interlocutòries de quantia màxima

La Junta General de Magistrats de la Sala Primera del Tribunal Suprem, d'11 de

març de 2004, va acordar que «el jutge territorialment competent per a l'execució de la interlocutòria de quantia màxima, que preveuen els articles 10 i 15 de la Llei sobre responsabilitat civil i assegurança en la circulació de vehicles de motor, ha de ser el del lloc en què es van causar els danys, atès el que estableix l'article 52.1.9è de la LEC 1/2000, de 7 de gener, ja que aquesta interlocutòria de quantia màxima constitueix un títol judicial, recollit en l'article 517.2.8a de la LEC 2000, cosa que exclou l'aplicació de l'article 545.3 de la LEC 2000, i la seva remissió als articles 50 i 51 d'aquest cos legal».

Aquest criteri l'han seguit, entre d'altres, les interlocutòries del TS d'11 de juny de 2013 (rec. 42/2013), 17 de setembre de 2004 (rec. 39/2004) i 2 de març de 2006 (rec. 4/2006).

4.2.6.4 Execució de títol judicial estranger

La competència correspon, atès el tràmit processal en què es troben les actuacions, al jutjat de primera instància que va dictar la resolució judicial de reconeixement d'executivitat d'un títol estranger, com a tràmit previ a l'ordre de general d'execució, pendent de notificació i impugnable davant l'Audiència Provincial (interlocutòria del TS de 12 de febrer de 2013, rec. 189/2012).

4.2.6.5 Execució de laude arbitral

De conformitat amb l'Acord de 16 de desembre de 2008, el fur competent és el del lloc en què es va dictar el laude arbitral, per aplicació del que disposa l'article 545.2 de la LEC en relació amb l'article 8.4 de la Llei 60/2003, d'arbitratge.

Aquest criteri l'han seguit, entre d'altres, la interlocutòria del TS de 24 de juliol de 2008 (rec. 54/2008): «la qüestió de competència negativa suscitada ha de ser resolta a favor del Jutjat de Primera Instància núm. 47 de Madrid, que és el lloc en què es va dictar el laude, de conformitat amb els articles 545.2 de la LEC i 8.4 de la Llei d'arbitratge 60/2003, i sense que siguin aplicables les normes esmentades en la interlocutòria d'aquest Jutjat perquè no regeixen el procés d'execució, la regulació de la qual exclou la prevista per al procés de declaració

excepte quan hi ha llacuna en aquell o hi hagi norma de remissió».

4.2.6.6 Execució de béns pignorats o hipotecats

L'article 684 de la LEC estableix per a aquests supòsits un fur imperatiu que depèn de si el bé és un immoble, un vaixell, un moble o es tracta d'un bé pignorat.

L'execució hipotecària ja estava sotmesa a fur imperatiu en l'article 131 de la Llei hipotecària, en la redacció donada per la Llei 10/1992, de 30 abril. La LEC va derogar aquesta regulació.

L'article 684.1.1r de la LEC, per a béns hipotecats immobles, fixa la competència en «el jutjat de primera instància del lloc en què radiqui la finca, i si aquesta radica en més d'un partit judicial, com també si són diverses i radiquen en diferents partits, el jutjat de primera instància de qualsevol d'aquests partits, a elecció del demandant, sense que siguin aplicables en aquest cas les normes sobre submissió expressa o tàcita que conté aquesta Llei».

Aquest fur l'interpreten les interlocutòries del TS de 21 de febrer de 2018 (rec. 220/2017), de 27 d'abril de 2010 (rec. 88/2010) i de 13 de juliol de 2007 (rec. 94/2007). En aquesta última resolució es planteja una «qüestió de competència territorial entre el Jutjat de Primera Instància núm. 3 de Torrijos i el núm. 3 de Valdemoro. Es tracta d'un procés d'execució hipotecària [...]. En aquest procés, en què hi havia finques que radicaven en el partit judicial de Valdemoro, i en el de Torrijos, el creditor hipotecari va triar el partit judicial de Valdemoro, i el fet que després s'aconseguís una satisfacció extraprocessal entre executant i executat, pel que fa a la finca registral inscrita en el Registre de la Propietat de Valdemoro, atorgant-se a l'efecte escriptura de cancel·lació de la hipoteca que pesava sobre aquesta finca, però subsistint l'execució pel que fa a la finca registrada en el Registre de la Propietat de Torrijos, no altera la competència del procés ja iniciat, atès que l'article 411 de la Llei d'enjudiciament civil 1/2000 diu que les alteracions que una vegada iniciat el procés es produeixin pel que fa al domicili de les parts, la situació de la cosa litigiosa i l'objecte del judici no modifiquen la jurisdicció i la competència, que es determinen segons el que

s'acrediti en el moment inicial de la litispendència".

En la interlocutòria del TS d'11 de desembre de 2018 (rec. 213/2018) s'analitza un supòsit de continuació de l'execució hipotecària per reclamar el crèdit no satisfet: «estem davant la continuació del procés d'execució hipotecària en què quedarien quantitats pendents per satisfer el crèdit reclamat, que s'haurà de tramitar d'acord amb les normes ordinàries de l'execució dinerària, per la qual cosa la competència correspondrà al jutjat que va conèixer de l'execució hipotecària».

La LEC unifica en un sol procediment l'execució de les hipoteques immobiliària, mobiliària, naval i de béns pignorats. No obstant això, només exclou la submissió expressa per a la hipoteca immobiliària, encara que com a disposició comuna (article 684.2 de la LEC) disposa que «el tribunal ha d'examinar d'ofici la seva pròpia competència territorial».

4.2.7 Procediment per a l'exercici del dret de rectificació

L'article 4 de la Llei orgànica 2/1984, de 26 de març, reguladora del dret de rectificació disposa que el perjudicat pot exercir l'acció de rectificació dins els set dies hàbils següents davant el jutge de primera instància del seu domicili o davant el del lloc on radiqui la direcció del mitjà de comunicació.

Les pretensions sobre dret de rectificació es tramiten com a procediment específic per raó de la matèria (judici verbal amb les especialitats previstes en l'article 6 LO 2/1984). No es tramiten com a procediment de protecció de drets fonamentals (veg. ITS de 15 de març de 2017, rec. 2595/2016; i de 23 de juny de 2009, rec. 1629/2007).

El Ministeri Fiscal no intervé en aquests procediments. En aquest mateix sentit es va pronunciar la Circular de la Fiscalia General de l'Estat 1/2001, de 5 d'abril, sobre la incidència de la nova LEC en la intervenció del fiscal en els processos civils, i la Circular 1/2020, de 3 de gener, sobre els recursos de cassació i extraordinari per infracció processal en l'ordre jurisdiccional civil, que

expressament declara en relació amb el dret de rectificació que la seva “tutela es recull, sense la intervenció del Fiscal, a través del judici verbal de conformitat amb els articles 250.1.9è LEC i 6 LO 2/1984”.

La imperativitat del fur deriva, tant del fet que el procediment a seguir és el curs del judici verbal, com de la previsió que conté el paràgraf segon de l'article 5 de la Llei, que disposa que el jutge, d'ofici i sense audiència del demandat, ha de dictar interlocutòria que no admeti a tràmit la demanda si es considera incompetent. Malgrat que no es preveu expressament l'audiència del fiscal, per aplicació de la clàusula de supletorietat de l'article 4 LEC, s'ha d'entendre que s'ha de traslladar amb caràcter previ per tal que s'emeti el dictamen corresponent.

5. Normes especials

5.1 Demandes davant resolucions de la DGRN (actual Direcció General de Seguretat Jurídica i Fe Pública)

5.1.1 En matèria de Registre Civil

La Llei 20/2011, de 21 de juliol, del Registre Civil (LRC), introdueix un nou número 17è en l'apartat 1 de l'article 52 LEC, pel qual es disposa que en els processos contra les resolucions i actes que dicti la Direcció General dels Registres i del Notariat en matèria de Registre Civil, a excepció de les sol·licituds de nacionalitat per residència, és competent el jutjat de primera instància de la capital de província del domicili del recurrent”.

De conformitat amb l'apartat primer de l'article 87 LRC, les resolucions i actes de la Direcció General dels Registres i del Notariat poden ser impugnats davant el Jutjat de primera instància de la capital de província del domicili del recurrent, de conformitat amb el que preveu l'article 781 bis de la Llei 1/2000, de 7 de gener, d'enjudiciament civil.

D'acord amb la disposició final desena del LRC, l'entrada en vigor té lloc el 30 de

juny de 2020. En aquest punt s'ha de tenir present que la Disposició final segona del Reial Decret llei 16/2020, de 28 d'abril, de mesures processals i organitzatives per fer front a la COVID-19 en l'àmbit de l'Administració de Justícia, ha tornat a endarrerir l'entrada en vigor del LRC fins al 30 d'abril de 2021.

La ITS de 10 de setembre de 2019 (rec. 145/2019) resol una qüestió de competència pel que fa a una demanda de judici ordinari davant la resolució de la Direcció General dels Registres i del Notariat que denega la inscripció de naixement fora de termini i la declaració de nacionalitat espanyola d'origen amb valor de simple presumpció del promotor. La demanda s'adreça contra la Direcció General dels Registres i del Notariat. Per al TS, després de constatar que l'article 87 LRC, l'article 781 bis LEC, i el paràgraf 17è de l'apartat 1 de l'article 52 LEC no havien entrat en vigor, declara que "en aquest cas, la demanda és de judici ordinari i, en consideració a l'acció exercida, no estem davant un supòsit en què la competència territorial vingui fixada per la llei en virtut de regles imperatives. És per això que el jutjat de Madrid es va inhibir indegudament, ja que, a falta de fur imperatiu, només podria apreciar la seva falta de competència territorial en virtut de declinatòria proposada dins el termini i en la forma escaient per part legítima, la qual cosa no s'ha esdevingut. En conseqüència, i d'acord amb l'informe del Ministeri Fiscal, la competència territorial per conèixer de la demanda correspon al Jutjat de Primera Instància núm. 64 de Madrid, al qual s'ha sotmès tàcitament el demandant amb la presentació de la demanda".

La ITS de 13 d'octubre de 2020 (rec. 137/2020) analitza un conflicte negatiu de competència territorial entre un jutjat de Bilbao i un altre de San Bartolomé de Tirajana, pel que fa a una demanda de judici verbal davant la resolució de la Direcció General dels Registres i del Notariat que denega la inscripció de naixement fora de termini i la declaració de nacionalitat espanyola d'origen amb valor de simple presumpció del promotor. La demanda s'adreça contra la Direcció General dels Registres i del Notariat. Novament es constata que l'article 87 LRC, l'article 781 bis LEC i el paràgraf 17è de l'apartat 1 de l'article 52 LEC no havien entrat en vigor i declara que "segons l'article 59 LEC, fora dels casos en què la competència territorial vingui fixada per la llei en virtut de regles imperatives, la falta de competència territorial només pot ser apreciada quan el

demandat o qui pugui ser part legítima en el judici proposi dins el termini i en la forma escaient la declinatòria. [...] En el judici verbal no és vàlida ni la submissió expressa ni la tàcita, segons resulta del que disposa l'article 54.1 LEC. [...] En qualsevol cas, sembla que ambdós jutjats en conflicte es mostren conformes amb què el jutjat competent sigui el del domicili del demandant, i en aquest cas, resulta acreditat del certificat d'empadronament que es va donar d'alta al municipi de Durango el 8 d'abril de 2019, i per bé que és cert que en el poder notarial i en el permís de residència figura expedida a Santa Lucía de Tirajana, ambdós són de data anterior. És per això que es considera competent el Jutjat de Primera Instància núm. 4 de Bilbao ja que no està acreditat que al temps de la demanda tingués el seu domicili a Santa Lucía de Tirajana ”.

5.1.2 En matèria del Registre de la Propietat

S'ha de partir de l'article 328 RH que en el seu paràgraf primer disposa que les qualificacions negatives del registrador i si s'escau, les resolucions expresses i presumptes de la Direcció General dels Registres i del Notariat en matèria del recurs contra la qualificació dels registradors són recurribles davant els òrgans de l'ordre jurisdiccional civil, i són d'aplicació les normes del judici verbal.

En el paràgraf segon estableix que la demanda s'ha d'interposar dins el termini de dos mesos, comptats de la notificació de la qualificació o, si escau, de la resolució dictada per la Direcció General, o, tractant-se de recursos desestimats per silenci administratiu, en el termini de cinc mesos i un dia des de la data d'interposició del recurs, davant els jutjats de la capital de la província al qual pertanyi el lloc en què estigui situat l'immoble i, si escau, els de Ceuta o Melilla.

La ITS de 21 de setembre de 2016 (rec. 929/2016) resol un conflicte negatiu de competència territorial pel que fa a una demanda de judici verbal que té per objecte l'acció d'impugnació de la resolució dictada per la Direcció General de Registres i del Notariat en matèria del recurs contra la qualificació dels registradors de la propietat. El TS conclou que la competència territorial per conèixer de la demanda correspon als jutjats de Madrid, atès que és la capital de la província a la qual pertany el lloc en què està situat l'immoble.

5.2 Demandes dirigides contra l'Estat

És tradicional en el nostre ordenament el reconeixement d'un fur privilegiat a l'Estat. Ja l'article 57 de la Llei addicional a la LOPJ de 14 d'octubre de 1882 va declarar per a aquests supòsits la competència dels jutjats on existís Audiència.

L'article 15 de la Llei 52/1997, de 27 de novembre, d'assistència jurídica a l'Estat i institucions públiques, estableix que per al coneixement i resolució dels processos civils en què siguin part l'Estat, els organismes públics o els òrgans constitucionals són en qualsevol cas competents els jutjats i tribunals que tinguin la seu en les capitals de província, a Ceuta o a Melilla. Aquesta norma s'ha d'aplicar amb preferència a qualsevol altra norma sobre competència territorial que pogués concórrer en el procediment.

El que disposa aquest article no és aplicable als judicis universals ni als interdictes d'obra ruïnosa (veg. sobre això, ITS de 25 de gener de 2006, rec. 141/2005).

Malgrat les crítiques que aquest privilegi de l'Estat ha suscitat en la doctrina, l'ITC núm. 324/1993, de 26 d'octubre, va desestimar una qüestió d'inconstitucionalitat formulada contra l'article 71 de l'anterior LEC, que establí una norma similar. El TC va considerar que “no és una mesura exempta de raonabilitat” que els òrgans públics “litiguin on previsiblement tinguin la residència els seus serveis jurídics, en la capital [...] per l'interès públic en la seva millor operativitat i eficàcia que així es preserva”.

Aquest privilegi processal és també aplicable a les comunitats autònomes. Algunes lleis autonòmiques l'incorporen expressament (veg. article 47 de la Llei 9/2007, de 22 d'octubre, de l'Administració de la Junta d'Andalusia). En qualsevol cas, la disposició addicional quarta, apartat tercer, de la de la Llei 52/1997 disposa que “pel que fa a allò que disposa l'article 15, quan siguin part en el procediment les comunitats autònomes i entitats de dret públic dependents d'aquestes, són també competents els jutjats i tribunals que tinguin la seu a la capital de la comunitat autònoma en cas que aquesta no sigui capital de

província”.

Aquest fur és aplicable al Consorci de Compensació d'Assegurances, que és una entitat de dret públic, i no és obstacle la circumstància que el Consorci hagi d'ajustar la seva activitat a l'ordenament jurídic privat (veg. ITS de 2 d'octubre de 2016, rec. 1043/2016; i de 29 de gener de 2013, rec. 250/2012).

5.3 Competència per conèixer de les sol·licituds de mesures cautelars en general

L'article 723 LEC regula la matèria que, en l'apartat primer, disposa que és tribunal competent per conèixer de les sol·licituds sobre mesures cautelars el que estigui coneixent de l'assumpte en primera instància o, si el procés no s'hagués iniciat, el que sigui competent per conèixer de la demanda principal.

L'apartat segon d'aquest precepte estableix una regla per conèixer de les sol·licituds relatives a mesures cautelars que es formulin durant la substanciació de la segona instància o d'un recurs extraordinari per infracció processal o de cassació: és competent el tribunal que conegui de la segona instància o d'aquests recursos.

L'article 725 LEC estableix especialitats en relació amb la possible apreciació d'ofici de la competència.

La imperativitat o no d'aquest fur quan no s'ha iniciat el procés principal depèn de si aquest està o no subjecte a un fur d'aquesta naturalesa (*accessorium sequitur principale*). Així, la ITS de 28 de gener de 2015 (rec. 159/2014) declara que “interposada sol·licitud de mesures cautelars i sent competent per conèixer de tals sol·licituds el tribunal que conegui de la demanda principal al no haver-se iniciat fins i tot el procés, resulta que la futura demanda de judici ordinari pretendrà que es declari l'existència i vigència del contracte de franquícia subscrit entre les parts i la indeguda i injustificada resolució anticipada decidida unilateralment per la demandada. Per això l'acció exercida no és susceptible de ser inclosa en cap dels furs imperatius de l'article 52 LEC, i per tant, tampoc en

els específicament establerts en el número 2 d'aquest precepte. En conseqüència, a falta de normes imperatives, regeix el fur general de les persones jurídiques de l'article 51 LEC, i, atès que aquest no constitueix cap fur imperatiu que exceptuï el caràcter dispositiu de les normes de competència territorial previst en l'article 54 LEC, ha d'atenir-se a allò que disposa l'article 56.1r LEC, en relació amb el citat article 54.1r LEC, segons els quals, les regles de competència territorial de caràcter disponible (totes excepte les que estableixen furs imperatius) només s'apliquen en defecte de submissió expressa o tàcita de les parts als tribunals d'una determinada circumscripció. En aquest cas s'ha de considerar que hi ha hagut submissió tàcita de la part demandant, que va presentar la sol·licitud de mesures cautelars en el fur del domicili d'una de les entitats demandades de tal manera que, per aplicació de l'article 59 LEC, a falta de regles imperatives, la falta de competència territorial només es podia apreciar en virtut de declinatòria proposada dins el termini i en la forma escaient per part la demandada”.

6. Furs especials per raó de l'acció exercida

6.1 Fur de les accions reals sobre béns immobles

La LEC assumeix el *forum rei sitae*. És tribunal competent el del lloc en què estigui situada la cosa litigiosa. Quan l'acció real s'exerciti sobre diverses coses immobles o sobre una sola que estigui situada en diferents circumscripcions, és tribunal competent el de qualsevol d'aquestes, a elecció del demandant (article 52.1.1r LEC).

El fur només opera en relació amb les accions reals, excloent les personals i les mixtes.

El seu fonament radica en la major facilitat per a la pràctica de la prova i en la facilitació de l'ulterior procés d'execució.

A l'efecte de delimitar les accions reals de la resta d'accions és d'especial interès la STS núm. 540/2016, de 14 de setembre, que declara que “allò característic de

L'acció real és que proporciona al titular d'un dret d'aquesta classe la facultat d'adreçar-se judicialment, i de manera directa, al bé o la cosa que és objecte del seu dret. L'acció real facilita la reipersecutorietat en conferir al seu titular el poder d'activar la maquinària judicial per restituir-lo en el seu dret. L'acció personal respon a una relació jurídica entre persones de manera que únicament pot adreçar-se l'acció contra l'obligat o, si escau, contra qui portin causa d'ell".

Té naturalesa real l'acció per la qual qui és titular d'un dret real de propietat pretén la seva tutela mitjançant la declaració d'extinció i cancel·lació de la inscripció d'un dret d'un altre (hipoteca) de la mateixa naturalesa real, al no haver estat aquesta extinció i cancel·lació producte de la voluntat unilateral del creditor, no obstant això haver vist aquest satisfet en la realitat civil el seu dret de crèdit garantit. Per això s'ha d'aplicar la regla primera de l'article 52.1 LEC (ITS de 27 de setembre de 2011, rec. 47/2011).

També s'aplica aquest fur a l'acció de divisió de bé immoble (ITS d'11 de gener de 2011, rec. 578/2010).

S'aplica aquest fur a una acció de cancel·lació d'anotació preventiva d'embargament: l'anotació d'embargament és una mesura cautelar protectora del crèdit que l'ha originat, i per tant no converteix en real o hipotecària l'acció que anteriorment no tenia aquest caràcter. Però si això és així, ho és en relació amb el creditor que ha obtingut l'anotació al seu favor. Davant els tercers, està dotada de la publicitat registral per la qual cosa no poden ignorar-la i, per tant, queden sotmesos a l'exercici del seu dret per l'anotant (article 71 LH), a més de la preferència que adquireix per ser pagat amb el preu de l'immoble travat sobre els altres creditors del deutor que ho siguin amb posterioritat a l'anotació (article 1923.4t CC). En suma, l'anotació registral d'embargament produeix uns efectes *erga omnes* similars a la hipoteca. Per tot això, és raonable incloure dins el terme accions reals a l'exercida en aquesta demanda (ITS de 17 d'octubre de 2005, rec. 98/2005)

L'acció de nul·litat d'escriptura de constitució d'una hipoteca immobiliària unilateral pel que fa a un immoble té naturalesa personal, i són per tant

d'aplicació els articles 50 i 51 LEC, preceptes que no tenen naturalesa imperativa per la qual cosa el jutjat no podia apreciar d'ofici la seva competència sinó en virtut de declinatòria interposada dins el termini i en la forma escaient (ITS de 3 de desembre de 2019, rec. 287/2019; de 5 d'octubre de 2010, rec. 206/2010; i de 13 d'abril de 2016, rec. 203/2015).

L'acció ex article 1454 CC és de naturalesa personal: “no pot entendre's que l'acció que va exercir l'actora en la seva demanda sigui de caràcter real, ja que aquesta tendeix, exclusivament, a exigir el compliment pel demandat d'obligacions nascudes d'un contracte i per tant d'indubtable naturalesa personal, ja que a la Sra. G L no se li ha transmès el domini ni cap dret real sobre el pis a què es refereix el “document d'arres” de 2002, ja que donat l'abast d'aquest, ni se li ha fet entrega d'aquest immoble, ni s'ha atorgat escriptura pública de venda, i les parts s'han limitat a reservar-se mútuament les facultats que estableix l'article 1454 del Codi civil, a l'efectivitat de la qual tendeix precisament la pretensió deduïda per la demandant” (ITS de 18 de juliol de 2003, rec. 11/2003).

No s'aplica aquest fur a l'acció de compliment de contracte de compravenda exercida en el judici ordinari. La demanda es fonamenta en els articles 1098, 1445, 1278, 1279 i 1280 CC. L'acció de compliment de contracte de compravenda és personal i no real (ITS de 2 de juliol de 2019, rec. 148/2019).

En algun pronunciament el TS ha aplicat aquest fur per analogia: “per bé que és cert que l'acció exercida en la demanda no és en rigor una acció real ni per mitjà d'aquesta es demana la nul·litat del procediment judicial d'execució hipotecària, no ho és menys que la seva raó petitòria s'identifica per una íntima connexió amb aquest procediment, en entendre's pagades per raó de l'obligació garantida amb hipoteca més quantitats que les computades a l'efecte, de manera que la solució més raonable legalment és aplicar la regla de l'ordinal 3r, en relació amb el 1r, de l'article 52.1 LEC” (ITS de 27 d'abril de 2005, rec. 105/2004).

6.2 Fur de les demandes sobre presentació i aprovació dels comptes d'administradors de béns aliens

És tribunal competent el del lloc on s'hagin de presentar aquests comptes, i si no està determinat, el del domicili del mandant, del poderdant o del propietari dels béns, o el del lloc on es dugui a terme l'administració, a elecció de l'actor. (article 52.1.2n LEC).

Es tracta d'un fur dispositiu. La ITS de 30 d'abril de 2013 (rec. 36/2013) declara aplicant aquest fur que “no constant determinat el lloc on hagin de presentar-se els comptes, i constituint el domicili de l'actora la localitat de Cambrils, partit judicial de Reus, com resulta del poder per a plets aportat a les actuacions [...] així com del justificant d'empadronament a la localitat esmentada [...], fur pel qual expressament ha optat la part actora en la seva demanda, s'ha de concloure que la competència correspon al Jutjat de Primera Instància núm. 5 de Reus”.

6.3 Fur de les demandes sobre obligacions de garantia o complement d'unes altres anteriors

És tribunal competent és el que ho sigui per conèixer, o estigui coneixent, de l'obligació principal sobre les quals recaiguin. (article 52.1.3r LEC).

Aquest fur, en tant subordinat al de l'obligació principal, encara que en principi és dispositiu, pot esdevenir en imperatiu si l'obligació principal està sotmesa a un fur que tingui aquest caràcter.

6.4 Fur per a qüestions hereditàries

6.4.1 Disposició general

És competent el tribunal del lloc en què el difunt va tenir el seu últim domicili, i si el va tenir en un país estranger, el del lloc del seu últim domicili a Espanya, o on hi hagi la major part dels seus béns, a elecció del demandant (article 52.1.4t LEC).

L'alternativa “on hi hagi la major part dels seus béns” és aplicable tant als supòsits que el difunt hagi tingut la seva última residència a Espanya com en un país estranger. La regla imperativa de l'article citat 52.1.4t LEC és compatible

amb un marge d'elecció de la part demandant entre les dues possibilitats que la llei té en compte (ITS de 4 de febrer de 2020, rec. 304/2019; de 26 de març de 2019, rec. 31/2019; i de 16 de novembre de 2010, rec. 514/2010).

Es tracta igualment d'un fur imperatiu (ITS de 17 de setembre de 2013, rec. 122/2013).

En casos en què la documentació incorporada a les actuacions suscita dubtes sobre el domicili, se segueix el criteri que només pot tenir-se com a tal l'efectiu o real del difunt en el moment de la seva defunció (ITS de 13 de juny de 2018, rec. 110/2018; 20 de desembre de 2017, rec. 185/2017; 14 de setembre de 2016, rec. 923/2016; i de 20 de maig de 2015, rec. 54/2015).

A l'hora de determinar l'últim domicili és interessant la ITS de 5 de novembre de 2019 (rec. 231/2019): la competència es declara a favor del jutjat en què troba l'últim domicili de la causant, ja que consta empadronada a Madrid i, “per bé que és cert que en el certificat de defunció consta com a últim domicili el d'Hondarribia, això obeeix a què en aquesta localitat passava les seves vacances, havent-se esdevingut la defunció en l'època d'estiu, de manera que la residència a Hondarribia es considera accidental i el seu vertader domicili es troba a Madrid, on residia tot l'any, excepte els períodes de vacances. A això cal afegir que els demandants han optat, dins el marge que permet l'article 52.1.4t LEC, per l'últim domicili de la difunta i ambdues parts, demandants i demandats tenen domicili a Madrid”.

Interpretant aquest precepte, la ITS de 14 de gener de 2014 (rec. 194/2013) declara que “la competència per conèixer d'aquest procediment s'ha de declarar a favor del Jutjat de Primera Instància núm. 36 de Madrid, lloc en què troba l'últim domicili del causant Sr. T., i pel que fa a la causant Sra. G., encara que en el certificat de defunció consta com a últim domicili el de Cerezo d'Arriba, la presumpció d'exactitud dels assentaments del Registre Civil, admet prova en contrari, i en aquest cas, en la còpia de l'escriptura pública de testament, consta el seu domicili a Madrid, i en el certificat de defunció, consta que va passar a l'Hospital de Guadarrama (Madrid). A això cal afegir que els demandants han

optat, dins el marge que permet l'article 52.1.4t LEC, per l'últim domicili dels difunts, i els mateixos actors, tots ells, tenen domicili a Madrid, com també els demandats". En el mateix sentit poden consultar-se les ITS 7 de juny de 2011 (rec. 44/2011) i 8 de juny de 2010 (rec. 254/2010).

En la ITS de 14 de setembre de 2016 (rec. 923/2016) s'interpreta igualment el concepte de l'últim domicili: els causants "van morir a el Prat de Llobregat, on van estar vivint els últims mesos de la seva vida, procedents d'Otero de Naraguanes, Lleó, on van residir fins a uns mesos abans de morir, on tenen la major part dels seus béns hereditaris i on se'ls va enterrar. Del certificat d'empadronament del Sr. M. resulta el canvi de residència el 13 d'abril de 2005, i va morir el 25 de juny de 2005, això és dos mesos després, i en el de la Sra. C., finada el 10 d'agost de 2003, ni tan sols consta el canvi de residència o baixa per trasllat; en el certificat de defunció de Sr. M. consta com a domicili el d'Otero de Naraguanes, Lleó i en el de Sra. C., el Prat de Llobregat, per bé que en el seu certificat d'empadronament, com es va exposar, no es va produir cap canvi o modificació.[...] s'estima que l'últim domicili dels difunts va ser a la província de Lleó, i són per tant competents per conèixer d'aquest procediment els jutjats de Ponferrada. I això en estimar acreditat que el trasllat operat a el Prat de Llobregat va ser puntual, i amb l'ànim de constituir allà la seva residència habitual".

En la mateixa línia es pot esmenar la ITS de 20 de maig de 2015 (rec. 54/2015): "de la documentació que consta efectivament resulta acreditat que el causant tenia el seu domicili a [...] ja que aquest és el que figura en el seu testament [...] la nul·litat del qual es promou, el qual va ser atorgat [...] pocs dies abans que morís [...], i és també aquest mateix domicili el que figura en la documentació mèdica [...] del centre mèdic [...] situat a Madrid, on va ser tractat i en què va romandre ingressat, i també el domicili que figura en l'escriptura d'acceptació d'herència del seu fill Pedro Jesús, el qual el compartia amb el difunt. A més, els possibles dubtes sobre el domicili fiscal a Durango han estat resolts per la mateixa administració tributària en rectificar aquest domicili a favor del real situat a Madrid".

A l'efecte d'acreditar l'últim domicili és especialment rellevant la menció del

certificat de defunció expedit pel Registre Civil, encara que admet prova en contrari (ITS de 13 de juny de 2018, rec. 110/2018). La ITS de 2 de setembre de 2014 (rec. 87/2014) declara sobre això que “en el certificat de defunció expedit pel Registre Civil de Requena consta com el seu últim domicili el situat en aquesta localitat valenciana [...] i per bé que és cert que la presumpció d'exactitud dels assentaments del Registre Civil admet prova en contrari, consultat el padró d'habitants del municipi de Vilassar de Dalt es constata que en aquest no figura inscrita la difunta des de l'any 1940, per la qual cosa no s'ha desvirtuat la presumpció registral que en el moment de morir [...] es trobava domiciliada a Requena”.

També s'aplica el fur als litigis sobre els fruits de l'herència: “la competència per conèixer d'aquest procediment ha de declarar-se a favor del Jutjat de Primera Instància núm. 1 de Montoro, per exercir-se acció en què se suscita qüestió hereditària i, com a tal, subjecta al fur imperatiu que conté l'article 52.1.4t [...] En la demanda es pretén que es declari que els fruits dels béns hereditaris, mentre romanguin indivisa l'herència, pertanyen als hereus per tercers i parts iguals, i es condemni al demandat a reintegrar al compte comú la quantitat de dotze mil noranta-quatre euros amb noranta-quatre cèntims, més els interessos legals. La reclamació de reintegrament de quantitat, té el seu fonament en una comunitat de béns hereditaris i en la declaració de pertinença dels seus fruits, suscitant-se el conflicte amb motiu de l'haver hereditari i de la condició de cohereus” (ITS de 17 de setembre de 2013, rec. 122/2013).

Aquest fur s'ha d'entendre aplicable a l'acció declarativa d'indignitat per succeir, a la impugnació del desheretament i a les accions successòries per preterició.

També s'ha de considerar aplicable aquest fur a les matèries que l'anterior LEC de 1881 desglossava en els apartats 5 i 6 de l'article 63: judicis de testamentaria o *ab intestato* i judicis de testamentaria que tinguin per objecte la distribució dels béns entre els pobres, parents o altres persones cridades pel testador, sense designar-les pels seus noms.

6.4.2 Nomenament d'administrador a herència jacent

En la ITS de 8 de juliol de 2014 (rec. 91/2014) s'analitza la competència per conèixer d'una demanda de jurisdicció voluntària per al nomenament d'administrador judicial a favor d'una herència jacent, el qual porta causa, al seu torn, d'un judici ordinari precedent la finalitat del qual és l'elevació a escriptura pública d'un contracte de compravenda al seu dia celebrat amb el difunt i l'objecte del qual és un habitatge situat a Madrid, judici ordinari de què coneixen els jutjats de Madrid. El TS declara que l'article 52.1.4t LEC estableix que “en els judicis sobre qüestions hereditàries, és competent el tribunal del lloc en què el difunt va tenir el seu últim domicili, i si el va tenir en un país estranger, el del lloc del seu últim domicili a Espanya, o on hi hagi la major part dels seus béns, a elecció del demandant.” En aquest cas, escollida per la part actora la localitat de Madrid per interposar la demanda de jurisdicció voluntària, lloc on es troba el bé respecte del qual porta causa aquest expedient de jurisdicció voluntària, correspon als jutjats de Madrid la competència per al seu coneixement”.

6.4.3 Divisió d'herència

S'aplica el fur de l'article 52.1.4t LEC a l'acció en sol·licitud de divisió judicial de l'herència (ITS de 13 de juny de 2018, rec. 110/2018) i, per tant, la competència correspon al jutjat del lloc en què el difunt va tenir el seu últim domicili (ITS de 14 de gener de 2014, rec. 194/2013; de 7 de maig de 2013, rec. 38/2013; i de 13 de març de 2012, rec. 21/2012)

També s'aplica el fur especial a la demanda de judici ordinari de nul·litat o, alternativament, de rescissió de les operacions particionals de l'herència de la causant (ITS de 26 de març de 2019, rec. 31/2019).

La ITS de 14 de setembre de 2016 (rec. 923/2016) resol sobre un conflicte de competència territorial en relació amb una demanda de liquidació de societat de guanys i de divisió judicial d'herència aplicant el fur de l'article 52.1.4t LEC, és a dir, el relatiu a les qüestions hereditàries. Encara que no raona sobre aquest punt, s'ha d'entendre que la interlocutòria esmentada parteix del fet que l'acció

de divisió de l'herència és la principal i que la de liquidació de la societat de guanys seria accessòria o instrumental a aquesta.

Expressament la recent ITS de 26 de gener de 2021 (rec. 206/2020) en un supòsit de demanda de liquidació de societat de guanys i de divisió judicial d'herència considera que “de les dues accions acumulades, la principal versa sobre qüestions hereditàries” i aplica consegüentment el fur de les qüestions hereditàries de l'article 52.1.4t LEC.

6.4.4 Acció per a atorgament i signatura d'escriptura pública de quadern particional

Aquesta acció també està subjecta al fur imperatiu que conté l'article 52.1.4t (ITS de 13 de març de 2012, rec.21/2012; 8 de juny de 2010, rec. 254/2010; i 5 de juliol de 2011, rec. 81/2011).

6.4.5 Successió en títols nobiliaris

Els drets honorífics no pertanyen al patrimoni hereditari d'una persona (STS Ple núm. 251/2008, de 3 d'abril).

Descartat que es tracti d'un procediment de matèria hereditària, resulta que l'article 52 LEC no conté cap fur especial per als plets sobre drets honorífics de la persona, cosa que porta a l'aplicació de les normes generals sobre atribució de competència i, de conformitat amb aquestes, només seria possible apreciar la falta de competència territorial en virtut de declinatòria proposada dins el termini i en la forma escaient pel demandat o per part legítima (ITS d'11 de juny de 2019, rec. 74/2019).

6.4.6 Autorització per acceptar i renunciar herència

El criteri que ha estat aplicant el TS era considerar com a norma aplicable l'article 62 LJV i atribuïa la competència al jutjat del domicili o, si no, de la residència del menor o persona amb capacitat modificada judicialment (ITS de 25 de juny de

2019, rec. 78/2019; de 4 de juliol de 2018, rec.102/2018). També per renunciar a l'herència es considerava aplicable l'article 62 LJV (ITS de 25 de juny de 2019, rec. 78/2019; d'11 de juny de 2019, rec. 130/2019; de 4 de juliol de 2018, rec. 102/2018).

Tanmateix, recentment s'ha modificat aquest criteri i, així, en la ITS de 14 de gener de 2020 (rec. 293/2019) es declara que “estem davant una sol·licitud d'autorització judicial per renunciar als drets hereditaris que poguessin correspondre a un menor, per la qual cosa és competent el jutjat de primera instància de l'últim domicili o, si no, de l'última residència del causant”.

En el mateix sentit s'ha declarat que “si la petició té per objecte sol·licitar l'autorització judicial necessària per repudiar l'herència o llegat a favor d'un menor o d'una persona amb capacitat modificada judicialment, o quan únicament té per objecte l'autorització per acceptar sense benefici d'inventari, és el jutjat de primera instància de l'últim domicili o, si no, de l'última residència del causant i, si el va tenir en un país estranger, el del lloc del seu últim domicili a Espanya o on hi hagi la major part dels seus béns, a elecció del sol·licitant” (ITS Ple de 10 de desembre de 2019, rec. 187/201; 9 i de 10 de desembre de 2019, rec. 203/2019).

6.4.7 Autorització per a la partició de l'herència

Aquests supòsits, com els d'autorització per acceptar o repudiar, estan fixats amb caràcter imperatiu pel precepte corresponent en cada cas, sense que es pugui modificar per submissió expressa o tàcita (segons es desprèn dels articles 2.2 i 16 LJV).

La norma aplicable és la de l'article 62 LJV, i no l'article 94, ja que aquell disposa que per a l'obtenció d'autorització o aprovació judicial per fer actes de disposició, gravamen o d'altres que es refereixin als béns o drets de menors o persones amb capacitat modificada judicialment, la competència correspon al jutjat del domicili o, si no, de la residència del menor o persona amb capacitat modificada judicialment. Per tot això, la competència correspon al jutjat del

domicili/residència de la persona tutelada. Aquest criteri competencial resulta a més conforme amb el principi de protecció del tutelat, ja que l'exercici de la tutela ha de ser més efectiu sota el control del jutjat de residència del tutelat. La qual cosa, a més, possibilita l'accés efectiu d'aquell a la justícia, de conformitat amb l'article 13 de la Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat (ITS de 4 de febrer de 2020, rec. 350/2019; de 4 juliol de 2018, rec 102/2018; 17 de maig de 2017, rec. 67/2017; i 30 de novembre de 2016, rec. 1057/2016).

És freqüent que en els expedients promoguts pels tutors s'acumulin diverses peticions, cosa que complica el tractament de la competència territorial. Si la petició té per objecte l'aprovació judicial d'una partició d'herència, en què es formalitza i comprèn, a més de la partició i l'acceptació de les adjudicacions particionals, l'acceptació de l'herència (inclosa també l'acceptació pura i simple), és per al coneixement d'aquests expedients el jutjat de primera instància del domicili o, si no, de la residència del menor o persona amb capacitat modificada judicialment (article 62 LJV). Aquest criteri es considera més conforme, per raons d'immediatesa i eficàcia, en ser necessària, com a regla general, l'audiència del tutelat per a l'aprovació de la partició de l'herència, i facilitar-se així l'accés efectiu d'aquell a la justícia, de conformitat amb l'article 13 de la Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat (ITS Ple de 10 de desembre de 2019, rec. 187/2019; i de 10 de desembre de 2019, rec. 203/2019).

6.5 Fur per a accions derivades d'arrendaments d'immobles i de desnonament

6.5.1 Doctrina general

La LEC assumeix el *forum rei sitiae*. És el tribunal del lloc en què estigui situada la finca (article 52.1.7è LEC). És un dels furs especials de caràcter imperatiu (ITS de 9 de juliol de 2013, rec. 107/2013; i de 3 de desembre de 2013, rec. 180/2013).

El fur s'inspira en la conveniència d'acostar l'objecte del procés a l'òrgan jurisdiccional, i així facilitar la pràctica de la prova i agilitzar els tràmits de l'eventual execució.

Quan el focus de la discussió se centra en determinar si l'acció exercida deriva d'un contracte d'arrendament (la qual cosa exigiria l'aplicació del fur imperatiu de l'article 52.1.7è LEC) o si, al contrari, estem davant una acció de condemna pecuniària deslligada del contracte (la qual cosa determinaria l'aplicació del fur general establerts en els articles 50 i 51 LEC), els possibles dubtes sobre la mateixa acció exercida, si és independent o no del contracte d'arrendament, s'han de resoldre a favor de l'aplicació de la norma imperativa, i encara més davant la possibilitat d'haver d'interpretar o estudiar el contracte d'arrendament per poder decidir sobre la procedència de la reclamació (ITS de 19 de gener de 2021, rec. 232/2020; de 5 de novembre de 2019, rec. 239/2019; de 16 de juliol de 2019, rec. 151/2019; de 9 d'abril de 2019, rec. 59/2019; i de 30 de maig de 2018, rec. 17/2018).

Aquest fur s'aplica també a arrendaments de locals (ITS de 8 d'octubre de 2019, rec. 168/2019) i s'ha d'entendre també aplicable als arrendaments rústics, i de fet així s'establia expressament en l'article 123 de la Llei 83/1980, de 31 de desembre, *d'arrendaments rústics* (LLAR) fins a la seva derogació per la Disposició derogatòria única de la Llei 1/2000, de 7 gener.

Si la finca s'estén a diferents partits judicials, poden haver-hi dues solucions: utilitzant una exegesi històrica pot seguir-se el criteri que estableix l'apartat segon de l'article 123 LLAR: si per raó del lloc fossin diferents jutjats, la competència s'atribueix al que correspongui al lloc en què es troba la part principal de la finca, considerant com a tal el de situació de la masia de l'arrendatari o parcer i, si no, la part de major cabuda.

L'altra solució, que s'entén preferible i que hauran de seguir els o les fiscals en tant no cristal·litzi criteri jurisprudencial oposat, és aplicar analògicament les regles establertes per a les accions reals sobre immobles en l'article 52.1 LEC i per a l'execució d'hipoteques immobiliàries en l'article 684.1.1r LEC: quan l'acció s'exerceixi sobre diverses coses immobles o sobre una sola que estigui situada en diferents circumscripcions, és tribunal el de qualsevol d'aquestes, a elecció del demandant. Aquesta solució té l'avantatge de la simplicitat, evitant complexos

problemes probatoris.

6.5.2 Reclamacions de renda

S'aplica aquest fur a les reclamacions de quantitat derivades del contracte d'arrendament (ITS de 19 de gener de 2021, rec. 232/2020; de 4 de febrer de 2020, rec. 312/2019; i de 22 d'abril de 2014, rec. 28/2014).

S'aplica a l'acció de reclamació de quantitats derivades del contracte d'arrendament urbà, no només a l'abonament de rendes sinó també a quantitats assimilades impagades (ITS de 10 de setembre de 2013, rec. 95/2013).

S'aplica a una demanda de judici ordinari en què s'exerceix una acció de reclamació de quantitat per impagament de rendes d'un contracte d'arrendament de coberta d'edifici d'ús industrial d'una instal·lació fotovoltaica (ITS de 14 de desembre de 2016, rec. 1060/2016).

6.5.3 Reclamacions de subministraments

S'aplica aquest fur especial en relació amb una demanda de judici verbal, en què s'exerceix una acció de reclamació del subministrament d'aigua, derivat d'un contracte d'arrendament que reclama la que va ser arrendadora davant l'anterior arrendatària (ITS de 25 de juny de 2019, rec. 123/2019; i de 30 de maig de 2018, rec. 17/2018). Això també és aplicable a l'acció de reclamació de subministraments de gas, llum i telèfon (ITS de 12 de març de 2019, rec. 20/2019).

6.5.4 Devolucions de fiança

Exercida l'acció de devolució de fiança derivada d'un contracte d'arrendament d'habitatge, és aplicable el fur imperatiu de l'article 52.1.7a LEC (ITS de 5 de novembre de 2019, rec. 239/2019; de 9 de maig de 2018, rec. 22/2018; de 2 de juliol de 2013, rec. 88/2013; de 19 de febrer de 2013, rec. 264/2012).

Aplicant aquesta doctrina, s'entén que opera aquest fur en relació amb una acció de reclamació de l'import de la fiança lliurada i retinguda per l'arrendador sobre la base del desistiment de l'arrendatari, derivada d'un contracte d'arrendament d'habitatge (ITS de 9 d'abril de 2019, rec. 59/2019).

No s'aplica aquest fur, i sí el dels consumidors, en un supòsit de demanda per a la devolució de la fiança prestada en un lloguer de vacances (ITS de 7 de maig de 2019, rec. 1/2019).

6.5.5 Reclamacions per danys causats per l'arrendatari

S'aplica aquest fur imperatiu a una acció de reclamació de quantitat pels desperfectes causats en l'habitatge arrendat (ITS de 16 de juliol de 2019, rec. 151/2019; i de 10 de setembre de 2013, rec. 95/2013).

6.6 Fur de les accions relatives a propietat horitzontal

És el tribunal del lloc en què radiqui la finca (article 52.1.8è LEC). Es tracta d'un fur imperatiu (ITS de 14 de gener de 2020, rec. 315/2019; i 7 de gener de 2014, rec. 191/2013).

Ja la Llei 49/1960, de 21 de juliol, sobre propietat horitzontal, en la redacció donada per la Llei 8/1999, de 6 d'abril, va establir aquest fur imperatiu en l'article 21.3.

Aquest fur és aplicable a les reclamacions de quotes comunitàries impagades (ITS d'1 de febrer de 2017, rec. 1112/2016; i de 5 d'octubre de 2016, rec. 1011/2016).

S'aplica a l'acció de reclamació de quantitat, a l'empara de l'article 10.1 LPH per incompliment de la comunitat de propietaris de les obligacions de conservació i manteniment de l'immoble, amb reclamació dels danys causats per embús en una canonada comunitària a l'immoble de l'actor, a l'empara de l'article 1902 CC (ITS de 8 de novembre de 2017, rec. 105/2017).

Davant una demanda de judici verbal en reclamació de quantitat i condemna de fer amb fonament en els articles 1902 i 1903 del Codi civil, i 9 de la Llei de propietat horitzontal, per filtracions d'aigua s'aplica aquest fur quant l'acció exercida es fonamenta no només en l'article 1902 CC, sinó també en l'article 9, apartats b), c), d) i g) de la Llei de propietat horitzontal, cosa que integra el supòsit previst per l'article 52.1.8è LEC, fur imperatiu que expressament atribueix la competència territorial per al coneixement dels judicis en matèria de propietat horitzontal al tribunal del lloc en què radiqui la finca (ITS de 30 de maig de 2018, rec. 57/2018).

El fur s'ha d'entendre igualment aplicable als processos en relació amb l'adopció d'acords de la comunitat.

6.7 Fur de les accions d'indemnització dels danys i perjudicis derivats de la circulació de vehicles de motor

6.7.1 Règim general

La LEC assumeix el fur denominat *locus comissi factis*, partint del fet que l'objecte del debat versarà sobre la comissió d'un il·lícit civil. L'article 52.1.9è LEC estableix, com a norma imperativa, que el fur territorial en els judicis en què es demani indemnització dels danys i perjudicis derivats de la circulació de vehicles de motor, és el de l'òrgan jurisdiccional del lloc en què es van causar els danys, sense que siguin aplicables les normes sobre submissió expressa o tàcita. És apreciada d'ofici per l'òrgan jurisdiccional, conforme disposa l'article 58 LEC (ITS de 17 de setembre de 2013, rec. 146/2013).

La raó de ser d'aquest fur radica en què d'aplicar el fur general del domicili a supòsits d'accidents de trànsit, amb pluralitat de perjudicats, amb possible actuació d'entitats asseguradores i pluralitat de responsables civils, es donaria lloc a la situació inacceptable que poguessin ser de manera excloent entre ells diversos jutjats (ITS de 4 de novembre de 2014, rec. 121/2014). A més, aquesta solució competencial facilita la pràctica de la prova.

La jurisprudència interpreta amb flexibilitat el concepte “fet de la circulació” i així la STS núm. 556/2015, de 19 d'octubre, inclou “la parada o estacionament relacionats amb els períodes de descans del conductor”, en relació amb un supòsit de danys causats pel vehicle que es trobava estacionat i origina l'incendi. També és un “fet de la circulació” i s'aplica aquest fur especial quan l'accident és ocasionat per un animal (veg. ITS de 22 de setembre de 2009, rec. 206/2009). En aquest sentit, la ITS de 18 de setembre de 2012 (rec. 158/2012) declara que “havent-se causat el dany mentre el vehicle danyat circulava per una via, en què va irrompre l'animal causant dels danys, resulta aplicable la regla imperativa de l'article 52.1.9è [...] que atribueix la competència al tribunal on van ocórrer els fets (això encara que el dany esmentat s'hagi causat, no per un altre vehicle sinó per alguna cosa externa)”.

6.7.2 Reclamació per danys a vehicle arrendat

No està previst en l'article 52.1.9è LEC atès que no s'està exercint una acció de responsabilitat civil extracontractual per danys i perjudicis derivats d'accident de circulació sinó que es promou demanda per part de l'entitat arrendadora propietària del vehicle en reclamació dels danys causats en aquest per l'entitat arrendatària a través de qui el conduïa, tractant-se per tant d'una acció de naturalesa contractual, que dimana del contracte d'arrendament que lligava a ambdues mercantils [...] independentment que els danys s'hagin ocasionat conduint un vehicle, no es tracta en puritat d'un supòsit de danys en accident per falta l'element de l'alteritat ja que els danys van ser ocasionats en el mateix vehicle arrendat, pel que sembla, per una badada del conductor. [...] estem davant una reclamació de quantitat lligada a un incompliment contractual que per això mateix no presenta cap especialitat, ni resulta incardinable a la regla 9a de l'article 52.1 LEC, cosa que determina que resultin d'aplicació les regles generals de competència territorial que contenen els articles 50 i 51 del mateix text legal (ITS d'1 de febrer de 2017, rec. 1111/2016; i de 4 de novembre de 2014, rec. 121/2014).

6.7.3 Acció directa de perjudicat contra l'asseguradora del causant de l'accident

És el jutjat del lloc on es va produir l'accident de trànsit (ITS de 28 de juny de 2017, rec. 100/2017).

“L'acció directa [...] no es tracta d'una acció de l'assegurat contra l'assegurador, sinó del perjudicat contra l'assegurança, que es planteja per la via de responsabilitat extracontractual; en conseqüència, no s'apliquen a aquesta acció les normes de la Llei del contracte d'assegurança [...] l'acció directa de l'article 76 de la Llei de contracte d'assegurances no queda sotmesa a la regla de competència de l'article 24 de la mateixa llei, sinó a la regla de l'article 52.1. 9è de la Llei d'enjudiciament civil i per tant, el jutge és el del lloc on es va produir el dany” (ITS de 30 d'octubre de 2003, rec. 30/2003)

6.7.4 Acció de repetició entre asseguradores

L'acció subrogatòria entre companyies de l'article 43 LCS (acció de repetició d'una asseguradora per les quantitats abonades a conseqüència d'accident trànsit sofert pel seu assegurat) se sotmet a la regla general de l'article 51.1 LEC. L'acció de l'article 43 LCS és la de repetició per les quantitats abonades i no l'acció de responsabilitat pels danys i perjudicis derivats del sinistre, cosa que exclou l'aplicació de la regla 9a de l'article 52.1 LEC i determina, al no presentar cap especialitat, que resulti d'aplicació la regla general de competència territorial que conté l'article 51 del mateix text legal, que atribueix el coneixement del litigi a l'òrgan judicial en què tingui el seu domicili la persona jurídica demandada (ITS de 17 de novembre de 2020, rec. 102/2020; de 3 de març de 2020, rec. 20/2020; de 4 de juliol de 2018, rec. 103/2018; de 14 de març de 2018, rec. 20/2018; i de 19 d'abril de 2017, rec. 20/2017).

Això no es veu alterat pel fet que la demanda s'adreça tant contra el propietari del vehicle com davant la seva asseguradora, ja que l'acció exercida és la mateixa pel que fa a ambdues, la de subrogació de l'article 43 LCS, que no es limita a la reclamació entre asseguradores (ITS de 3 de març de 2020, rec. 20/2020; de 4

d'abril de 2018, rec. 44/2018; de 13 de juny de 2018, rec. 75/2018; i de 7 de febrer de 2018, rec. 221/2017).

Aquest criteri no només regeix per a les accions de repetició fonamentades en l'article 43 LCS, sinó també per a les fonamentades en l'article 11 de la Llei sobre responsabilitat civil i assegurança en la circulació de vehicles de motor —en endavant LRCSCVM— (ITS de 22 d'abril de 2014, rec. 16/2014; i 24 d'octubre de 2016, rec. 1043/2016) i en l'article 10 LRCSCVM (ITS de 15 d'octubre de 2019, rec. 169/2019).

Similar al tractament donat a l'acció de subrogació és el que es dona als supòsits en què el perjudicat per l'accident cedeix la seva acció a una entitat als efectes que exerceixi les accions legals procedents per tal de reclamar la indemnització corresponent (ITS de 29 d'octubre de 2019, rec. 190/2019).

6.7.5 Acció de repetició contra l'assegurat

En la qüestió de competència territorial suscitada en un judici ordinari en què una companyia d'assegurances va exercir l'acció de repetició de l'article 7a) LRCSCVM per reclamar l'import de les indemnitzacions pagades als perjudicats per un accident de trànsit en què el demandat, responsable d'aquest, estava assegurat en la companyia demandant, el TS va entendre que resultava aplicable la regla imperativa establerta article 52.2 LEC (fur de les assegurances), i que la competència per al coneixement de l'assumpte corresponia al domicili de l'assegurat demandat (ITS de 14 de gener de 2014, rec. 169/2013), ja que l'acció que s'exercia en el procediment no és l'acció de responsabilitat pels danys i perjudicis derivats d'accident de circulació, sinó l'acció de repetició de les indemnitzacions pagades als perjudicats per accident de trànsit en què el responsable d'aquest estava assegurat a la companyia demandant (ITS de 6 de març de 2012, rec. 254/2011).

Amb resultat idèntic però amb diferent fonament, davant una reclamació de quantitat en virtut de l'acció de repetició prevista en l'article 10 LRCSCVM, en haver-se acreditat que el conductor del vehicle assegurat conduïa sota la

influència de begudes alcohòliques, per la qual cosa els danys ocasionats i abonats per l'asseguradora no estarien coberts per la pòlissa, el TS considera que l'acció exercida (article 10 LRCSCVM) no presenta cap especialitat, ni per tant té encaix en el fur territorial especial imperatiu de l'article 52.1.9è LEC, en constituir doctrina reiterada que aquest fur, referent "al tribunal del lloc en què es van causar els danys" es troba únicament previst per dirimir les accions de responsabilitat civil contra el responsable del sinistre, en reclamació dels danys i perjudicis causats per aquest, però no és aplicable per a les accions de repetició. En conseqüència, a falta de fur especial, són aplicables les regles generals de competència territorial que contenen els articles 50 i 51 del mateix text legal que, respecte a les persones físiques, assenyalen que han de ser demandades en el lloc on tinguin el seu domicili (ITS de 14 de març de 2018, rec. 31/2018; i de 22 de novembre de 2017, rec. 179/2017).

6.7.6 Acció directa de l'assegurat contra la seva companyia

No s'aplica la regla 9a de l'article 52.1 LEC sinó el fur del domicili de l'assegurat.

En aquests casos l'acció exercida no és una acció de responsabilitat pels danys i perjudicis derivats d'accident de circulació contra el responsable d'aquests danys, sinó una acció de l'assegurat contra la seva companyia asseguradora en virtut de la pòlissa d'assegurança existent entre ambdós, i per això no resulta aplicable l'article 52.1.9è LEC sinó el que disposa l'article 24 de la Llei 50/1980, de contracte d'assegurança, el qual estableix com a fur imperatiu el domicili de l'assegurat (ITS de 10 de maig de 2017, rec. 47/2017; de 20 de novembre de 2012, rec. 201/2012; i 29 de maig de 2012, rec. 89/2012).

Aquest criteri és aplicable encara que l'acció de l'assegurat contra la seva asseguradora derivi dels danys causats en l'accident de trànsit (ITS de 19 de febrer de 2019, rec. 222/2018).

Aquest criteri s'aplica també quan l'assegurat reclama contra la seva asseguradora quantitats per honoraris del lletrat designat lliurement en virtut d'acció directa derivada de contracte d'assegurança amb cobertura de defensa jurídica. Aquesta doctrina té el seu fonament en el que disposen els articles 52.2

LEC i 24 LCS (ITS de 26 de gener de 2021, rec. 244/2020; 21 de febrer de 2018, rec. 14/2018; de 23 de setembre de 2014, rec. 100/2014).

Tanmateix, si l'assegurat cedeix el seu crèdit per raó de la cobertura jurídica al despatx que el va assistir, l'acció d'aquests contra l'asseguradora no resulta aplicable el fur especial de l'article 52.2 LEC (ITS de 23 de febrer de 2021, rec. 309/2020).

6.7.7 Acció d'asseguradora i assegurat contra el propietari de l'altre vehicle causant de l'accident i la seva asseguradora

És aplicable el fur especial i és, per tant, el jutjat del lloc on es va produir l'accident de trànsit (ITS de 4 d'abril de 2018, rec. 5/2018).

6.7.8 Accions de repetició d'assegurador contra concessionari d'autopista

Es planteja si és aplicable el fur de l'article 52.1.9è LEC a la demanda de l'asseguradora contra la societat concessionària de l'autopista en reclamació de la indemnització satisfeta al seu assegurat com a conseqüència d'un sinistre ocorregut en el vehicle per l'atropellament de tres gossos que havien envaït la calçada. El TS considera que l'acció exercitada (article 43 LCA) no presenta cap especialitat ni té encaix en el fur territorial especial imperatiu de l'article 52.1.9è LEC, en constituir doctrina reiterada que aquest fur, referent “al tribunal del lloc en què es van causar els danys” es troba únicament previst per dirimir les accions de responsabilitat civil contra el responsable del sinistre, en reclamació dels danys i perjudicis causats per aquest, però no és aplicable per a les accions de repetició fonamentades en l'article 43 LCA. En conseqüència, a falta de fur especial, són aplicables les regles generals de competència territorial contingudes en els articles 50 i 51 del mateix text legal —que, en els judicis verbals, per no ser possible la submissió, tenen la consideració de fur imperatiu— (ITS de 23 de maig de 2018, rec. 63/2018; de 14 de febrer de 2018, rec. 203/2017; i 14 de març de 2018, rec. 20/2018).

6.7.9 Acció de repetició del Consorci de Compensació d'Assegurances

Aquesta acció no presenta cap especialitat ni, per tant, té encaix en el fur territorial especial imperatiu de l'article 52.1.9è LEC, en constituir doctrina reiterada que el fur del lloc en què es van causar els danys es troba únicament previst per dirimir les accions de responsabilitat civil contra el responsable del sinistre, en reclamació dels danys i perjudicis causats pel mateix, però no és aplicable per a les accions de repetició, ja es tracti de les fonamentades en l'article 43 LCA, en l'article 11 LRCACVM o en l'actual article 10 LRCACVM, anterior article 7 a) del text precedent, que és el que passa en aquest cas. En conseqüència, a falta de fur especial, són aplicables les regles generals de competència territorial contingudes en els articles 50 i 51 LEC. (ITS de 16 de juliol de 2019, rec. 108/2019; de 26 d'octubre de 2016, rec. 1043/2016; i de 29 de gener de 2013, rec. 250/2012).

També en relació amb una demanda de reclamació pel Consorci de Compensació d'Assegurances en concepte de repetició per les quantitats abonades al perjudicat, en virtut del que disposa l'article 11.3 LRCACVM, després de ser atropellat per un vehicle, el propietari i conductor del qual no tenia assegurança, l'acció exercitada no presenta cap especialitat, ni per tant té encaix en el fur territorial especial imperatiu de l'article 52.1.9è LEC, per la qual cosa es declara competent el jutjat del domicili del demandat (ITS de 2 de juliol de 2019, rec. 142/2019).

Ha de recordar-se, com es va exposar *supra*, que quan acciona el Consorci "ha d'operar també la regla de l'article 15 de la Llei 52/1997, d'assistència jurídica a l'Estat i institucions públiques" (ITS de 22 d'abril de 2014, rec. 16/2014).

6.7.10 Acció del prestador d'assistència sanitària contra l'assegurança del causant de l'accident

Les reclamacions que porten causa en el servei d'assistència sanitària ofert als lesionats en un accident de trànsit, en què els perjudicats han cedit a l'entitat que va prestar l'assistència el dret a reclamar el seu import a la companyia d'assegurances del causant del sinistre constitueixen una acció directa, en

aplicació dels articles 1902 CC i 76 LCA, davant l'asseguradora del vehicle causant del dany, per la qual cosa, d'acord amb la regla de l'article 52.1 9è LEC, la competència correspondria al jutjat del lloc on es va produir el sinistre (ITS de 10 de setembre de 2019, rec. 149/2019; de 19 de febrer de 2019, rec. 5/2019; de 14 de desembre de 2018, rec. 214/2018; i de 14 de desembre de 2018, rec. 214/2018).

6.7.11 Acció directa dels perjudicats davant l'asseguradora en sinistre de circulació produït en un altre país de la UE

El TS ha tingut ocasió de pronunciar-se en dues ocasions sobre conflictes negatius de competència territorial pel que fa a demandes en què els perjudicats exerciten una acció directa davant una asseguradora, per la responsabilitat civil derivada d'un accident de circulació que es va produir a Portugal.

En principi, seria aplicable com a fur territorial imperatiu el fixat en l'article 51.1.9è LEC, que atribueix la competència a l'òrgan jurisdiccional del lloc en què es van causar els danys. Ara bé, aquest fur resulta inaplicable al cas, atès que el sinistre —i, per tant, els danys— van tenir lloc fora del territori nacional.

En un dels casos —es tractava de demanda de judici ordinari— en no tenir encaix l'acció en cap de les matèries a què es reserva un fur territorial imperatiu en els números 1r, 4t a 15è, de l'apartat 1, i en els apartats 2 i 3, de l'article 52 LEC, el TS va considerar que només era possible apreciar la falta de competència territorial per conèixer del judici ordinari en virtut de declinatòria proposada dins el termini i en la forma escaient pel demandat o per part legítima (ITS de 28 de maig de 2019, rec. 63/2019). En l'altre cas, com que es tractava d'un judici verbal, el TS va considerar que la demanda havia de ser coneguda pel jutjat del domicili del demandat (ITS de 3 de desembre de 2019, rec. 271/2019).

6.7.12 Acció subrogatòria contra el causant de l'accident i la seva asseguradora

En aquests casos ens trobem davant una acumulació d'accions davant diversos

demandats i ha d'entendre's que l'acció que exercita l'asseguradora davant l'altra asseguradora té el seu fonament en l'acció que s'adreça davant el causant de l'accident, per la qual cosa ha de fixar-se la competència tenint en compte el domicili del causant de l'accident (veg. ITS de 12 de març de 2019, rec. 272/2018).

6.8 Fur de les accions d'impugnació d'acords socials

La Llei de societats anònimes (en el text refós aprovat per Reial decret legislatiu 1564/1989, de 22 de desembre) va introduir per a aquests processos un fur imperatiu en el seu article 118 de conformitat amb el qual “serà jutge competent per conèixer de l'assumpte, amb exclusió de qualsevol altre, el jutge de primera instància del lloc del domicili social. El jutge examinarà d'ofici la seva pròpia competència”.

La LEC va derogar aquest precepte però ha mantingut un fur similar en l'article 52.1.10è: en matèria d'impugnació d'acords socials serà tribunal competent el del lloc del domicili social.

És un fur imperatiu i es considera acreditat el domicili per la certificació registral corresponent (ITS de 22 d'abril de 2014, rec. 25/2014).

En aquest mateix sentit, la ITS de 17 de juny de 2014 (rec. 74/2014) declara que “presentada demanda de judici ordinari en exercici d'acció d'impugnació d'acords socials, la competència territorial en tals casos ve determinada pel que disposa l'article 52.1.10è LEC, precepte que estableix com a fur de naturalesa imperativa el domicili social del demandat, constant acreditat per la certificació del Registre Mercantil [...] que la demandada té el seu domicili social en aquesta localitat, on d'altra banda va presentar la demanda la part actora, que és soci de la demandada, sent així que encara que el centre d'efectiva administració i direcció, pogués estar situat en un altre partit judicial diferent -cosa que no s'ha acreditat- el fet cert és que l'acció exercitada ho ha estat davant l'òrgan judicial competent territorialment segons el fur imperatiu previst en l'article 52.1.10è de la Llei d'enjudiciament civil”.

De conformitat amb la ITS de 18 de desembre de 2001 (rec. 1084/2001), “des de les perspectives de les interpretacions literal i lògica, és evident que el domicili a què es refereix l'article 52.1.10è de la Llei d'enjudiciament civil, pel que fa a les societats de responsabilitat limitada, és tant el que figuri publicat al Registre Mercantil (que no és cap altre que el que resulta fixat en els estatuts de la societat d'acord amb l'article 13, d de la Llei de societats de responsabilitat limitada), com l'efectiu o real a elecció del tercer registral, o, exclusivament el primer quan la condició de tercer no concorri en qui exercita l'acció [...] La norma primària continguda en l'article 7 de la Llei de societats de responsabilitat limitada obliga els constituents d'una societat d'aquesta classe a aconseguir una efectiva coincidència entre el domicili publicat i el de l'efectiva administració i gestió de la societat, però la sanció que preveu per al cas del seu incompliment no és una altra que la de facultar els tercers (evidentment registrals) a optar en l'exercici dels seus drets entre ambdós domicilis. [...] La norma secundària (o sancionadora) recollida en l'article 7.2 d'aquesta Llei no té com a destinatari immediat o directe l'autoritat judicial, ni imposa el domicili real al tercer registral. [...] En el cas que ens ocupa (exercici de l'acció d'impugnació dels acords socials d'una societat de responsabilitat limitada familiar en què els seus tres socis són germans i participen cadascun d'ells d'un terç del capital), podria discutir-se si la demandant és o no tercer registral, però el que és inqüestionable és que, sigui quina sigui la seva condició, ja perquè hagi exercitat l'opció que li atribueix l'article 7, ja per compliment formal del que s'ha publicat al Registre, l'acció exercitada ho ha estat davant l'òrgan judicial competent territorialment segons el fur imperatiu previst en l'article 52.1.10è de la Llei d'enjudiciament civil ”.

6.9 Fur de les demandes sobre infraccions de la propietat intel·lectual

La LEC acull el *forum delicti commissi* atorgant un fur alternatiu al demandant. Serà competent el tribunal del lloc en què la infracció s'hagi comès o existeixin indicis de la seva comissió o en què es trobin exemplars il·lícits, a elecció del demandant (article 52.1.11è LEC).

La Llei de propietat intel·lectual, en la seva redacció donada pel Reial decret

legislatiu 1/1996, de 12 abril de 1996, va introduir en el seu article 137 un fur imperatiu de similar tenor, que va ser derogat després de la publicació de la LEC.

El TS el qualifica de “fur especial d'aplicació imperativa” (ITS d'11 de novembre de 2004, rec. 65/2004).

Les facultats d'elecció del demandant són subratllades pel TS. Així, en la ITS de 25 de setembre de 2002 (rec. 17/2002) es declara que “la competència per conèixer d'aquest assumpte sobre infracció de la propietat intel·lectual correspon, de conformitat amb l'article 52.1-11è LEC, al Jutjat de Primera Instància núm. 20 de Barcelona, ja que en al·legar-se en la demanda que a la ciutat de Barcelona hi havia exemplars presumptament il·límits, presentar-se la demanda en aquesta ciutat, insistir el demandant en la competència dels jutjats de Barcelona en ser escoltat sobre el particular i, finalment, manifestar que només en el cas de considerar-se aquest Jutjat incompetent optava pel fur de València, encara que no sense reiterar que l'obra presumptament il·lícita s'havia distribuït a tot Espanya i per això podien trobar-se exemplars a Barcelona, és clar que el demandant va triar el fur de Barcelona dins les facultats que aquest precepte li reconeix” .

6.10 Fur en matèria de competència deslleial

Serà competent el tribunal del lloc en què el demandat tingui el seu establiment i, a falta d'aquest, el seu domicili o lloc de residència, i quan no en tingui en territori espanyol, el tribunal del lloc on s'hagi realitzat l'acte de competència deslleial o on es produeixin els seus efectes, a elecció del demandant (article 52.1.12è LEC).

L'article 23 de la Llei 3/1991, de 10 de gener, de competència deslleial, en la seva redacció original, ja va introduir un fur de similar factura, que va generar debat pel que fa a la seva imperativitat per no contenir una especificació clara sobre això. Amb la nova configuració d'aquest fur en la LEC, és clara la seva naturalesa improrrogable.

En relació amb el fur aplicable a accions de condemna dinerària en concepte d'indemnització de danys i perjudicis per actuacions contràries al dret de la competència i específicament pel que fa al denominat “càrtel dels camions” existeix ja una doctrina consolidada (veg. ITS de 22 d'octubre de 2019, rec. 212/2019; 18 de juny de 2019, rec. 56/2019; de 7 de maig de 2019, rec. 16/2019; de 26 de febrer de 2019, rec. 262/2018; de 9 de juliol de 2019, rec. 100/2019; de 25 de juny de 2019, rec. 94/2019; de 7 de maig de 2019, rec. 24/2019; 2 d'abril de 2019, rec. 11/2019; i de 9 d'abril de 2019, rec. 250/2018).

En aquestes resolucions el TS declara que el fur més proper a la regulació de les accions de dret privat de la competència és el de competència deslleial, previst en l'article 52.1.12è LEC. Aquest fur atribueix la competència al tribunal del lloc on el demandat té el seu establiment, i, a falta d'aquest, al del domicili o lloc de residència. Com a últim fur subsidiari, quan el demandat no tingui domicili o lloc de residència a Espanya, es preveu un fur electiu per al demandant: el lloc on s'hagi realitzat l'acte o on es produeixin els seus efectes. El lloc de realització de l'acte danyós, que és l'acord cartelitzat, pot induir a confusió, però no ocorre el mateix amb el lloc de producció d'efectes, que és on el demandant veu repercutit el sobrepreu, i que pot identificar-se sense problemes addicionals amb el lloc d'adquisició del vehicle.

Per al TS en aquests casos “el concessionari no pot ser considerat establiment obert al públic o representant autoritzat per actuar en nom de l'entitat, als efectes de l'article 51.1 LEC, perquè en els contractes de concessió o distribució intervenen dos empresaris independents [...] D'aquesta manera, la fórmula habitual d'adquisició d'aquests vehicles en concessionaris o establiments multimarca fa completament inoperant el fur alternatiu del lloc de celebració del contracte, sense perjudici que, on es troba el concessionari, pugui ser el lloc on s'hagin produït els efectes de la conducta infractora”.

El TS considera que en aquests supòsits d'accions derivades del denominat “càrtel dels camions” quan es demanda una entitat amb domicili fora d'Espanya ha d'aplicar-se el fur de l'article 52.1.12è LEC, acudint al “lloc de producció d'efectes, que és on el demandant veu repercutit el sobrepreu, i que pot

identificar-se sense problemes addicionals amb el lloc d'adquisició del vehicle”.

Si es van adquirir diversos camions cal atènyer-se al lloc en què es van adquirir la majoria dels camions.

No obstant això, la ITS de 15 de setembre de 2020 (rec. 104/2020) considera competent com a lloc de producció del dany el partit judicial en què el demandant té el seu domicili i en què va tenir lloc una de les adquisicions, amb preferència al partit judicial on es van produir la majoria de les adquisicions. El Ministeri Fiscal va sostenir que dos dels tres vehicles van ser adquirits a València per la qual cosa havia de considerar-se que la competència territorial correspon als jutjats de València. En el mateix sentit, ITS de 12 de gener de 2021 (rec. 166/2020).

Quan es demanda una entitat amb domicili a Espanya, la competència es fixa pel lloc d'aquest domicili. En aquest sentit poden citar-se les ITS de 7 de maig de 2019 (rec. 24/2019); de 25 de juny de 2019 (rec. 94/2019); de 9 de juliol de 2019 (rec. 100/201); de 18 de juny de 2019 (rec. 56/2019); i de 7 de maig de 2019 (rec. 16/2019). No serà aplicable, doncs, de conformitat amb la doctrina del TS, el fur corresponent al “lloc de producció d'efectes” quan l'entitat demandada o una de les entitats demandades té domicili a Espanya (*vid.* en aquest sentit ITS de 10 de març de 2020, rec. 318/2019; de 3 de març de 2020, rec. 344/2019).

La ITS de 19 de març de 2019 (rec. 23/2019) estudia els efectes del desistiment d'un dels demandats i l'ampliació de la demanda pel que fa a uns altres: “el demandant va actuar correctament en formular la reclamació inicial en el domicili d'un dels demandats, Renault España SA, situat a Valladolid. Després va desistir de la reclamació davant aquesta mercantil, mantenint la demanda contra Renault Trucks SAS, amb domicili a França, i ampliant la demanda davant Volvo Group Espanya SA, amb domicili a Madrid, però tal ampliació es va produir amb posterioritat a l'admissió de la demanda, i per tant va generar els efectes de la *perpetuatio legitimationis* establerta en l'article 412 LEC. En conseqüència, atès el que estableix la interlocutòria de data 26 de febrer de 2019, conflicte núm. 262/2018, la competència territorial vindrà determinada pel lloc de producció d'efectes, el qual s'identifica amb el de lloc de compra del vehicle, atès que en

aquest té lloc la repercussió del sobrepreu. En aquest cas no consta amb claredat el lloc de compra i no és admissible que Valladolid s'inhibeixi a Palma de Mallorca identificant el lloc en què es va materialitzar el perjudici que dona origen al litigi amb el domicili del demandant, que no és el fur aplicable. En conseqüència no estant provat el lloc de compra és procedent resoldre aquest conflicte de competència territorial a favor del Jutjat Mercantil de Valladolid, sense perjudici que aquest òrgan judicial faci les actuacions necessàries per comprovar la seva pròpia competència, incloent, si fos el cas, el fet de requerir a l'actor l'acreditació del lloc d'adquisició”.

6.11 Fur en matèria de patents i marques

Serà competent el tribunal que assenyali la legislació especial sobre aquesta matèria. (article 52.1.13è LEC). L'article 54 LEC atorga a aquest fur un caràcter imperatiu, excloent la possibilitat de submissió expressa o tàcita.

La complexitat de la matèria va portar el legislador de 2000 a renunciar al seu afany codificador, remetent la regulació del fur a la legislació especial. En aquest punt ha de tenir-se present l'article 118 de la Llei 24/2015, de 24 de juliol, de patents, i en el seu desenvolupament, l'Acord del CGPJ de 18 d'octubre de 2018 pel qual s'atribueix en exclusiva el coneixement dels assumptes civils que puguin sorgir a l'empara de la Llei 24/2015, de 24 de juliol, de patents, de la Llei 17/2001, de 7 de desembre, de marques, i de la Llei 20/2003, de 7 de juliol, de protecció jurídica del disseny industrial, a diversos jutjats mercantils (BOE de 14 de novembre de 2018).

En aquesta matèria i, en particular, en la d'obtenció de protecció d'obtencions vegetals pot consultar-se la ITS de 22 de gener de 2019 (rec. 196/2018).

La raó de ser de la indisponibilitat d'aquest fur radica en la complexitat de la matèria, que s'ha considerat que requereix una hiperespecialització més enllà de la que es predica dels jutjats mercantils.

6.12 Fur de les accions sobre clàusules de condicions generals de la contractació

En els processos en què s'exercitin accions perquè es declari la no incorporació al contracte o la nul·litat de les clàusules de condicions generals de la contractació, serà competent el tribunal del domicili del demandant. (article 52.1.14è, incís primer, LEC).

La LEC deroga i substitueix els furs que conté l'article 15 de la Llei 7/1998, de 13 d'abril, *sobre condicions generals de la contractació*.

Aquest fur s'inspira en la protecció del consumidor, com a part més feble en la relació contractual, fonament que ha d'inspirar la seva exegesi.

És un fur imperatiu (ITS de 21 de febrer de 2018, rec. 224/2017).

La ITS de 22 de gener de 2019 (rec. 232/2018) declara en relació amb una demanda de judici ordinari en què s'exercita l'acció individual de nul·litat de condicions generals de contractació davant una entitat bancària que “en aplicació de la regla 14a de l'article 52.1 LEC, i de conformitat amb l'Acord de 25 de maig de 2017, de la Comissió Permanent del Consell General del Poder Judicial, que atribueix a determinats jutjats, amb competència territorial indicada per a cadascun dels casos, perquè de manera exclusiva i no excloent coneguin de la matèria relativa a les condicions generals incloses en contractes de finançament amb garanties reals immobiliàries el prestatari de les quals sigui una persona física, és procedent declarar la competència territorial del Jutjat de Primera Instància núm. 2 bis de Santander, ja que en la demanda el demandant va indicar que el seu domicili es trobava en la localitat de Castro Urdiales”.

S'aplica a una acció individual de nul·litat de condicions generals de contractació (clàusula de venciment anticipat), davant una entitat bancària (ITS de 21 de febrer de 2018, rec. 224/2017).

En relació amb un judici verbal sobre reclamació de quantitat, consistent en la devolució de despeses hipotecàries, el TS declara que tant si es considera

aplicable el fur competencial de l'article 52.1.14.a LEC, com si es considera que ens trobem davant una acció exercitada per consumidors, són aplicables els furs competencials que estableix l'article 52.3 LEC, que preveu que el demandant consumidor pot demandar davant el jutjat del seu domicili (ITS de 17 de juliol de 2018, rec. 125/2018).

Aplicant aquest fur, la ITS de 27 de maig de 2015 (rec. 14/2015) declara que sent única demandant una associació de consumidors amb domicili a la província de Barcelona, ciutat on es va presentar la demanda, exercitada l'acció de nul·litat de clàusules de condicions generals de contractació, no escau sinó declarar la competència del Jutjat Mercantil núm. 4 de Barcelona, però a la mateixa conclusió s'arriba si entenem que l'acció és de cessació, perquè la part demandada és una entitat de crèdit amb establiment obert a Barcelona, d'acord amb el citat article 52.14è LEC.

La ITS de 29 d'octubre de 2008 (rec. 125/2008) declara que "l'article 52.1.14è de la Llei d'enjudiciament civil conté una norma sobre atribució de competència territorial, que és de caràcter imperatiu". Aquesta resolució conclou que no és aplicable aquest fur ja que "no es pot entendre que es tracti de demanda formulada amb aquesta finalitat ja que no consta que la clàusula de la qual es pretén la nul·litat constitueixi una estipulació integrada en les anomenades condicions generals de la contractació".

Per a la ITS d'1 d'abril de 2004 (rec. 8/2004) "no és aplicable la regla especial del núm. 14è de l'article 52.1, ja que en la demanda no s'exercita acció per a la declaració de la no incorporació al contracte o nul·litat de les condicions generals de la contractació [...] sinó una acció de nul·litat de tot el contracte per dol, error i falta d'informació precontractual".

En un supòsit en què s'exercita la declaració de nul·litat de determinades condicions generals per considerar-les abusives tractant-se d'accions individuals exercitades per uns consumidors, es considera aplicable la regla competencial de l'article 52.3 —fur del consumidor— (ITS de 25 d'octubre de 2017, rec. 106/2017).

De conformitat amb l'article 52.1.14è, incís segon, LEC sobre aquesta mateixa matèria, quan s'exercitin les accions declarativa, de cessació o de retractació, serà competent el tribunal del lloc on el demandat tingui el seu establiment i, a falta d'aquest, el del seu domicili; i si el demandat no té domicili en el territori espanyol, el del lloc en què s'hagi realitzat l'adhesió.

6.13 Fur de les terceries de domini o de millor dret

Quan s'interposin en relació amb un procediment administratiu de constrenyiment, serà competent el tribunal del domicili de l'òrgan que va acordar l'embargament, sense perjudici de les especialitats previstes per a les administracions públiques en matèria de competència territorial (article 52.1.15è LEC).

El fur es fonamenta en la peculiaritat derivada de la intervenció d'un òrgan públic en l'embargament i ha de cohonestar-se amb les previsions de l'article 15 de la Llei 52/1997, de 27 de novembre, d'assistència jurídica a l'Estat i institucions públiques (vid. supra epígraf 5.2).

Interpreta aquesta disposició la ITS de 27 d'abril de 2004 (rec. 13/2004) que declara que “en aquest cas s'ha exercitat acció de tercera de domini respecte a un procediment de constrenyiment instat per l'Ajuntament de Sanlúcar de Barrameda. [...] En conseqüència, no es tracta d'acció real sobre bé immoble, el fur competencial de la qual preveu l'article 52.1.1; sinó acció per a aixecament d'un embargament, el fur de la qual és l'indicat en la norma transcrita (article 52.1.15è)”.

6.14 Fur de les accions derivades del contracte d'agència

La disposició addicional de la Llei 12/1992, de 27 de maig, sobre contracte d'agència (d'ara endavant LCA), determina que “la competència per al coneixement de les accions derivades del contracte d'agència correspondrà al jutge del domicili de l'agent, sent nul qualsevol pacte en contrari”; i l'article 3.1

LCA estableix que: “en defecte de llei que els sigui expressament aplicable, les diferents modalitats del contracte d'agència, sigui quina sigui la seva denominació, es regiran pel que disposa la present Llei, els preceptes de la qual tenen caràcter imperatiu tret que en ells es disposi expressament una altra cosa”.

S'aplica aquest fur com a imperatiu (ITS de 14 de febrer de 2018, rec. 215/2017).

Opera aquest fur respecte a una reclamació de quantitat per raó del contracte d'agència (ITS de 4 de febrer de 2020, rec. 319/2019) i respecte a una reclamació d'indemnització per clientela derivada de contracte d'agència (ITS de 13 de setembre de 2017, rec. 109/2017).

També s'aplicarà aquest fur de la LCA en relació amb la sol·licitud de diligències preliminars formulada a l'empara de l'article 256.1.2n LEC, en què es demana que la demandada porti una sèrie de documents a causa de l'extinció del contracte d'agència que vinculava les parts, en relació amb la remissió que el número 9è de l'apartat 1 de l'article 256 LEC fa a les lleis especials (ITS de 26 de març de 2019, rec. 15/2019; de 10 de desembre de 2019, rec. 299/2019; i 17 de juny de 2015, rec. 88/2015).

6.15 Fur de les accions en matèria d'assegurances

Serà competent el tribunal del domicili de l'assegurat o el que correspongui de conformitat amb les normes dels articles 50 i 51, a elecció del demandant (article 52.2 LEC).

L'article 24 de la Llei 50/1980, de 8 d'octubre, de contracte d'assegurança, no derogat expressament per la LEC, disposa que serà jutge competent per al coneixement de les accions derivades del contracte d'assegurança el del domicili de l'assegurat, sent nul qualsevol pacte en contrari.

El fonament del fur radica en la protecció de l'assegurada com a part més feble de la relació contractual.

En les accions de l'assegurat contra l'asseguradora regeix el fur del domicili d'aquest per aplicació del que disposa l'article 24 LCA i “per aplicació de l'article 52.2 LEC referida als litigis en matèria d'assegurances que estableix el mateix fur” (ITS de 9 d'octubre de 2018, rec. 182/2018).

El fur s'aplica en els supòsits en què la demanda la formula el mateix assegurat contra la seva companyia d'assegurances o aquesta reclama contra ell, és a dir, litigis on el conflicte es basa en la relació directa i immediata entre assegurat i assegurador (vid. ITS de 18 de juny de 2019, rec. 140/2019).

Per això, no s'aplica per exemple a l'acció directa de l'article 76 LEC d'un perjudicat contra una companyia d'assegurances, per exigir-li el compliment de l'obligació d'indemnitzar pel dany causat per la seva assegurada per mala praxi mèdica (ITS d'1 de febrer de 2017, rec. 1099/2016).

S'aplica aquest fur especial en relació amb una demanda de judici ordinari en què s'exercita una pretensió de condemna dinerària amb fonament en la subscripció d'una pòlissa d'assegurança de vida col·lectiu (ITS de 3 de març de 2020, rec. 324/2019).

En una demanda de judici ordinari que té per objecte una acció de reclamació de quantitat del prenedor i assegurat contra la seva companyia d'assegurances, sobre la base de la pòlissa d'assegurances subscrita entre les parts, el TS considera que ens trobem en l'exercici d'una acció derivada del contracte d'assegurança, per la qual cosa resulta aplicable el fur imperatiu previst en l'indicat article 52.2 LEC, i és procedent declarar la competència territorial del jutjat corresponent al fur del domicili del demandant assegurat en ser el fur escollit per aquesta part en presentar la demanda (ITS de 25 de febrer de 2020, rec. 329/2019).

Quan a través d'un judici verbal s'exercita l'acció de repetició entre companyies asseguradores quedarà subjecta al fur general de les persones jurídiques, el qual regeix amb caràcter imperatiu en l'àmbit del judici verbal. El demandant podia optar per presentar la demanda en el jutjat del lloc del domicili social de la

demandada o en el jutjat del lloc en què es va produir el sinistre i va néixer, en conseqüència, la relació jurídica entre les parts, sempre que l'entitat demandada tingues establiment obert al públic (ITS de 17 de març de 2020, rec. 321/2019; i de 28 de gener de 2020, rec. 346/2019).

Són freqüents les accions d'asseguradores contra companyies elèctriques per subrogació de les quantitats abonades a l'assegurat per danys causats per decisions en el subministrament elèctric: la solució és la de considerar aplicable el fur general del domicili de les persones jurídiques (ITS de 6 d'octubre de 2020, rec. 140/2020; de 14 de gener de 2020, rec. 280/2019). En aquests casos el demandant pot optar per demandar en el partit judicial en què es produeix l'error en el subministrament i els danys si la companyia elèctrica té allà sucursal (ITS de 27 d'octubre de 2020, rec. 183/2020). En aquest sentit, la ITS de 18 de desembre de 2019 (rec. 286/2019) declara que “a la vista de l'acció exercitada-acció de repetició, ex article 43 LCA, dirigida davant l'entitat presumptament responsable d'uns danys prèviament abonats a l'assegurat-, el jutjat competent serà el de Primera Instància núm. 13 de Madrid, en tractar-se del fur escollit per l'actor i estar previst en l'article 51 LEC, atès que la relació jurídica a què es refereix el litigi ha sorgit en aquesta localitat i el demandat, segons s'indica en la demanda, té establiment obert al públic”.

Quan qui exercita l'acció és el beneficiari designat en la pòlissa i no l'assegurat no és aplicable el fur especial, havent d'atenir-se al que disposen els articles 51, 55 i 56 LEC (ITS de 25 de març de 2004, rec. 12/2004).

Davant una demanda de judici ordinari en reclamació de quantitat pels danys causats en l'execució d'una obra dirigida contra l'enginyer responsable, l'empresa constructora i les seves respectives companyies asseguradores no és procedent aplicar aquest fur especial ja que l'acció directa que concedeix l'article 76 LCA al perjudicat davant l'assegurador en matèria de responsabilitat civil no es deriva del contracte d'assegurança (ITS de 17 de juny de 2003, rec. 2/2003).

S'aplica a una acció de reclamació de quantitat d'un assegurat contra la seva asseguradora en no fer-se aquest càrrec de la reparació d'un sinistre esdevingut

en el vehicle del demandant i assegurat per la companyia (ITS de 12 de març de 2019, rec. 36/2019).

L'assegurat pot optar per presentar la demanda en el jutjat corresponent al partit on l'asseguradora té establiment obert al públic i en què va néixer la relació jurídica. Es considera com a tal el lloc en què es va gestionar tant l'alta com la baixa de la pòlissa d'assegurança (ITS de 7 de maig de 2019, rec. 84/2019).

6.16 Fur de les accions en matèria de vendes a terminis de béns mobles corporals i contractes destinats al seu finançament

Serà competent el tribunal del domicili del comprador o prestatari o el que correspongui de conformitat amb les normes dels articles 50 i 51 LEC, a elecció del demandant (article 52.2 LEC).

Aquest fur, que substitueix els establerts per la Llei 28/1998, de 13 de juliol, de venda a terminis de béns mobles , tracta novament de donar protecció a la part més feble d'aquesta relació contractual.

Aplica aquest fur imperatiu a un contracte de finançament de venda a termini de bé moble la ITS de 24 de setembre de 2013 (rec. 108/2013).

Presentada demanda de judici ordinari en exercici d'acció de reclamació de principal i interessos derivats d'un contracte de préstec de finançament a comprador de béns mobles, la competència territorial ve determinada pel que disposa l'article 52.2 LEC, precepte que estableix com a fur de naturalesa imperativa el domicili del prestatari (ITS d'11 de febrer de 2020, rec. 343/2019; de 14 de setembre de 2010, rec. 304/2010; i 15 de juny de 2010, rec. 160/210).

6.17 Fur de les accions en matèria de contractes de prestació de serveis o relatius a béns mobles la celebració dels quals hagi estat precedida d'oferta pública

Serà competent el tribunal del domicili de qui hagués acceptat l'oferta,

respectivament, o el que correspongui de conformitat amb les normes dels articles 50 i 51 LEC, a elecció del demandant (article 52.2 LEC). És un fur imperatiu.

Després de la reforma operada en l'article 52.2 LEC per la Llei 42/2015, de 5 d'octubre, el fur competencial ja no és únic i referit exclusivament al domicili del comprador o subscriptor d'accions, sinó també, a elecció seva, al domicili de l'entitat demandada, atesa la remissió que en la nova redacció d'aquest article es fa als articles 50 i 51 LEC, reguladors dels furs generals de competència territorial.

La finalitat del fur que conté l'article 52.2 LEC —i aquest criteri teleològic ha d'utilitzar-se per resoldre dubtes hermenèutics— és la d'impedir privilegis processals per a les empreses dedicades a la contractació en massa o per vies o mitjans que la situen en una posició inicialment més avantatjosa que la de l'acceptant de les seves ofertes.

A més, la realitat social mostra una pràctica generalitzada de serveis per via telefònica o telemàtica en què el consumidor sol estar perfectament localitzat, mentre que l'exacta localització de la companyia amb què contracta, o dels empleats que ho fan en nom seu, resulta extremadament difícil. En aquest context, seguir un altre criteri podria minvar el dret a la tutela judicial efectiva del consumidor demandant (ITS de 21 de maig de 2013, rec. 63/2013).

L'article 52.2 LEC no distingeix entre particulars o no. No indica expressament quin és l'àmbit subjectiu d'aplicació, això és, consumidor o empresari, ni exclou als acceptants no consumidors (ITS de 9 de juliol de 2019, rec. 71/2019; i de 24 de setembre de 2019, rec. 182/2019).

Aquest fur és aplicable també als contractes de compravenda entre particulars precedits d'oferta pública a través d'internet. En aquest sentit, la ITS Ple de 17 de setembre de 2018 (rec. 48/2018) declara que la compra de la màquina de fotos va ser precedida d'oferta pública feta a Internet i l'acció exercitada està subjecta al fur territorial imperatiu de l'article 52.2 de la Llei d'enjudiciament civil,

que atribueix la competència territorial als jutjats corresponents del domicili de qui va acceptar l'oferta. Igualment, la ITS de 3 de desembre de 2019 (rec. 55/2019) en un supòsit derivat de la compra d'un rellotge a través d'Ebay, considera que en tant va ser precedida d'oferta pública feta a internet està subjecta al fur territorial imperatiu de l'article 52.2 LEC, que atribueix la competència territorial als jutjats corresponents del domicili de qui va acceptar l'oferta. En la mateixa línia, la ITS de 24 de novembre de 2020 (rec. 109/2020) en una venda entre particulars a través del portal Wallapop.

La ITS de 24 de setembre de 2019 (rec. 182/2019) aplica aquest fur en una acció de resolució de contracte de compravenda celebrat per Internet entre particulars pel qual es venia un visor que presentava defectes i a què li faltava alguna peça, per la qual cosa el comprador reclamava la devolució del preu pagat. La compra del producte va ser precedida d'oferta pública feta a Internet (en concret a través de Facebook) i l'acció exercitada està subjecta al fur territorial imperatiu de l'article 52.2 LEC, que atribueix la competència territorial als jutjats corresponents del domicili de qui va acceptar l'oferta.

La ITS de 24 de setembre de 2019 (rec. 144/2019) analitza un conflicte negatiu de competència territorial pel que fa a una demanda de judici verbal que té per objecte una acció d'indemnització de danys i perjudicis, com a conseqüència de l'incompliment d'un contracte de prestació de serveis —viatge combinat—, concertat amb una empresa a través d'internet. Com que el viatge combinat es va concertar després de l'oferta rebuda a través d'internet, és aplicable la regla de competència prevista en l'article 52.2 LEC, localitat on tenen el seu domicili els demandants i pel qual van optar en presentar la demanda. El TS declara que a la mateixa conclusió s'arribaria per aplicació del denominat fur del consumidor previst en l'article 52.3 LEC.

En relació amb un judici ordinari en què s'exercita una acció relativa a la subscripció d'accions d'un banc, resulta d'aplicació el fur competencial imperatiu previst en l'article 52.2 LEC referida als contractes relatius a béns mobles la celebració dels quals hagués estat precedida d'una oferta pública. Per això, per aplicació del ventall de furs competencials previst en l'actual article 52.2 LEC, en

relació amb l'article 10 LSC, els subscriptors poden demandar aquesta entitat bé davant els tribunals del seu domicili, bé davant els tribunals del lloc on es va fer la subscripció pública d'accions, si l'adquisició es va produir en un partit diferent al del seu domicili, bé en el domicili de l'entitat bancària (ITS de 16 de juliol de 2019, rec. 112/2019).

6.18 Fur residual de les accions individuals de consumidors o usuaris

6.18.1 Idees generals

Serà competent, a elecció del consumidor o usuari, el tribunal del seu domicili o el tribunal corresponent de conformitat amb els articles 50 i 51 LEC (article 52.3).

També ha de tenir-se present l'article 54.2 LEC, que disposa que “no serà vàlida la submissió expressa continguda en contractes d'adhesió o que continguin condicions generals imposades per una de les parts, o que s'hagin celebrat amb consumidors o usuaris”

La pauta interpretativa general que ha mantingut el TS és la que en els supòsits d'accions promogudes per consumidors o usuaris ha de prevaler el fur imperatiu del jutjat del domicili del consumidor, per considerar que aquesta interpretació és la més afavoridora per a aquest, de conformitat amb la Directiva 93/13/CEE del Consell, de 5 d'abril de 1993 (*vid.* ITS de 22 de gener de 2019, rec. 221/2018).

La Circular 2/2018, sobre noves directrius en matèria de protecció jurídica dels drets dels consumidors i usuaris, dedica el seu epígraf 3.1 a l'estudi del fur especial del consumidor, al contingut del qual cal ara remetre's.

No obstant això, és necessari incorporar les pautes més recents. Així, s'ha aplicat el fur del consumidor de l'article 52.3, a la nul·litat de contractes de consumidors (ITS de 4 de febrer de 2020, rec. 199/2019); a la reclamació per la venda d'un mòbil defectuós (ITS de 3 de març de 2020, rec. 21/2020); a la reclamació del prestatari (persona física) contra el prestador —entitat mercantil— (ITS de 10 de desembre de 2019, rec. 257/2019); a la reclamació del comprador d'un vehicle

de segona mà a una empresa (ITS de 25 de juny de 2019, rec. 106/2019); a l'acció de condemna dinerària en reclamació de la fiança dipositada amb motiu d'un contracte d'arrendament d'un vehicle (ITS de 2 d'abril de 2019, rec. 242/2018); a una demanda de judici verbal sobre una acció de condemna dinerària sobre la base d'un contracte d'un tractament odontològic, exercitada per un consumidor (ITS de 3 de desembre de 2019, rec. 195/2019). S'ha aplicat igualment a una demanda de judici ordinari en què s'exercita una acció de nul·litat i subsidiària resolució d'un contracte d'aprofitament per torns de béns immobles entre un particular i una empresa (ITS de 28 de gener de 2020, rec. 294/2019; i de 5 de febrer de 2019, rec. 216/2018). S'ha aplicat a una acció de reclamació de quantitat per existència de vicis ocults després de la reparació d'un automòbil (ITS de 3 de desembre de 2019, rec. 103/2019) i a una demanda de judici ordinari en exercici d'acció de reclamació de quantitat amb origen en un contracte de compravenda d'una embarcació (ITS de 7 de maig de 2019, rec. 64/2019).

També s'aplica el fur dels consumidors a reclamacions sobre un contracte de prestació de serveis de telefonia mòbil, encara que pugui ser dubtós el factor de l'oferta pública precedent al contracte (ITS de 17 de setembre de 2013, rec. 124/2013) i a una acció reclamació de quantitat amb motiu de l'incompliment d'un contracte de prestació de serveis d'ensenyament (ITS de 8 d'octubre de 2019, rec. 111/2019).

De la mateixa manera, s'aplica a un judici verbal que té per objecte la reclamació com a conseqüència de l'incompliment per la demandada de les condicions pactades en el viatge contractat amb ella via internet (ITS de 17 de desembre de 2019, rec. 279/2019), a una demanda de judici verbal per les deficiències d'un reportatge fotogràfic (ITS de 7 de maig de 2019, rec. 21/2019) i a una demanda de judici verbal contra l'agència de viatges i la companyia asseguradora en haver-se cancel·lat el viatge contractat a causa de força major (ITS d'11 de juny de 2019, rec. 126/2019).

En aquesta última resolució es posa de manifest l'exegesi que el TS fa d'aquest fur, necessàriament orientada a la protecció del consumidor: la demanda es

presenta a Madrid, jutjat que no tenia competència ja que el demandant tenia domicili a Fuenlabrada. Madrid es va inhibir a Palma, per tenir allà el seu domicili el demandat. El TS considera que Madrid “es va inhibir indegudament a favor dels jutjats de Palma ja que [...] mai no va ser voluntat del consumidor optar pel domicili del demandat segons el que disposa l'article 52.3, en relació amb l'article 51.1 ambdós LEC, sinó optar pel domicili més proper al seu domicili. En conseqüència, el que és procedent és tornar les actuacions al jutjat de Madrid perquè, si escau, s'inhibeixi correctament a favor dels jutjats de Fuenlabrada”.

S'aplica el fur del domicili de l'associació de consumidors que acciona a favor d'un dels seus associats (ITS de 8 de novembre de 2017, rec. 117/2017).

La ITS de 15 de setembre de 2020 (rec. 126/2020) aplica el fur del domicili del consumidor a un supòsit en què se substancia una demanda de judici verbal contra una empresa d'apostes en reclamació de 1.400 euros, quantitat que deriva de l'impagament d'una aposta de què és responsable la demandada, la qual presta un servei al consumidor que juga en l'encert de resultats de futbol, realitzat tot per via electrònica.

Tanmateix, no s'aplica el fur dels consumidors a una demanda de judici ordinari en què s'exercita una acció de reclamació de quantitat per responsabilitat civil en reclamació per les lesions causades en la demandant després d'una caiguda en un supermercat de la demandada (ITS de 28 de maig de 2019, rec. 101/2019).

Un supòsit singular és el que es produeix quan s'entaula una acció de condemna pecuniària derivada del pagament efectuat per error a una companyia telefònica demandada, quan que aquesta es nega a retornar. Es pretenia pagar a una companyia i es fa el pagament per error a una altra. La ITS de 12 de març de 2019 (rec. 269/2018) opta per no aplicar el fur del consumidor: per al TS en aquesta resolució “no ens trobem davant una reclamació d'un consumidor o usuari, ja que la mateixa demandant afirma no ser client de [...] ni deure-li cap quantitat, sinó simplement haver fet un ingrés a favor seu de forma errònia, com podria haver-ho fet a favor d'un particular; en conseqüència, regeix el fur establert en l'article 51 LEC per a les persones jurídiques”. La ITS de 12 de febrer

de 2019 (rec. 261/2018) opta per la solució contrària: aplica el fur del consumidor i considera competent el jutjat del domicili del demandant. En tant que no es consolidi una altra solució, els i les fiscals seguiran aquesta última interpretació: es fa el pagament en consideració a un contracte de subministrament de serveis de telefonia, contracte que sens dubte integra una relació de consum; es fa aquest pagament, no a un altre particular —cas en el qual seria clar que no podrien aplicar-se els furs especials previstos per als consumidors—, sinó a una altra companyia prestadora de serveis de telefonia. La reclamació és quantitativament mínima i la seu de la demandada se situa en un punt geogràfic molt distant del domicili de la demandant. Això suposa que d'aplicar-se imperativament la norma general de demandar en el domicili del demandat, pràcticament s'impossibilitaria una reclamació que en essència s'adreça per un particular contra una companyia prestadora de serveis de telefonia per uns pagaments relacionats amb un contracte de consum; no preexisteix una relació contractual entre demandant i demandat, però després del pagament efectuat per error sorgeix un quasi contracte de cobrament d'allò indegut que, de conformitat amb l'article 1895 CC genera l'obligació de restitució i que en tant que vincula a qui pretenia satisfer un deute procedent d'un contracte de prestació de serveis de telefonia i a una empresa prestatària de tals serveis, ha de regir-se pel que fa a competència, analògicament per les regles tuitives de l'article 52.3 LEC.

En definitiva, si no s'apliquen les normes tuitives del consumidor, en aquest cas es vulneraria irremeiablement el dret a la tutela judicial efectiva del demandant per la qual cosa, fins i tot no tractant-se en puritat d'una relació de consum, concorre aquesta *eadem ratio decidendi* que justificaria l'aplicació analògica de l'article 52.3 LEC

6.18.2 Cessions de crèdit de consumidors a empreses mercantils

En relació amb les cessions d'un crèdit d'un consumidor a una companyia mercantil, el TS ha declarat que “en aquest cas no concorre el pressupòsit essencial per a l'aplicació de l'article 52.2 LEC, atès que l'entitat demandant, en tant que companyia mercantil amb ànim de lucre, no té la qualitat legal de

consumidora, de conformitat amb l'article 3 del TRLGCU. Sense que la condició de consumidor sigui transmissible, com si fos un annex del dret de crèdit, ja que s'és consumidor si es reuneixen els requisits legals per a això i no se n'és si no es compleixen. I una societat mercantil que opera en el seu àmbit de negoci, independentment de com hagi adquirit el seu títol de crèdit, no pot ser consumidora" (ITS de 5 de febrer de 2019, rec. 264/2018; i de 10 de juliol de 2018, rec. 130/2018).

6.18.3 Transport aeri

És aplicable el fur dels consumidors a les demandes derivades de la prestació defectuosa del contracte de transport aeri. El consumidor pot optar per demandar davant els tribunals del seu domicili, davant els tribunals del domicili del demandat o davant els tribunals del lloc de sortida com el d'arribada de l'avió, si el demandat hi té oficina o dependència estable i accessible als clients.

Tant el lloc de sortida com el d'arribada de l'avió han de ser considerats llocs de prestació principal dels serveis que són objecte d'un contracte de transport aeri (ITS de 18 de febrer de 2020, rec. 274/2019).

En aquesta mateixa línia la ITS de 25 de setembre de 2018 (rec. 105/2018) declara que "en les demandes en què se sol·licita compensació basada en l'incompliment del contracte de transport aeri i en el Reglament CE 261/2004, d'11 de febrer, es reconeix al demandant la possibilitat de triar entre el fur del lloc de partida o del lloc d'arribada de l'avió ja que tals furs electius han de ser considerats llocs de prestació principal dels serveis que són objecte d'un contracte de transport aeri". En el mateix sentit ITS de 19 de març de 2019 (rec. 43/2019), d'11 de desembre de 2018 (rec. 208/2018), de 12 de juliol de 2017 (rec. 104/2017) i de 8 de novembre de 2017 (rec. 162/2017).

En aquesta mateixa línia la ITS de 25 de setembre de 2018 (rec. 105/2018) declara que "en les demandes en què se sol·licita compensació basada en l'incompliment del contracte de transport aeri i en el Reglament CE 261/2004, d'11 de febrer, es reconeix al demandant la possibilitat de triar entre el fur del

lloc de partida o del lloc d'arribada de l'avió ja que tals furs electius han de ser considerats llocs de prestació principal dels serveis que són objecte d'un contracte de transport aeri". En el mateix sentit ITS de 19 de març de 2019 (rec. 43/2019), d'11 de desembre de 2018 (rec. 208/2018), de 12 de juliol de 2017 (rec. 104/2017) i de 8 de novembre de 2017 (rec. 162/2017).

Pel que fa al problema de si les dependències d'una companyia aèria en un aeroport poden considerar-se establiment obert al públic als efectes de l'article 51.1 LEC, el TS declara que "encara que la LEC no defineix què entén per establiment obert al públic, hem de considerar com a tal el lloc on es manifesta externament l'exercici d'una empresa o activitat mercantil (articles 3 i 85 CCo) [...] una oficina o dependència estable i accessible als clients, en què es puguin desenvolupar les relacions bàsiques del contracte de transport aeri (compravenda de passatges, anul·lació o canvi de passatges, formulació de reclamacions) constitueix establiment obert al públic, als efectes indicats de l'article 51.1 LEC". (ITS de 22 d'octubre de 2019, rec. 127/2019, i de 25 de setembre de 2018, rec. 105/2018).

S'ha de tenir present que no s'aplica el fur dels consumidors si l'usuari del transport cedeix les seves accions a entitats que es dediquen a aquest tipus de reclamacions.

En aquest sentit, es pot citar la ITS de 4 de març de 2015 (rec. 2/2015) en què es declara que "no concorren els pressupòsits necessaris per a l'aplicació del fur especial determinat en l'article 52.2 LEC, que desplaça el fur comú del domicili del demandat per a les persones jurídiques de l'article 51 LEC, ja que la demanda és promoguda per una entitat mercantil i no per un consumidor individual, encara que aquella ocupi la posició processal que li correspondria a la perjudicada i sense que consti o resulti acreditada l'adquisició telemàtica del bitllet".

En la mateixa línia, la ITS de 30 de maig de 2018 (rec. 47/2018) declara que "l'entitat demandant, com a companyia mercantil amb ànim de lucre, no té la qualitat legal de consumidora, de conformitat amb l'article 3 del TRLGCU. Sense

que la condició de consumidor sigui transmissible, com si fos un annex del dret de crèdit, ja que s'és consumidor si es reuneixen els requisits legals per a això i no se n'és si no es compleixen. I una societat mercantil que opera en el seu àmbit de negoci, independentment de com hagi adquirit el títol de crèdit, no pot ser consumidora".

6.18.4 Demandes de clients contra establiments hotelers

El TS aplica el fur del consumidor a l'acció del client derivada del contracte d'allotjament (ITS de 15 d'octubre de 2019, rec. 198/2019).

S'aplica igualment a una acció de responsabilitat contractual pels perjudicis derivats d'una intoxicació alimentària en un establiment hotel·ler, on estava allotjat el demandant i la seva família (ITS de 24 de setembre de 2019, rec. 150/2019).

S'aplica també a una demanda de judici verbal, en exercici d'acció de responsabilitat extracontractual pels perjudicis derivats d'una caiguda ocorreguda a la piscina d'un establiment hotel·ler encara que l'acció es fonamenti en els articles 1902 i 1903 (ITS de 15 d'octubre de 2019, rec. 198/2019).

6.19 Jurament de comptes

L'article 34.1 LEC estableix que quan un procurador hagi d'exigir del seu poderdant morós les quantitats que aquest li deu pels drets i despeses que hagi suplert per a l'assumpte, pot presentar davant el secretari judicial del lloc en què aquest radiqui un compte detallat i justificat, i manifestar que li són degudes i no satisfetes les quantitats que en resultin i reclami. Tenen el mateix dret que els procuradors els seus hereus respecte dels crèdits d'aquesta naturalesa que aquells els deixin. No és preceptiva la intervenció d'advocat ni procurador.

El coneixement del jurament de comptes de procurador correspon, per imperatiu de l'article 34.1 LEC, que és en realitat una norma de competència funcional, a l'òrgan judicial que conegui de l'assumpte principal en què s'originin els drets del

procurador reclamant (ITS d'11 d'octubre de 2017, rec. 147/2017, i 29 de novembre de 2017, rec. 171/2017).

La mateixa solució competencial s'ha de donar als honoraris de l'advocat (article 35 LEC).

El jurament de comptes és un procediment especial però no per raons d'interès públic —com ho són els processos especials del llibre IV de la LEC—, sinó perquè va dirigit exclusivament a fer efectius de manera immediata els crèdits derivats de l'actuació professional desenvolupada, de manera que encara que és possible una fase sumària d'al·legacions el que es pretén és aconseguir de forma ràpida el pagament o el despatx d'execució, segons es deriva de l'article 34 LEC, sense perjudicar la decisió definitiva de la controvèrsia que pugui suscitar-se entre el procurador i el seu poderdant sobre la relació contractual existent entre ambdós. En la sol·licitud que obre el procediment de jurament de comptes, en puritat, no s'exercita una acció declarativa o de condemna, ni una acció cautelar, ni executiva —encara que, després, el procediment pugui concloure amb una resolució que fixi la quantitat deguda i amb un despatx d'execució—, sinó una petició de pagament de les despeses de representació del client produïdes en un procés precedent, que —en sotmetre's al filtre de l'òrgan judicial— produeix una conseqüència que no tindria el requeriment de pagament efectuat de forma privada pel procurador, com és l'obtenció d'un títol d'execució. Conseqüència d'aquesta configuració del jurament de comptes, semblant en el que és substancial a un judici monitori però seguit en relació amb un procés precedent, és que la LEC atorga la competència a l'òrgan judicial on —segons estableix l'article 34 LEC— radiqui el procés en què s'ha desenvolupat l'actuació del procurador que dona lloc al jurament del compte, ja que és aquest òrgan judicial el que està en millor disposició de resoldre les incidències que poden suscitar-se sobre el compte reclamat, especialment les que se susciten en la fase d'oposició segons té en compte l'article 34.2.II LEC. (ITS de 14 de març de 2018, rec. 13/2018).

La competència territorial no correspon al jutjat o tribunal del domicili del poderdant (ITS de 7 de març de 2005, rec. 13/2005).

En cas que el poderdant hagi estat declarat en concurs, la competència per al procediment de jurament de comptes segueix sent de l'òrgan judicial on radiqui el procés en què s'ha desenvolupat l'actuació del procurador que dona lloc al jurament del compte, ja que és aquest òrgan judicial el que està en millor disposició de resoldre les incidències que poden suscitar-se sobre el compte reclamat, en especial les que se suscitin en la fase d'oposició segons té en compte l'article 34.2.II. Una qüestió diferent és que, fixada la quantitat que s'ha de pagar el procés d'execució que segueix a continuació es vegi afectat per la situació de concurs del poderdant, atès que l'article 8.3 de la Llei concursal confereix al jutge del concurs jurisdicció exclusiva i exclouent per a qualsevol execució davant de béns i drets de contingut patrimonial del concursat, sigui quin sigui l'òrgan que l'hagi ordenat (ITS d'1 de juliol de 2014, rec. 43/2014).

6.20 Justícia gratuïta

L'article 20.1 de la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta, disposa que els que siguin titulars d'un dret o d'un interès legítim poden impugnar les resolucions que, de manera definitiva, reconeixin, revoquin o deneguin el dret a l'assistència jurídica gratuïta i s'ha de fer per escrit [...] davant el secretari de la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta. Aquest ha de remetre l'escrit d'impugnació, juntament amb l'expedient corresponent a la resolució impugnada i una certificació d'aquesta, al jutjat o tribunal competent o al jutge degà per al repartiment, si el procediment no s'ha iniciat. S'ha d'entendre que es tracta d'un fur imperatiu.

Quan no s'ha iniciat encara el procediment s'ha de determinar en primer lloc a qui correspondria conèixer-lo, tenint en compte la naturalesa de l'acció que es pretén exercitar (veg. en aquest sentit ITS de 13 de novembre de 2018, rec. 198/2018).

Quan s'ha iniciat el procediment la competència correspon al jutjat davant el qual se segueixi. En aquest sentit la ITS d'1 de desembre de 2020 (rec. 190/2020) declara que "en la mesura que en aquest cas es pretenia obtenir el benefici de justícia gratuïta per a les diligències prèvies núm. [...] la competència

correspon al Jutjat de Violència sobre la Dona núm. 1 d'Algeciras que va conèixer d'aquest procediment".

6.21 Exequàtur

De conformitat amb l'article 52.1 de la Llei 29/2015, de 30 de juliol, de cooperació jurídica internacional en matèria civil, "la competència per conèixer de les sol·licituds d'exequàtur correspon als jutjats de primera instància del domicili de la part contra la qual se sol·licita el reconeixement o execució, o de la persona a qui es refereixen els efectes de la resolució judicial estrangera. Subsidiàriament, la competència territorial s'ha de determinar pel lloc d'execució o pel lloc en què la resolució hagi de produir els seus efectes, i és competent, en últim cas, el jutjat de primera instància davant el qual es presenti la demanda d'exequàtur".

L'apartat 4 disposa que l'òrgan jurisdiccional espanyol ha de controlar d'ofici la competència objectiva per conèixer d'aquests processos.

La norma té en compte un fur principal i dos furs subsidiaris (ITS de 25 de juny de 2019, 51/2019, i de 17 de juliol de 2018, rec. 121/2018).

En relació amb una sentència de divorci, el TS declara que "aquesta Sala, sota la vigència de l'article 955 LEC 1881 indicat ja s'havia pronunciat sobre la competència per al reconeixement de les sentències de divorci estrangeres [...] en el sentit de mantenir la competència del jutjat del domicili de la demandant com a persona a la qual es refereixen els efectes de sol·licitud de reconeixement de la sentència del seu divorci [...] El fur de competència territorial de l'article 955 de la LEC és electiu per a l'actor, i pot plantejar per tant la sol·licitud de reconeixement de la sentència de divorci davant el jutjat del domicili de l'altre cònjuge, davant el qual sol·licita el reconeixement, o del domicili de la persona a què es refereixen els efectes d'aquesta sol·licitud. Atès que es pretén el reconeixement d'una sentència dictada per un tribunal argentí en què es disposava el divorci de l'actora, els efectes d'aquesta resolució judicial han de recaure sobre qualsevol de les dues parts unides amb anterioritat per un vincle

matrimonial, per la qual cosa atès que la demanda es va presentar davant els jutjats del domicili de l'actora, en ús del fur electiu permès per l'article esmentat, ha de conèixer de la sol·licitud de reconeixement el jutjat davant el qual correctament es va plantejar la demanda d'exequàtur [...] Aquest criteri no ha de veure's alterat per la nova regulació continguda en l'article 52.1 de la Llei 29/2015, de 30 de juliol, que en termes similars fixa com a fur principal electiu el domicili de la persona a qui es refereixen els efectes de la resolució judicial estrangera de manera que tractant-se d'una sentència de divorci que produeix efectes a qualsevol de les dues parts unides amb anterioritat per un vincle matrimonial, resulta competent el jutjat corresponent al domicili a Espanya de la demandant per conèixer de la sol·licitud de reconeixement de la sentència que declara el seu divorci "la doctrina d'aquesta sala manté que la sentència de divorci produeix efectes per a ambdós excònjuges, per la qual cosa és possible presentar la demanda d'exequàtur al lloc on el sol·licitant tingui el seu domicili o residència a Espanya en el moment de presentació de la demanda". No és necessari entrar en els furs subsidiaris que recull l'esmentat article 52.1 de la Llei 29/2015, que en últim cas fixa a més la competència del jutjat de primera instància davant el qual es presenti la demanda d'exequàtur (ITS de 17 de juliol de 2018, rec. 121/2018, i d'1 de març de 2017, rec. 12/2017).

Per tant, en aquests casos la sol·licitud d'exequàtur de sentència de divorci es pot presentar tant al lloc de domicili del demandant com al del demandat (veg. ITS de 25 de maig de 2016, rec. 408/2016).

En un supòsit en què ni demandant ni demandat tenen domicili a Espanya i es pretén el reconeixement d'una sentència de divorci s'opta per considerar competents els jutjats de Madrid, perquè constitueixen en definitiva la pretensió d'aconseguir la seva inscripció en el Registre Civil Central (ITS de 21 de gener de 2020, rec. 255/2019; de 2 d'abril de 2019, rec. 35/2019; i de 17 de juliol de 2018, rec. 121/2018).

7. Qüestions de procediment

7.1 Moment processal per plantejar d'ofici la competència

En principi, només pot examinar-se la competència territorial immediatament després de presentada la demanda (ITS de 20 de març de 2018, rec. 198/2017). S'ha d'establir una matisació: el control d'ofici de la competència territorial durant la fase declarativa dels judicis ordinari i verbal té el seu límit, respectivament, en l'acte de l'audiència prèvia i en l'acte de la vista (ITS de 17 de gener de 2018, rec. 201/2017; de 24 de gener de 2018, rec. 190/2017, i de 7 de febrer de 2018, rec. 207/2017).

Aquesta doctrina ha estat matisada en relació amb el judici verbal: "en consideració a la possibilitat que legalment es reconeix de no celebrar la vista després de la Llei 42/2015, cal matisar aquesta doctrina en el sentit que en el judici verbal, i en cas que finalment les parts no sol·licitin la celebració de la vista, el límit temporal per a l'examen d'ofici de la competència territorial és el moment en què les actuacions passen al jutge a fi que, d'acord amb la redacció actual de l'article 438 LEC, resolgui si escau la celebració de la vista o dictar sentència, de manera que si considera que no és territorialment competent decideixi per mitjà d'interlocutòria, prèvia audiència de les parts, sobre aquesta falta de competència territorial" (ITS Ple de 20 de març de 2018, rec. 198/2017).

Per al plantejament d'una qüestió de competència territorial negativa és procedent dictar una resolució judicial en forma d'interlocutòria i no una provisió (ITS de 22 d'octubre de 2019, rec. 183/2019).

7.2 Especialitats quan concorren diversos furs

Són nombrosos els supòsits en què la LEC estableix un fur imperatiu però de caràcter alternatiu, i atorga al demandant la facultat de triar entre diverses possibilitats.

L'article 58 LEC, pel que fa a l'apreciació d'ofici de la competència territorial, declara que si són aplicables furs electius cal atènyer-se al que manifesti el demandant, després del requeriment que se li ha d'adreçar a aquests efectes. Quan el jutjat davant el qual s'ha presentat la demanda no és competent però

concorren diversos furs alternatius, la tramitació processalment correcta és la de —abans de disposar la inhibició a favor d'un o altre— requerir el demandant perquè manifesti quin dels furs alternatius prefereix. Si s'omet aquest tràmit, es priva el demandant d'una facultat que expressament li reconeix el nostre ordenament processal.

En aquest sentit es pronuncien les ITS de 16 de febrer de 2021 (rec. 185/2020), de 21 de gener de 2020 (rec. 194/2019), de 14 de maig de 2019 (rec. 77/2019), i de 9 de juliol de 2014 (rec. 80/2014).

En aquests casos, doncs, quan se'ls doni trasllat per informar, les i els fiscals han de sol·licitar que el jutjat, abans de disposar la inhibició, requereixi el demandant perquè manifesti quin dels furs electius és de la seva preferència, i després d'aquest requeriment adoptar la resolució corresponent.

7.3 Canvi de domicili: *perpetuatio iurisdictionis*

Són molt freqüents les qüestions de competència que es plantegen com a conseqüència que essent el fur imperatiu aplicable el del domicili del demandat (per exemple, en els judicis verbals) en el moment de la citació a termini es té coneixement d'un nou domicili d'aquest en un partit judicial diferent.

El principi general que regeix la matèria és el següent: l'article 410 LEC declara que la litispendència, amb tots els efectes processals, es produeix des del moment en què la demanda és admesa. Les alteracions que sorgeixin una vegada iniciat el procés pel que fa al domicili de les parts no actuen modificant la jurisdicció ni la competència, que s'hauran de determinar segons el que s'acrediti en el moment inicial de la litispendència, de conformitat amb l'article 411 LEC (veg. ITS de 13 de gener de 2016, rec. 168/2015, i d'11 de novembre de 2003, rec. 32/2003).

La necessitat de dotar de sentit la perpetuació de la jurisdicció com a regla general (article 411 LEC) suposa que, independentment que pugui controlar-se d'ofici la competència territorial fixada per normes imperatives, la mera

localització del demandat en un lloc diferent del domicili indicat en la demanda no justifica, sense més, que l'òrgan que inicialment va declarar la seva competència s'inhibeixi a favor dels òrgans d'aquesta altra demarcació, ja que perquè resulti competent un jutjat diferent d'aquell que va conèixer de la petició inicial és necessari acreditar que el domicili actual conegut per fets sobrevinguts ja era el real o efectiu en el moment en què es va presentar la demanda, de manera que si no s'acredita tal circumstància o si resulta provat que l'alteració es va produir amb posterioritat, el jutjat que va conèixer inicialment perpetuaria la seva jurisdicció per aplicació de l'article 411 LEC esmentat, encara que la citació a termini o la citació hagin de practicar-se en el nou domicili acudint a l'auxili judicial (veg. ITS de 25 de juny de 2019, rec. 99/2019; de 26 de febrer de 2019, rec. 255/2018; i de 2 de juliol de 2019, rec. 62/2019).

Sintetitzant encara més pot dir-se que perquè resulti competent un jutjat diferent d'aquell en què es va presentar la demanda és necessari acreditar que el nou domicili conegut ja era el real en el moment en què es va presentar (ITS de 10 de març de 2020, rec. 233/2019; i de 22 de febrer de 2017, rec. 10/2017). El dubte es resol a favor de la competència del jutjat que va conèixer en primer lloc.

L'acreditació del nou domicili requereix constància documental (ITS de 16 de novembre de 2016, rec.1037/2016). A l'efecte de donar per provat el canvi de domicili amb anterioritat a la presentació de la demanda, es considera prova suficient la informació aportada pel Punt Neutre Judicial, acreditativa del domicili actualitzat amb data anterior a la presentació de la demanda (ITS de 18 de febrer de 2020, rec. 284/2019).

En la ITS de 14 de gener de 2020 (rec. 310/2019) es raona de la manera següent: "en aquest cas es va designar en la demanda un domicili de Barcelona i en la consulta de les bases del Punt Neutre Judicial efectuada pels dos jutjats en conflicte van aparèixer, a més del designat, dos domicilis més a Barcelona i un a Ronda, tanmateix, pel que fa a aquest últim, no hi figura la data d'alta; sí que hi figura, per contra, que en un dels domicilis de Barcelona es va produir l'alta de la demandada per canvi de residència el dia 11 d'agost de 2016 [...]

resulta que en aquest cas no ha quedat acreditat que el domicili de Ronda fos el real i efectiu de la demandada en el moment de presentar la demanda, de manera que és procedent resoldre el conflicte en el sentit de declarar la competència del Jutjat de Primera Instància núm. 37 de Barcelona".

En aquesta mateixa línia, la ITS de 18 de febrer de 2020 (rec. 284/2019) raona així: "aquest conflicte negatiu de competència territorial s'ha de resoldre declarant la competència del Jutjat de Primera Instància núm. 2 de Fuengirola. Per arribar a aquesta conclusió, es té en compte que conforme a l'esbrinament domiciliari practicat, a instància del jutjat de Sant Sebastià, consta que la demandada estava domiciliada a Fuengirola abans de presentar-se la demanda, ja que la informació aportada per l'Agència Tributària, acreditativa del domicili, consta actualitzada el mes de desembre de 2018 i la demanda va ser presentada el mes de febrer de 2019. A més, aquesta dada coincideix amb la diligència negativa de citació a termini estesa pel funcionari del cos d'auxili d'Oiarzum, en què s'afirma que la demandada no ha estat empadronada en aquesta localitat".

La diligència telefònica del lletrat de l'Administració de justícia no acredita que el domicili facilitat pel demandat el tingués quan es va presentar la demanda (ITS de 5 de febrer de 2019, rec. 181/2018).

Una qüestió diferent de si s'ha acreditat el canvi de domicili abans de la presentació de la demanda és el supòsit analitzat en la ITS de 22 d'octubre de 2019 (rec. 183/2019): "no estem davant un canvi de domicili, sinó davant el fet que no hi ha cap dada que permeti considerar que el domicili del demandat en el moment de presentar fos el que s'hi indica. Per això, entenem que el domicili esbrinat posteriorment és el real o efectiu del demandat en el moment de presentació de la demanda".

De la mateixa manera, quan sigui aplicable el fur del domicili del demandant el TS considera que cal atènyer-se al domicili en el moment de presentar la demanda, sense que s'hagi de tenir en compte el canvi de domicili del

demandant esdevingut amb posterioritat a tal moment (ITS de 21 de gener de 2020, rec. 251/2019; i de 21 de gener de 2020, rec. 252/2019).

En qualsevol cas, si no concorre fur imperatiu, el jutjat no pot plantejar-se d'ofici la competència per canvi de domicili, encara que aquest s'hagi produït amb anterioritat a la presentació de la demanda.

7.4 Audiència de parts

De conformitat amb l'apartat segon de l'article 60 LEC, si la decisió d'inhibició per falta de competència territorial no s'ha adoptat amb audiència de totes les parts, el tribunal a qui es remetin les actuacions pot declarar d'ofici la seva falta de competència territorial quan aquesta s'hagi de determinar en virtut de regles imperatives.

A contrario, si la decisió d'inhibició es va adoptar després d'oir el Ministeri Fiscal i totes les parts o després de la resolució de la declinatòria, el tribunal que rep les actuacions no pot declarar d'ofici la seva falta de competència (veg. ITS de 13 d'octubre de 2020, rec. 61/2020; de 4 de febrer de 2020, rec. 325/2019; de 4 de febrer de 2020, 316/2019; i de 20 d'abril de 2016, rec. 10/2016) i aquesta regla limitadora de la possibilitat de revisar la competència s'aplica fins i tot en aquells casos en què són aplicables furs imperatius (ITS de 25 de febrer de 2020, rec. 19/2020; i de 3 de novembre de 2016, rec. 979/2016), encara que s'hagi estimat la declinatòria sobre la base d'un criteri equivocat (ITS de 21 de setembre de 2016, rec. 912/2016) o es tracti d'un procés de família amb fills menors afectats (ITS de 10 de febrer de 2016, rec. 187/2015).

En aquest sentit, la ITS de 14 de gener de 2020 (rec. 291/2019) declara que "no pot entendre's correctament suscitat un conflicte negatiu de competència territorial ja que la decisió d'inhibició per falta de competència territorial l'ha adoptat el Jutjat de València dins el límit temporal i amb audiència de totes les parts, de tal manera que, de conformitat amb el que disposa l'article 60.1 LEC esmentat, el Jutjat de Majadahonda, al qual es van remetre les actuacions, haurà d'atenir-se al que s'ha decidit, sense que pugui entendre's suscitat un

conflicte negatiu de competència territorial, d'impossible plantejament en aquest cas". En el mateix sentit, ITS de 9 de febrer de 2021 (rec. 237/2020) i de 3 de març de 2020 (rec. 2/2020).

7.5 La declinatòria

Com es va exposar *supra*, si no és aplicable cap fur imperatiu, el jutjat no pot controlar d'ofici la seva competència territorial perquè aquesta queda a la disposició de les parts.

En aquests casos el demandant, pel sol fet de presentar la seva demanda davant un jutjat, hi queda sotmès tàcitament.

En aquests supòsits el demandat pot promoure la qüestió mitjançant la declinatòria per entendre que el jutjat davant el qual s'ha presentat la demanda no és el competent, bé per mediar una submissió expressa a altres tribunals, bé perquè atès que no existeix submissió expressa, els furs legals atribueixen competència preferentment a altres jutjats.

Com s'ha exposat a l'epígraf 2n d'aquest document, el Ministeri Fiscal no ha d'intervenir en aquest incident llevat que sigui part en el procediment. No obstant això, ha de dictaminar si se li'n dona trasllat quan, tot i no ser part, s'invoqui la concurrència d'un fur imperatiu.

En el judici ordinari, la declinatòria s'ha de proposar dins els deu primers dies del termini per contestar a la demanda. En el judici verbal durant els cinc primers dies posteriors a la citació per a la vista. La declinatòria suspèn el termini per contestar o el còmput per al dia de la vista fins que es resolgui.

7.6 Òrgan competent per resoldre els conflictes negatius de competència

De conformitat amb l'apartat tercer de l'article 60 LEC, correspon al tribunal immediat superior comú. Per això, si el conflicte es planteja entre òrgans de la mateixa província, l'ha de resoldre l'Audiència Provincial corresponent (ITS de

4 de febrer de 2020, rec. 308/2019; de 16 de juliol de 2019, rec. 160/2019; i de 25 de juny de 2019, rec. 147/2019).

Si es planteja entre jutjats de diferent província però de la mateixa comunitat autònoma, l'ha de conèixer el Tribunal Superior de Justícia (ITS de 2 de novembre de 2019, rec. 223/2019; i de 25 de juny de 2019, rec. 139/2019).

Si es planteja entre jutjats de diferent comunitat autònoma, l'ha de conèixer la Sala Civil del Tribunal Suprem.

7.7 Recursos en matèria de competència territorial

De conformitat amb l'apartat primer de l'article 67 LEC, contra les actuacions que emetin resolució sobre la competència territorial no es pot interposar cap recurs.

Els límits a la recurribilitat afecten la interlocutòria dictada de conformitat amb l'article 58 LEC, quan el jutge de primera instància decideix, després d'oïr el Ministeri Fiscal i les parts presentades, si és competent territorialment, en cas que siguin aplicables furs imperatius.

L'apartat segon de l'article 67 LEC permet al·legacions de falta de competència territorial quan siguin aplicables normes imperatives en el recurs d'apel·lació contra les sentències.

També es pot fonamentar el recurs extraordinari per infracció processal en la infracció de les normes sobre competència territorial que tinguin caràcter imperatiu (Acord de 2017, veg. STS núm. 216/2009, de 2 d'abril) invocant com a motiu el que preveu l'article 469.1.1 LEC.

No pot al·legar aquest motiu la part que no va exhaurir els recursos ordinaris per les infraccions de les normes sobre competència invocades (STS núm. 570/2010, de 17 de setembre).

El TS rebutja la recurribilitat en cassació i per infracció processal de les resolucions dictades en el procediment de la declinatòria (ITS de 30 de març de 2004, rec. 152/2004, amb cita de múltiples precedents).

8. Qüestions organitzatives internes

Els dictàmens del Ministeri Fiscal sobre competència han de complir uns requisits mínims. En primer lloc, han d'estar motivats de conformitat amb les estipulacions contingudes en la Instrucció 1/2005, de 27 de gener, sobre la forma dels actes del Ministeri Fiscal. Ha de quedar degudament identificat el/la fiscal que emet l'informe, com exigeix la Instrucció 1/1987, de 30 de gener, sobre normes de funcionament intern del Ministeri Fiscal, i ha reiterat la Instrucció 1/2005 ressenyada.

En segon lloc, els dictàmens han d'especificar si concorre o no un fur imperatiu. Aclarir aquesta primera incògnita és essencial per assolir una solució correcta. Com ja s'ha exposat, si no és aplicable cap fur imperatiu s'haurà de dictaminar que la inhibició és improcedent.

En tercer lloc, en cas que concorri fur imperatiu, s'ha d'especificar quin és.

Finalment, en cas que es consideri que el jutjat que dona trasllat no és competent, s'ha de determinar quins jutjats ho són. Si es considera que el jutjat que coneix no és competent però concorren furs imperatius alternatius, s'haurà de dictaminar —conforme al que s'exposa en l'epígraf 7.2— que abans de disposar la inhibició es requereixi el demandant perquè manifesti quin dels furs electius prefereix, i adoptar després d'aquest requeriment la resolució corresponent.

Si a la causa ja hi ha un dictamen d'un/a fiscal i el jutjat que rep la inhibició en dona trasllat a la fiscalia del seu territori per informar contra el primer dictamen del fiscal, és necessari donar-ne compte al superior jeràrquic comú, mitjançant la remissió d'un informe justificatiu, per tal de preservar el principi d'unitat d'actuació, sense perjudici de presentar el dictamen davant el jutjat. A aquests

efectes, el superior jeràrquic comú serà el/la fiscal en cap d'àrea, si ambdós fiscals tenen destí a la mateixa fiscalia d'àrea; el/la fiscal en cap provincial, si són de la mateixa fiscalia provincial; i el/la fiscal superior, si s'ubiquen en diferents províncies d'una mateixa comunitat autònoma. Quan les fiscalies que dictaminen s'ubiquin en diferents comunitats autònomes, se n'haurà de donar compte amb remissió d'informe al fiscal de sala delegat de l'àmbit civil.

La remissió de l'informe justificatiu del dictamen contradictori amb el de l'altra fiscalia territorial actuant s'ha de fer a través del fiscal en cap d'àrea o provincial.

9. Clàusula de vigència

Existeixen documents anteriors de la Fiscalia General de l'Estat en què s'aborden punts relatius a la competència territorial en l'ordre jurisdiccional civil, per la qual cosa és necessari aclarir-ne la vigència.

La Circular 2/1981, de 24 de setembre, al voltant de la competència dels jutjats de família per conèixer determinats processos matrimonials ja iniciats en el moment de la seva creació, es va dictar per determinar davant quin òrgan s'han de continuar tramitant els procediments en curs a l'entrada en vigor de la Llei 30/1981, de 7 de juliol, i el Reial decret 1.322/1981, de 3 de juliol, atès que no tenen normes de dret transitori. S'ha de considerar que ha perdut vigència.

Els criteris pel que fa a la competència territorial establerts per la Circular 2/1984, de 8 de juny, sobre l'internament de presumptes incapaços (article 211 del Codi civil) —domicili de la persona afectada excepte en internaments urgents en què seria competent el jutge del lloc on s'hagi produït— són els que se segueixen per la jurisprudència avui dia i els que s'han assumit en aquesta Circular. No obstant això, la Circular 2/1984 s'ha d'estimar mancada de vigència, partint del fet que l'article 211 ha estat derogat per la Llei 1/2000, de 7 de gener, d'enjudiciament civil, i la seva regulació substituïda per la continguda en l'article 763 LEC.

La Consulta 6/1997, de 15 de juliol, sobre el criteri determinant de la competència territorial en els processos civils d'incapacitació que se segueixen contra els que estan interns en un establiment psiquiàtricopenitenciari en compliment d'una mesura de seguretat dictada en un procés penal, va arribar a la conclusió següent: "la demanda d'incapacitació a promoure pel Ministeri Fiscal pel que fa a aquells condemnats que estiguin interns en un establiment psiquiàtricopenitenciari en compliment d'una mesura de seguretat, ho serà, sempre que les circumstàncies del cas permetin un elemental pronòstic de relativa permanència, davant el jutge de primera instància en què estigui radicat el centre esmentat". S'ha d'entendre aquest criteri com a plenament vigent, malgrat que la terminologia empleada per denominar el procés de modificació de la capacitat o de provisió de suports hagi quedat obsoleta.

La Circular 1/2001, de 5 d'abril, relativa a la incidència de la nova Llei d'enjudiciament civil en la intervenció del fiscal en els processos civils, ha estat el document de la Fiscalia General de l'Estat que amb major amplitud ha tractat la competència territorial. Els seus pronunciaments en aquesta matèria s'han de considerar substituïts pels d'aquesta Circular.

La Instrucció 4/2008, de 30 de juliol, sobre el control i la vigilància per part del Ministeri Fiscal de les tuteles de persones discapaces, establia com a conclusió cinquena que "quan es plantegin qüestions de competència entre òrgans jurisdiccionals per raó del canvi residència d'una persona sotmesa a tutela, els fiscals, d'acord amb la doctrina més recent jurisprudencial, i tenint en compte raons d'immediateza, eficàcia i efectivitat, han d'informar a favor d'atribuir la competència al jutjat del lloc de residència actual de la persona amb discapacitat". Aquesta conclusió s'ha d'entendre plenament vigent.

La Instrucció 1/2013, de 23 de juliol, sobre la intervenció del fiscal en el procés concursal, assenyala que "igualmente les seccions de l'àmbit civil han de conèixer de les qüestions de competència que puguin plantejar-se", pronunciant que ha d'entendre's igualment vigent.

La Circular 9/2015, de 22 de desembre, sobre la intervenció del Ministeri Fiscal en la nova Llei de la jurisdicció voluntària, es pronuncia tant sobre les disposicions generals en matèria de competència territorial en els expedients de jurisdicció voluntària, com respecte d'alguns expedients (internaments, tuteles, emancipació, adopció de mesures en protecció de menors). Tots els pronunciaments de la Circular en relació amb la competència territorial han d'estimar-se plenament vigents. Aquesta Circular fa una remissió expressa a la Circular 9/2015.

La Instrucció 2/2015, de 16 d'octubre, sobre directrius inicials després de l'entrada en vigor de la nova Llei de la jurisdicció voluntària, es refereix —en un pronunciament que ha d'entendre's plenament vigent— a la possibilitat d'informar per escrit quan es plantegi d'ofici la falta de competència territorial.

La Circular 6/2015, de 17 de novembre, sobre aspectes civils de la sostracció internacional de menors, també es pronuncia sobre competència territorial i el seu contingut, plenament vigent, ara s'ha de donar per reproduït.

Han de considerar-se plenament en vigor les disposicions sobre competència territorial contingudes a la Circular 2/2018, d'1 de juny, sobre noves directrius en matèria de protecció jurídica dels drets dels consumidors i usuaris, així com les contingudes en l'epígraf 4.2 de la Circular 2/2016, de 24 de juny, sobre l'ingrés de menors amb problemes de conducta en centres de protecció específics, el contingut de la qual ha de donar-se per reproduït, com s'ha aclarit en els epígrafs corresponents d'aquesta Circular.

10. Conclusions

1a. Els i les fiscals han d'intervenir dictaminant quan el jutjat, una vegada presentada la demanda, adverteixi d'ofici la possible falta de competència territorial. Aquesta intervenció ha de tenir lloc en tots els procediments, sigui part el Ministeri Fiscal o no.

No han de dictaminar les qüestions de competència plantejades a instància de part en procediments en què no intervingui el Ministeri Fiscal, llevat que per mitjà de la declinatòria s'al·legui la infracció d'un fur imperatiu.

2a. Els i les fiscals podran promoure declinatòria —i ho hauran de fer— en els processos en què siguin part, si concorrent un fur imperatiu el jutjat no ha activat el control d'ofici.

3a. Són freqüents en la pràctica els supòsits en què els jutjats es plantegen la seva falta de competència indegudament, malgrat no ser aplicable cap fur imperatiu.

Per això, quan un jutjat civil traslladi per a dictamen sobre competència el primer que han d'examinar els i les fiscals és si és aplicable una norma que estableixi la competència amb caràcter imperatiu.

4a. Quan un jutjat qüestionari d'ofici la seva falta de competència, malgrat no ser aplicable cap fur imperatiu, el dictamen del Ministeri Fiscal ha de posar de manifest aquest plantejament improcedent de la qüestió, ja que en aquests casos la falta de competència territorial només pot ser apreciada quan el/la demandat/ada o els que puguin ser part legítima en el judici proposin dins el termini i en la forma escaient la declinatòria (veg. article 59 LEC).

5a. El jutjat no pot qüestionar la seva competència d'ofici pel fet que les parts hagin pactat la submissió a uns tribunals concrets, ja que en aquests casos la submissió tàcita segueix sent possible.

6a. En els procediments tramitats per les vies del judici verbal no és vàlida la submissió expressa ni la tàcita, per la qual cosa en aquests supòsits el jutjat sempre pot plantejar-se d'ofici la seva competència, sigui quina sigui la pretensió exercitada. Per determinar el fur aplicable s'ha de comprovar si concorre algun dels furs especials que corresponguin de conformitat amb les previsions de l'article 52 LEC; i, si no és possible, s'han d'aplicar amb caràcter imperatiu els furs generals relatius al domicili o residència del demandat (article 50 LEC per a

les persones físiques i article 51 LEC per a les persones jurídiques i ens sense personalitat).

7a. Si el procediment es tramita com a judici ordinari, el jutjat només pot plantejar-se d'ofici la seva competència si esdevé aplicable un fur imperatiu específic.

8a. Són també furs imperatius els previstos per al procés monitori (article 813.2 LEC); el judici canviari (article 820.3 LEC); el procés en exercici del dret de rectificació (article 4 LO 2/1984) i el procés d'execució (article 545.3 LEC). Igualment, són furs imperatius els establerts per als processos sobre la capacitat de les persones (article 756 LEC); protecció de drets fonamentals, processos matrimonials i de menors (article 769.4 LEC); oposició a les resolucions administratives en matèria de protecció de menors procediment per determinar la necessitat d'assentiment en l'adopció (article 779 LEC); procediment concursal (article 10.1 LC) i els establerts en cada cas per als expedients de jurisdicció voluntària.

9a. Són igualment imperatius els furs especials previstos a l'article 52 LEC per raó de l'objecte, a excepció dels previstos per a demandes sobre presentació i aprovació dels comptes que hagin de donar els administradors de béns aliens, i per a demandes sobre obligacions de garantia o complement d'altres anteriors.

10a. Els furs generals de les persones físiques (article 50 LEC) i de les persones jurídiques (article 51 LEC) no són imperatius. Només quan, per raó del procediment —v. gr. el judici verbal— o per raó de remissió d'un fur imperatiu de l'article 52 LEC, no càpiga submissió expressa ni tàcita és procedent el plantejament d'ofici de la qüestió i la inhibició si la demanda es presenta en un jutjat en el partit judicial del qual el demandat no està domiciliat.

11a. El control d'ofici de la competència territorial durant la fase declarativa del judici ordinari té el seu límit temporal en l'acte de l'audiència prèvia.

El control d'ofici de la competència territorial durant la fase declarativa del judici verbal té el seu límit temporal en l'acte de la vista. En cas que finalment les parts no sol·licitin la celebració de la vista, el límit temporal per a l'examen d'ofici de la competència territorial serà el moment en què les actuacions passin a l'òrgan jurisdiccional perquè, d'acord amb la redacció actual de l'article 438 LEC, resolgui si escau la celebració de vista o dictar sentència.

Si es pretén el control d'ofici transcorreguts aquests límits temporals, els i les fiscals han d'informar en el sentit de la improcedència de la inhibició.

12a. Quan el jutjat davant el qual s'ha presentat la demanda no sigui competent, si concorren diversos furs alternatius, la tramitació processalment correcta — abans de disposar la inhibició a favor d'un o altre— és la de requerir el demandant perquè manifesti quin dels furs alternatius prefereix. Si s'omet aquest tràmit, es priva el demandant d'una facultat que expressament li reconeix el nostre ordenament processal.

En aquests casos, si no s'ha fet encara, els i les fiscals han d'informar en el sentit que, en compliment dels articles 53.2 i 58 LEC, abans de disposar la inhibició es requereixi el demandant perquè manifesti quin dels furs electius prefereix, i adoptar després d'aquest requeriment la resolució corresponent.

13a. Són molt freqüents les qüestions de competència que es plantegen com a conseqüència que sent el fur imperatiu aplicable el del domicili del demandat (per exemple, en els judicis verbals) en el moment de la citació a termini es té coneixement d'un nou domicili en un partit judicial diferent.

En aquests casos, perquè resulti competent un jutjat diferent d'aquell que va conèixer de la petició inicial, cal que hagi quedat acreditat que el domicili actual conegut per fets sobrevinguts ja era el real o efectiu en el moment en què es va presentar la demanda, de manera que si resulta provat que l'alteració es va produir amb posterioritat o si simplement no s'acredita tal circumstància, el jutjat que va conèixer inicialment perpetuaria la seva jurisdicció.

De la mateixa manera, quan sigui aplicable el fur del domicili del demandant cal atènyer-se al domicili en el moment de presentar la demanda, i no s'ha de tenir en compte el canvi de domicili del demandant esdevingut amb posterioritat a tal moment.

En qualsevol cas, si no concorre fur imperatiu, el jutjat no pot plantejar-se d'ofici la competència per canvi de domicili, encara que aquest s'hagi produït amb anterioritat a la presentació de la demanda.

14a. Si la decisió d'inhibició es va adoptar després d'oïr el Ministeri Fiscal i totes les parts o després de la resolució de la declinatòria, el tribunal que rebí les actuacions no pot declarar d'ofici la seva falta de competència, i això fins i tot en aquells casos en què siguin aplicables furs imperatius.

15a. Els dictàmens del Ministeri Fiscal sobre competència han de complir uns requisits mínims. En primer lloc, han d'estar motivats i el/la fiscal que emet l'informe ha de quedar degudament identificat, de conformitat amb les previsions contingudes en la Instrucció 1/2005, de 27 de gener, sobre la forma dels actes del Ministeri Fiscal.

En segon lloc, han d'especificar si concorre o no un fur imperatiu. Aclarir aquesta primera incògnita és essencial per aconseguir una solució correcta.

En tercer lloc, en cas que concorri fur imperatiu, ha d'especificar-se quin és.

Finalment, en cas que es consideri que el jutjat que dona trasllat no és competent, s'ha de determinar quins jutjats ho són.

16a. És necessari preservar, en la mesura del possible, el principi d'unitat d'actuació que pot quedar menyscabat quan en un procediment les dues fiscalies intervinents emeten dictàmens sobre competència contradictoris.

Si a la causa ja hi ha un dictamen d'un/a fiscal i el jutjat que rep la inhibició en dona trasllat a la fiscalia del seu territori, l'emissió d'un dictamen en sentit

contrari al presentat pel/per la fiscal adscrit al jutjat que s'inhibeix, exigeix, sense perjudici de la seva presentació, donar-ne compte al superior jeràrquic comú mitjançant la remissió d'un informe justificatiu. A aquests efectes, quan les fiscalies que dictaminen s'ubiquin en comunitats autònomes diferents, se n'haurà de donar compte amb remissió d'un informe al fiscal de sala delegat de l'àmbit civil.

La remissió de l'informe justificatiu del dictamen contradictori s'ha de fer a través del fiscal en cap d'àrea o provincial.

17a. Els i les fiscals han de fonamentar en cada cas els seus dictàmens de conformitat amb els criteris i les pautes jurisprudencials contingudes en aquest document, mentre no es consolidin altres criteris diferents.

18a. Els i les fiscals, a l'hora de seleccionar la solució per a supòsits dubtosos, han de tenir sempre present el dret a un procés sense dilacions indegudes, i optar per l'alternativa més respectuosa amb el respecte al dret a la tutela judicial efectiva.

Pel que fa a tot el que s'ha exposat, amb el propòsit d'adoptar un criteri uniforme en l'aplicació de les disposicions sobre competència en l'ordre civil, els i les fiscals s'han d'atenir d'ara endavant a les prescripcions d'aquesta Circular.

Madrid, 30 d'abril de 2021

LA FISCAL GENERAL DE L'ESTAT

[signatura]

Dolores Delgado Garcia

**EXCMS. I IL·LMS. SRS. I SRES. FISCALS DE SALA, FISCALS SUPERIORS,
FISCALS EN CAP PROVINCIALS I D'ÀREA**